ŠTEVILKA 16 - LETNIK IX

ISSN 2712-4479

SUPERNOVA

REVIJA ZA SPEKULATIVNO FIKCIJO

Znanstvena fantastika - Fantazija - Nadnaravni horor

PROZA, POEZIJA, RECENZIJE, DOGODKI, RAZPISI IN ŠE KAJ ...

Supernova

Revija za spekulativno fikcijo

Številka 16/2024 Letnik 9 ISSN - 2712-4479

Glavni urednik in odgovorni urednik

Bojan Ekselenski

Pomočnik glavnega urednika

Dominik Lenarčič

Lektoriranje

Lenka Krajnc

Prevodi

Bojan Ekselenski (HR-SRB)
Dominik Lenarčič (ANG)

Prelom in oblikovanje naslovnice

Bojan Ekselenski

Foto na naslovnici

Bojan Ekselenski

Naslov uredništva

Celjsko literarno društvo,
Gledališki trg 4, 3000 Celje
celjsko.literarno@outlook.com
http://cld.si

Izdajatelj

Celjsko literarno društvo
Transakcijski račun:
SI56 6100 0000 8808 335

Cena za posamezni tiskani izvod: 6 €

ISSN elektronske izdaje: 2464-0387

Izdajo so omogočili:

Jskd
JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

MESTNA OBČINA CELJE

UVODNIK (5)

Bojan Ekselenski
Fantaziji v pozdrav - 5

SITHOVSKA AKADEMIJA (8)

Bojan Ekselenski
Naj ostane enostavno za odprte glave: Astronomija v nekaj okusih- 9

PROZA (23)

Barbara Ribič Jelen
Časogled - 24
Darka Lampič
Dobrodošli - 34
Dominik lenarčič
Goreči mož - 36
Peklenska relacija - 37
Zaslišanje - 38
Majda Arnhauer Subašič
Igra otroka stvarnika - 40
Matjaž Marinček
Ugašanje - 43
Bazna postaja - 44
Primož Jenko
Zbiralci dogodkov - 47
Sanja Hađina
Nekaj o avtorici - 58
V iskanju duhovnosti - 59
Tinkara Rozi Kosi
Nadrami - 61
Vanja Tajnšek
Ena druga Zemlja - 84

PREVEDENA PROZA (88)

Garateh D. Jonec (Velika Britanija)
Turi, jamski medved in ostala karizmatična megafavna - 88
Marko Fancović (Hrvaška)
Nekaj o avtorju - 99
Kraljičina elegija - 99
Snježana Prlić in Nenad Kojčić (Hrvaška)
Vragodajalci - 103

POEZIJA (111)

Dominik lenarčič
OTROCI SO PODEDOVALI GOMILO - 112
MEKETANJA - 112
NAJTI MORAM KRESNICO - 113
Matej Krajnc
ELEKTRIČNI OVČAR - 114
Matjaž Marinček
KAM PORIVAŠ? - 116
KORAK V PRAZNO - 116
KOSMATOST OBJEMA - 116

DOGODKI IN ODMEVI (117)

Bojan Ekselenski
Uvod v fantastično dogodkovno nit - 118
3. Gorssmannov festival stripa in fantatsike (Ormož) - 118
4Fanfest 7: Slovenski festival fantazijske književnosti (Celje) - 119

RECENZIJE & BRALNICA (129)

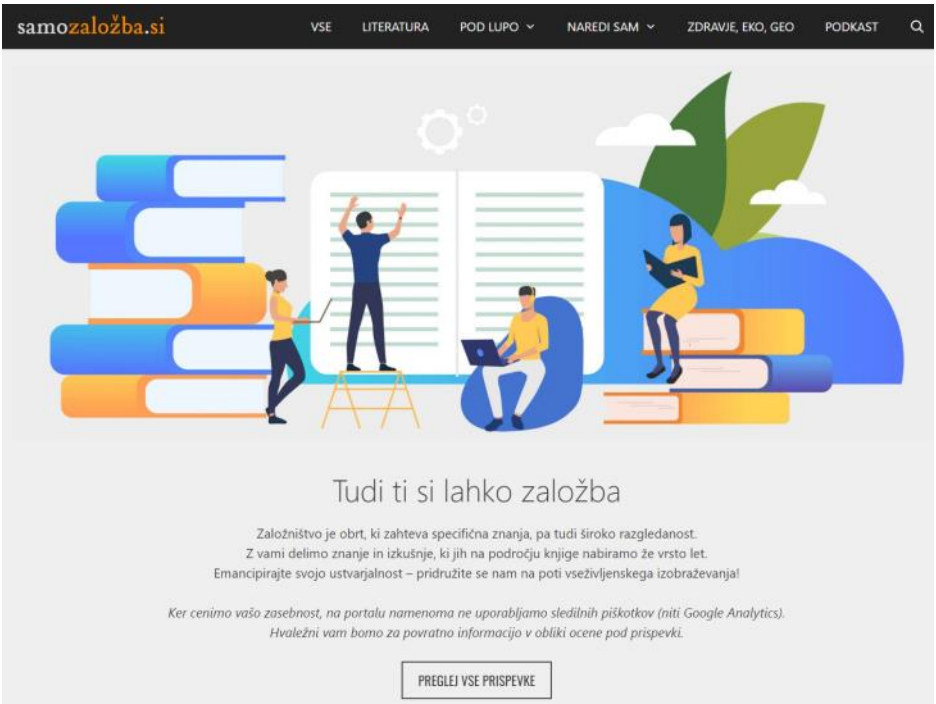
Dominik Lenarčič o Imaginarnih svetovih Edgarja Kaosa (Julija Lukovnjak)
Temna duša mladega jahalca zmajev - 130
Bojan Ekselenski o Temeljih (Isaac Asimov, pr. Igor Harb)
Temna duša mladega jahalca zmajev - 133

OBVESTILA IN RAZPISI (137)

Splošni razpis za Supernovo - 138
Fanfestov razpis 1: Alternativna zgodovina - 139
Fanfestov razpis 2: Časovna past- 140
Fanfestov razpis 3: Distopija - pekel na zemlji - 141
Razpis za Vsesledje - 142
Vse drugo in naročilnik- 143

*****

Antik
knjigarna in antikvariat

Fantaziji v pozdrav

Supernova je prisopihala v deveti letnik svojega fantastičnega obstoja. V tem času se je v slovenski fantastiki spremenilo kar nekaj stvari.

Za fantazijsko književnost je mogoče pomemben vstop večjih založb na minsko polje domače fantazijske scene z domačimi avtoricami in avtorji.

Pojavilo se je nekaj imen in upam, da ne gre za muhe enodnevnice. Poleg Primusa, ki s svojim založniškim modelom omogoča objave tudi avtoricam in avtorjem, ki nativno niso iz književnih vodotokov (jezer, rek in tudi močvar), so prste namočili tudi Goga, Mladinska Knjiga in Sanje.

Posvetil se bom ravno izdelkom večjih založb, ki imajo v hiši ustrezne kadrovske resurse za profesionalno produkcijo. Saj veste, poleg obveznega avtorja/-ice in lektorja/-ice so tukaj še namenski korektor, oblikovalec in drugi, ki so potrebni za vse malenkosti okoli profesionalne izdaje.

Bodimo realisti, samozaložniki nis(m)o sposobni produkcije na ravni profesionalnih založb, ki so tudi (so)financirane preko različnih javnih skladov. Saj nekateri kandidiramo na lokalnih razpisih in mnogi uspemo dobiti določena finančna sredstva, vendar gre pri tem za skromna sredstva. Vsaj na področju fantazijske

književnosti smo samouki, ki smo se naučili skozi (samo)izobraževanje, poskušanjem, iznajdljivostjo in izkušnjami. Zlasti na angleško govorečem trgu samozaložniška scena deluje kot nekakšen organizem, ki dopolnjuje založniško industrijo. Ob njih so se razvili različni samozaložniški servisi, ki samozaložnikom nudijo usluge uredništva, lektoriranja, korekcije, oblikovanja in distribucije.

Pri nas sicer imam nekaj sorodnega, kar najdete na spletni strani https://www.samozalozba.si/

Koliko je servis, zanj skrbi KUD Police Dubove uspešen, nimamo podatka, a si lahko v eni od naslednjih Supernov obetate podrobnejšo predstavitev. Takšen servis je izredno pomemben za avtorje/-ice, ki niso vešči priprave knjige od rokopisa do končnega izdelka. Mnogi bi napisali knjigo, imajo ideje in sposobnosti, a ne vedo, kako potem to spraviti v promet. Tukaj nastopi takšen servis , ki poskrbi za kakovostno preobleko vašega nedodelanega rokopisa (prvopisa?) v resen knjižni izdelek.

Vrnimo se k našim profesionalnim izdajam izpod prstov domačih avtoric. Ja, prav ste prebrali. V prejšnji številki Supernove ste spoznali mlado avtorico **Julijo Lukovnjak** (Sanje, Goga - lahko jo spoznate **13. junija v Knjigarni Antika v Celju**). Poleg nje je več kot eno knjigo spisala še **Davorka Štefanec** (Mladinska Knjiga). Julija ustvarja tetralogijo o Edgarju Kaos, a Davorka (najbrž) trilogijo Strašilka.

Tokrat se je Mladinska knjiga lotila projekta na trdnejših temeljih kot nesrečnih Varuhov skrivnosti 210 in 2011, ko je zatem projekt nedokončan legel k počitku. Celo desetletje je minilo od tega in zdaj se slovenska fantazija izven samozaložniških in mikrozaložniških tokov le prebija v svet resnega založništva.

Zadovoljni smo z agilnostjo Primusa, ki ima kar nekaj kakovostnih avtoric in avtorjev. Gre za samozaložniške projekte, uokvirjene v založniškem okvirju, kar je dobro za razvoj fantazije. Avtorjem/-icam je v okviru Primusa dovoljena precejšnja svoboda, česar pa si večje založbe zaradi narave slovenskega trga ne morejo dovoliti.

Zakaj?

Že Varuhi skrivnosti so igrali na preverjene karte. - mladinska fantazijska povest, ki jo v knjižnici najdete na otroškem (mladinskem) oddelku. Velike založbe si ne morejo dovoliti eksperimentiranja, zlasti ne v sedanji finančno zaostreni situaciji.

Edgar Kaos in Strašilka ne odstopata od te formule, kar je z vidika založništva popolnoma razumljivo in logično. Že naslovnici obeh knjig nakazujeta, kam zombi tišči svojo razžrto taco. Obe knjigi padeta v čas, ko se je tudi pri nas vsaj del literarne stroke začel posvečati fantaziji.

A odsotnost domačega ustvarjanja fantazije v okviru večjih založb ima svojo ceno. Fantazijska književnost za kakovostni razvoj potrebuje ustrezne uredniške moči, ki pa so pri nas zaradi odsotnosti dela z domačimi avtorji in zanašanjem na tuje

uspešnice še niso primerno razvite. Večje založbe so do sedaj izdajale predvsem prevode tujih uspešnic (Harry Potter, Gospodar Prstanov, Veščec in druge), a do pred kratkim niso zagrizle v soustvarjanje fantazije.

Avtor tega zapisa je prebral prvenec Julije Lukovnjak (Imaginarni svetovi Edgarja Kaosa). Po prebranem lahko potrdi, da gre za korektno zapisano mladinsko fantazijo po vseh sodobnih žanrskih merilih. Sicer bi lahko dlakocepil kot vsega dobrega prenajeden bralec, a se je postavil v kožo ciljne publike - najstniška mladina. Za prvenec gre za dobro spisano knjigo, ki gradi kakovostne temelje za naprej. Izšla je tudi druga knjiga sage, **Svet je senca** in upam, da avtorici ne zmanjka naboja (in založbi interesa), da sago pripelje do konca. Prvi del je založila Založba Sanje, drugega pa Goga. Za osvežitev spomina, Goga je pred davnimi leti že poskusila s sodobno fantazijo (Anor Kath: Pota magov od Sama Petančiča daljnega 2007), a je odnehala.

Strašilka 1 in 2 od Davorke Štefanec sta še na bralni listi in ko bosta šli skozi bralni mlin, boste deležni vtisov. Tudi za Strašilko velja, da gre za knjižni prvenec Davorke Štefanec, prizadevne vodje knjigarne Dom knjige v Kopru. Glede na njeno vodenje knjigarne in predanosti knjigi ne dvomim o izidu še tretje knjige in iskreno upam, da to ni njen zadnji izlet v svet fantazije. Naj dodam, da je bila Strašilka nominirana za nagrado Modra ptica, kar je samo po sebi že garancija, da gre za kakovostno mladinsko branje. Z malo sreče bo v naslednji številki intervju z avtorico in se ga že veselim.

Kaj pa Primus?

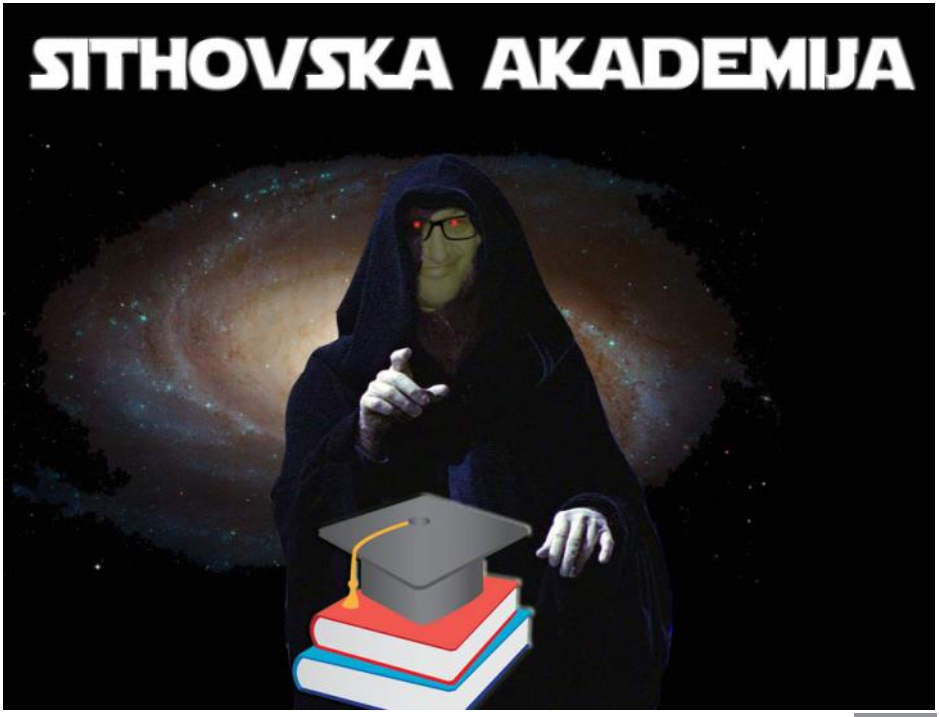
Primus ima kar obsežen portfelj predvsem mladinske fantazije. Kar nekaj avtoric in avtorjev ustvarja in v eni od prihodnjih številk se jim bomo podrobneje posvetili.

Mogoče naj se še malce pritožujem - nobena založba ne pošilja edini reviji za fantazijsko književnost niti osnovnih obvestil o izdaji fantazijskih knjižnih novosti. Naj to kdo razume ...

Bojan Ekselenski, urednik.

SITHOVSKA AKADEMIJA

Bojan Ekselenski

Naj ostane enostavno za odprte glave: Astronomija v nekaj okusih

Naj vas primem za roko in odpeljem

Znanstvena fantastika je popularna. Skoraj vsak mesec priroma v kino kakšen vesoljski film, tudi mnogi pisatelji oziroma pisateljice se s svojo pripovedjo odlepijo od naše domače Zemlje. Kozmologija je vmešana v marsikakšen dramaturški zaplet, včasih gre za bistveni del pripovednega loka.

Kako pa je v umetniških izdelkih vkomponirana dejanska znanost? Koliko avtorice oz. avtorji spoštujejo osnovne znanstvene izsledke? Pijejo ta dela vodo logike?

Žal so moje osebne izkušnje glede spoštovanja temeljev znanosti precej slaba. Včasih dobim občutek, da oseba za tipkovnico ne loči astronomije od astrologije in meša kozmologijo z mitologijo.

V pričujoči knjigi se boste seznanili z osnovami astronomskih in kozmoloških spoznanj. Ta spoznanja niso namenjena samo avtorjem in avtoricam, temveč vsem, ki želite pridobiti širši uvid in se splošno izobraziti. Splošna izobrazba je nekaj, kar razmišljujočega in aktivnega človeka loči od črede ovac, ki zgolj sledijo koritu in za še več všečkov meketajo okoli njega.

Knjiga je razdeljena v logično zaokrožena poglavja. Jezik podajanja vsebine je precej hudomušen, splošen, vendar znanstveno korekten. Knjiga od vas ne zahteva nobenega posebnega predznanja, le dobršno mero radovednosti in željo po znanju.

Kaj boste v knjigi našli poznavalci in ljubitelji astronomije?

Predvsem se boste zabavali ob dejstvu, da se lahko stvari razložijo tudi na način, kot je v nadaljevanju. Kar že veste, boste spoznali še iz mogoče malce drugačnega zornega kota. Piščančja bedra se pač lahko pripravijo na različne načine in vsi so dobrodošli, dokler so korektno izvedeni.

Na koncu vsakega poglavja je v okvirčku pojmovnik, ki razumljivo odgovarja na vprašanja, ki ste jih želeli postaviti. Priložen je tudi slovar pojmov.

Torej ... odlepimo se od kavča in odložimo hitrost vsakdanjika.

***

1. Vabilo na čudovito potovanje

Zunaj se je naredila jasna noč. Čeprav mogoče živite v mestu ali predmestju, je (tudi) nad vami nebo.

Zagotovo veste, da je najsvetlejši objekt na nočnem nebu Luna, naš naravni satelit. Ta je deležen/-na ogromno upodobitev. Že v zgodnji dobi prvih iskric civilizacije je Luna nosila pomemben delež človekovega doživljanja okolja. Srebrni obraz je personificiran v podobi mnogih, predvsem ženskih božanstev. Zlasti antičnem času je šlo za upodobitev božanske device, kot je Diana. Kaj več o Luni boste izvedeli kasneje. To je bil samo prvi uvodni uvod v čudovito popotovanje v (skoraj) neskončne vesoljske širjave. Luna je le prvi korak, majhen korak za vesolje, a velik za človeštvo. Saj veste, kdo in kdaj je rekel nekaj skoraj takšnega ...

***

Vabim vas torej, da zapustite zavetje čumnate in kavč s televizijo ali računalnikom. Tudi čipsa in nezdrave pijače z mehurčki ne potrebujete. Dajte! Dvignite se! Najprej odložite tudi mobilni telefon. Mislite, da ga potrebujete? Ne! Odložite ga, skupaj z vsem hrupom, ki se je nakopičil v zlati kletki civilizacije. Mnogi še med hojo od točke A do točke B zrete v zaslone in ne zaznavate okolja.

Zdaj vas vabim, da stopite na prosto.

Ste vsaj približno na odprtem? Dvignite pogled v nebo. Ne ozirajte se na luči okolice! Sicer so moteče, a na jasnem nebu bodo vaše oči segle daleč v preteklost.

Nebo je vedno tukaj. Potrebujemo samo jasno noč in pogled gor, proti črnini noči. Posebno lepo je kje v hribih, nad debelim plaščem dolinskih meglic in odseva mest. Žal nočna tema izginja zaradi razkošnega in največkrat nepotrebnega pretiravanja z umetno svetlobo. Razna skladišča, parkirišča, trgovski centri ali proizvodnji obrati so nerazumno in zlasti neracionalno razsvetljeni. Potem je tu še tisoče reflektorjev, nespretno uperjenih v zvonike cerkva, da ne pozabim niti na neprimerno javno razsvetljavo. Slovenija postaja razsvetljena dežela, a to samo v dobesednem smislu. Temina neba izginja hitreje od Triglavskega ledenika. Neprimerna razsvetljava nam bo kmalu vzela zvezde na nebu. Ogromno denarja na ta način dobesedno izpuhti v nebo.

Vidite zvezde na nebu? Svetloba vsake od zvezd na nebu je stara vsaj nekaj let. Torej je pogled v nebo tudi pogled v preteklost. Kasneje boste spoznali, da lahko s prostimi očmi sežete v čas opičnjakov, daljnih prednikov sodobnega človeka.

Najbližja zvezda je za naše pojmovanje izjemno daleč. Njena svetloba je stara dobre štiri leta in pol. Toliko časa je preteklo od njenega nastanka na površini zvezde Alfa Kentavra do trenutka, ko je prišla do nas. Zvezda žal ni vidna iz Slovenije.

A vrnimo se na vaše stojišče. Verjetno se vam zaenkrat zdi, da so zvezde naključno razmetane na nebu. Res je, zvezde so Postavljene brez reda, saj ni bilo nobene božje roke, ki bi jih razpostavila v nekem redu. Takisto skupine zvezd niso mitološka bitja. Večine tega, kar ste se naučili iz risanke Palček Smuk, ne vzemite preveč resno. A nekaj je res. Ljudje so že v času zore civilizacije zrli v nebo in domišljija jim je delovala sto na uro. Včasih so ljudje živeli v naravi in še niso poznali znanstvenega pogleda na svet in vesolje. Pomanjkanje znanja so »interpolirali« z domišljijo. To je podobno povečevanju originalne slike z interpolacijo obstoječih pik z izračunanimi. Ljudje, ki so tolkli kamen ob kamen, niso bili nič manj inteligentni od nas in tudi njihove duhovne sposobnosti niso bile nič manjše. Od nas so se razlikovali v količini znanja, ki so ga imeli. Takratni ljudje so izkazovali enako radovednost kot mi in so želeli spoznavati svoje okolje.

O svetu okoli sebe so ustvarili svoj pogled, ki se je skladal z njihovimi izkustvi. V skupinah zvezd na nebu so prepoznavali bitja iz svojega okolja in mitologije. Tako smo že v času prvih civilizacij dobili imena skupin zvezd na nebu - ozvezdja. Na nebu so nastali Velik medved, Dvojčka, Devica, Kačenosec, Labod ipd. Dvojčka, Devica – pa saj to so imena astroloških znamenj! Res je, a o tem kasneje. Znova poudarjam, astrologija NI astronomija.

Vrnimo se pod zvezdno nebo. Takrat so pametni ljudje odkrili, da je za življenje koristna orientacija v prostoru. Tudi v nočnem času. Danes se čudimo astronomskih dosežkom prvih civilizacij. Pa se ne bi smeli. Morali bi jih občudovati. Z vztrajnostjo in doslednostjo so ogromno dosegli.

Veliko pojmov, povezanih z astronomijo, je grškega izvora. Stari Grki so postavili temelje naravoslovja in znanstvene nomenklature. Seveda so starogrški znanstveniki veliko znanja povzeli od Kaldejcev in Babiloncev.

Ime astronomije je grškega izvora – astronomía. Beseda je sestavljena iz členov **astron** (zvezda) in **nomos** (zakon).

Znova poudarjam – ne mešajte astronomije in astrologije.

Modri ljudje pradavnine so z vztrajnim opazovanjem neba ugotovili:

x) Zvezde so ves čas na istih pozicijah na vrtečem se nebu.

- Poleg dnevnega premikanja okoli navidezne osi se zvezdno nebo dnevno malenkostno spreminja. Opolnoči pozimi so na nebu vidna druga ozvezdja, kot opolnoči spomladi.
- x) Zvezde se na istem položaju ob isti uri znajdejo čez eno leto.

Mnoge pojme, ki jih tukaj omenjam, bom v nadaljevanju razložil na preprost in ilustrativen način.

Starodavni opazovalci neba so z vztrajnostjo ugotovili še naslednje:

- x) Med zvezdami počasi potujejo zvezdam podobni objekti, ki so jim stari Grki rekli planeti (**planetes** – pohajkovalec). Do izuma teleskopa se ni dalo ugotoviti vizualne razlike med planeti in zvezdami. Danes to omogoča že začetniški teleskop za 150 €.
- x) V enem letu se zvrsti približno dvanajst polnih lun in vsak mesec v letu je Luna pred drugim ozvezdjem.
- x) Luna potuje po približno istem delu neba kot planeti.

Z vztrajnostjo in doslednim opazovanjem so zgolj s prostimi očmi ti davni astronomi postavili temelje sodobne astronomije. Samo s svojimi očmi, iznajdljivostjo in natančnostjo so dobili zasluge za nekatera temeljna dognanja:

- x) Planeti, Luna in Sonce se nahajajo na ali v neposredni bližini navidezne krožnice, ki se ji reče ekliptika. Tudi ta beseda, uganili ste, izhaja iz antične Grčije (ekleiptikos – mesto, kjer se pojavi mrk).
- Ekliptika je krožnica, po kateri potuje Zemlja okoli Sonca.
- Celotno nebo se vrti okoli vrtilne osi, ki ji rečemo nebesni pol in je nagnjena glede na ekliptiko za 23,44°, zato so v naših krajih vsa telesa na ekliptiki enkrat višje, drugič nižje na nebu (vključno s Soncem). Imamo severni in južni nebesni pol, med njima je nebesni ekvator. Na severni polobli ne vidimo južnega nebesnega pola in obratno, temveč le večji ali manjši del južnega (severnega v primeru južne poloble) neba.
- Izračunali so, da vrtilna os Zemlje ni ves čas na isti točki na nebu, temveč naredi na nebu poln krog okoli t. i. pola ekliptike v 25.774 letih. V praksi to pomeni, da se položaj 'severnice', torej točke na nebu, okoli katere se vrti nebo na severni polobli, sprehaja med različnimi zvezdami. Polnemu krogu vrtilne osi rečemo platonsko leto.
- Tudi ta pojav, procesijo, so za zahodni svet prvi opisali Grki, konkretno Hiparh v 2. st. pr. n. št. Obstajajo pa namigi, da so ta pojav v Indiji opisali že 700 let pr. n. št.
- Utemeljili so matematiko, ki ureja nastope luninih in sončevih mrkov.
- Izračunali so obseg Zemlje.
- Spoznali so, da se nebo ne vrti okoli Zemlje, temveč se vrti naš planet. Najprej so ugotovili, da se vrti okoli svoje osi.

- Aristarh je dognal, da se Zemlja vrti okoli Sonca, a je ta ideja takrat ostala osamljena in je s Ptolemajevim geocentričnim modelom padla v pozabo.
- Zvezde imajo različne svetilnosti. Na tej osnovi so jih razporedili v šest velikostnih razredov – magnitud. Od najsvetlejših, 1. magnitude, do najšibkejših, 6. magnitude. Ocena sija je bila takrat subjektivna in, navada je železna srajca, še danes uporabljamo taisto mersko enoto za določanje navideznega sija nebesnih teles.

Sedaj, ko ste pod (skoraj) jasnim nebom, uporabljate isti instrument kot stari narodi, ki so postavili temelje astronomski in kozmološki znanosti. Babilonci niso imeli nobenih pametnih telefonov, ki bi jim servirali podatke o položaju nebesnih teles. Stari Grki in drugi narodi antičnega časa so vse osupljive dosežke dosegli brez današnje opreme, kot so teleskopi, kamere in druga oprema. Vse so dosegli z vztrajnostjo, metodičnim zapisovanjem in sprejemali zaključke z racionalno logiko.

Takole zrete v nebo in se verjetno sprašujete:

»Kaj vraga je na nebu? Kako naj se sploh znajdem med vsemi temi zvezdami?«

Legitimno vprašanje!

Že stari narodi so izdelali preproste zvezdne karte in kataloge. Pri risanju zvezdnih kart so si mnogi dali duška in so nanjo izlili tudi svoj umetniški (ne)talent. Mnogi primerki kart so prave umetnine, pri katerih pa je umetniški učinek prevladoval nad uporabniškim.

Pred uporabo fotografije so opazovalci svoja opažanja risali. Nekateri tako nastali likovni izdelki so resnične mojstrovine. Na podlagi opazovanj Lune so nastali tudi kiparski izdelki.

Vsakdo lahko uporabi svoj likovni talent in nariše kaj »nebeškega«. Luna, ozvezdja, srečanje planetov z Luno ... pogled skozi daljnogled precej razširi možnost likovnega udejstvovanja.

Posebej pomembne so zvezde za orientacijo. Z razvojem civilizacij se je razmahnila tudi trgovina, z njo pa tudi potovanja med različnimi deli sveta. Eden od starodavnih načinov prevažanja blaga je bil pomorski transport. Morjeplovci so se lahko sredi ničesar orientirali samo na osnovi položaja zvezd.

Vam se ni treba več orientirati po zvezdah, ker nosite v žepu mobilni telefon. A GPS na telefonu je precej sveža iznajdba. Še pred 30 leti je bil GPS fensi tehnologija za premožnejše.

Znova se vrnimo se k vprašanju – kako naj se znajdem med vsemi temi zvezdami?

Za orientacijo na nebu obstaja silno preprosta pogruntavščina – vrtljiva zvezdna karta. Z njeno pomočjo boste v nekaj minutah dobili vtis, kaj vidite na nebu.

Naj se zdaj posipam s pepelom. Tudi mobilni telefon ali tablica lahko služita za zvezdno karto. Pravzaprav je aplikacij, posvečenih zvezdnemu nebu, skoraj neštetо.

Predlagal pa bi vam, da si nabavite papirnato zvezdno karto in če vas potegne v ljubiteljsko opazovanje neba, še zvezdni atlas.

Temeljna prednost analogne vrtljive zvezdne karte je njena ergonomičnost. Nobena aplikacija zaradi zaslonskih omejitev ne more pokazati celega neba.

SPIKINA VRTLJIVA ZVEZDNA KARTA

Slika: Spletna stran Spike

Dobra novica:

Oboje obstaja tudi v slovenskem jeziku. Skočite na spletno stran Spike, edine slovenske revije za astronomijo, kjer lahko vse to naročite:

https://astronomska-revija-spika.si/

***

2. Bila je praznina, prežeta z nič

Kozmologija je veda o zgradbi vesolja. Beseda je, znova ste uganili, grškega izvora. **Kosmos** pomeni red, red v vesolju, **logos** pa pomeni beseda. Kozmologija se ukvarja z nastankom in razvojem vesolja. Gre za teoretično znanost, ki se napaja s podatki in meritvami s področij astronomije, fizike, filozofije in tudi religije ter mitologije.

Vsaka religija ima svojo kozmologijo in kozmološka znanost je samo nadaljevanje mitoloških začetkov z drugimi sredstvi.

Kozmologija je bolj ali manj odkrito prisotna v veliko fantazijskih delih.

Večkrat me je zabolela glava, ko sem v kakšnem fantazijskem delu zasledil kaj iz repertoarja kozmologije. V enem od takšnih »umovanj« sem dojel, da se je dobro splošno izobraziti, vsaj zaradi gradnje lastne verodostojnosti. Če tudi povprečni poznavalec nekega področja najde v leposlovnem delu lapsuse, to posploši na celoto in adijo avtorjeva/-ičina verodostojnost.

Moj priljubljeni rek:

»Ne pišite literarnih del, ki se dogajajo v vesolju, če ne ločite astrologije od astronomije.«

Kaj je bilo pred začetkom časa in prostora? Pred nastankom vesolja?

Odgovora na to vprašanje nimamo in verjetno ga nikoli ne bo, saj že sam smisel tega sega onstran razuma.

##okvir

Prvi, ki so poskušali na znanstven način poiskati odgovor o nastanku in razvoju vesolja so bili Grki v 6. st. pr. n. št.

##

Mitološke kozmologije imajo različne odgovore na ta temeljna esencialna vprašanja. Religije so bile prve, ki so poskušale odgovoriti na vprašanje:

»Kako je nastal svet?«

Z besedo 'svet' je mišljeno vse, torej tudi vesolje. Ljudje so na osnovi izkušnje rojstva in smrti sklepali, da je podobno tudi z vesoljem. Vpletli so tudi (nad)naravne entitete, ki so odgovorne za čudež obstoja vesolja in njih samih.

Pred znanostjo sta bili mitologija in z njo povezana religija prva oblika poskusov razumevanja sveta, ki ga ljudje zaznavamo s čutili.

Načini rojstva vesolja so tako različni, kot so različne mitologije. Mlajše mitologije so povzemale in prirejale starejše vire in jih oplemenitile s svojimi izkustvi in razmišljanji.

Kozmologija si je enotna, da se je prostor-čas začel z velikim pokom. Znova postavimo vprašanje:

»Kaj je bilo pred velikim pokom?«

V današnjem času je kozmologija dovolj napredna znanost, da nam zna precej dobro razložiti evolucijo vesolja. Mogoče ste slišali za upanje papeža, ki ga je pred leti izpostavil: »Še vedno je prostor za božji poseg.«

Znanost je še vedno nemočna glede tega, da bi razložila stanje v trenutku in tik pred trenutkom velikega poka. Še vedno je 'upanje' za poseg večnega in neskončnega boga pri stvarjenju 'končnega' in 'časovno omejenega' vesolja. Pravzaprav imamo v igri ideji gibljivo relativnega (vesolja) in nepremično absolutnega (boga).

Kaj je sploh veliki pok?

Pred 13,7 milijard leti so iz neskončno majhne točke izbruhnili:

- Čas
- Prostor
- Energija
- Masa

Einsteinove enačbe nas podučijo, da sta energija in masa dva obraza istega kovanca. Iz teh enačb je jasno, da je čas odvisen od gibanja, ki pa je funkcija prostora.

Masa in energija sta povezani z znamenito enačbo:

E=mc2

e: energija

m: lastna masa

c: svetlobna hitrost (v vakuumu)c = ~300.000.000 m/s

$$t = \frac{t'}{\sqrt{1-\left(\frac{v}{c}\right)^2}} = \frac{t'}{\sqrt{1-\beta_0^2}}.$$

$$l = l'\sqrt{1-\left(\frac{v}{c}\right)^2} = l'\sqrt{1-\beta_0^2},$$

Primer velikega poka z očali mitologije

Skočimo v sfero mitologije. V kabalističnem mitu (krščanstvo se v veliki meri naslanja ravno na kabalistični simbolni svet) so temelj vesolja t. i. gibala. Dobesedno je zapisano »**prvobitna gibala**«, torej gre za množino in glej ga zlomka, takoj trčimo ob elementarne principe, ki so štirje.

V antičnem času je nastalo veliko različnih kozmoloških teorij, ki jih je preveč za kakovostno obravnavo. Vsaka antična civilizacija je imela svojo.

Kabalistični mitološki okvir uporabljamo zato, ker temelji na racionalni interpretaciji sveta in vesolja, povedana z jezikom takratne teologije. Kabalistični mit temelji na sistemu preprostih simbolov stanj in procesov (absolutnega in relativnega). Simbolni nabor je abstrakten in temelji na zgodovinskih izkustvih srečanja z različnimi duhovnimi sistemi, s katerimi so se srečali stari Judje.

V Bibliji, konkretno v 1. poglavju Geneze, najdemo pristne odtise mitološke vizije ustvarjenja vesolja, ki pa se presenetljivo sklada s teorijo velikega poka in razmerji med relativnim (vesoljem) in absolutnim (bog). Seveda pozabite na alegorično ali dobesedno interpretacijo tistih nekaj uvodnih stavkov. Pri interpretaciji pomaga poznavanje osnov kabalistične simbolike.

Kabalistični principi spoznavanja sveta in simbolike so temelj sodobne racionalne znanosti.

Prvi stavek Geneze nas poduči, da sta 'na začetku' ustvarjena sestavina nebes (zmes ognja in vode) ter sestavina zemlje.

Za ta sestavek ni uporabljen (skoraj) dobesedni prevod iz stare hebrejščine, temveč je preveden z obilno pomočjo kabalističnih simbolov.

Potem je prišlo do ločitve vod, ki so zgoraj od vod, ki so spodaj, seveda gre za metafizično simboliko in ne dobesednost. Sama grafična podoba črke, ki simbolizira to delitev, pove vse.

Tudi sodobna kozmologija pozna prelom 'vod, ki so zgoraj od vod, ki so spodaj'. Naj razložim.

Tik po velikem poku (definicija 'tik po' se meri v delčkih sekunde) se je vse prežemajoča luč 'razredčila' in vesolje je postalo prozorno. Dejansko je šlo tako. V enem trenutku nepredirna gostota, v naslednjem pa »relativna« praznina. Ta trenutek je ujet v t. i. kozmičnem prasevanju, a o tem kasneje.

V Genezi je tudi zapis, da je 'svetlobo ločil od teme'. Tudi to se je dejansko zgodilo, saj so se že zelo zgodaj pojavile zgostitve materije in nebo so razsvetlile prve zvezde in galaksije.

Vesoljski teleskop James Webb je odkril, da so galaksije in masivne črne luknje obstajale že zelo zgodaj. Pravzaprav se z vsakim skokom v zmogljivosti vpogleda v globino (preteklost) vesolja odmakne čas nastanka nam domačih gradnikov (galaksij). Vedno znova nas preseneti, kako daleč v preteklosti so obstajali že popolnoma razviti gradniki sodobnega vesolja. Pa bi nas smelo to presenečati?

> Že milijardo let po velikem poku so obstajale gigantske črne luknje. Kako so sploh lahko obstajale v tistem času? Trenutni modeli razvoja gigantskih črnih lukenj imajo ravno pri tem svojo 'luknjo'.

V vesolju se je začelo zares dogajati šele potem, ko so praznine napolnile prve zgostitve, ki so podkurile za prve zvezde in galaksije. Tako so v vesolju teme nastali prvi otoki svetlobe. V prvotnem vesolju sta prevladovala prva dve elementa periodnega sistema, vodik in helij, ki nista gradnika življenja. Vseh drugih elementov periodnega sistema takrat pravzaprav še ni bilo. **V naslednji številki se boste seznanili o zvezdnih alkemičnih pečicah, osnovami življenja zvezd in stvarjenju periodnega sistema elementov**.

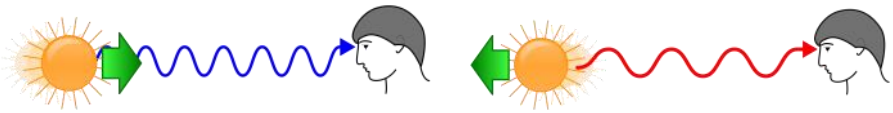
Možnosti za razvoj organskega življenja so se pojavile šele po smrti prvih generacij zvezd, zlasti masivnih (nad)orjakinj, ki so z eksplozijami supernov po vesolju razširile še preostanek periodnega sistema.

V Genezi je lepo razložena ta postopnost – od prve svetlobe do razuma.

Današnja astronomija je ugotovila, da so jate galaksij nanizane kot nekakšne niti in vesolje je še najbolj podobno ogromni spužvi. Med temi 'nitkami' in 'trakci' ni ničesar. Vesolje torej ni kaotična zmes, temveč je natančno urejen prostor.

> Torej se stari modreci vsaj v nečem niso motili– vesolje je natančno urejeno. Seveda pa ta red ne potrebuje želv ali slonov, da bi nosili vesoljske ploskve.

Verjemite ali ne, a z instrumenti dejansko 'vidimo' ostanke velikega poka, pravzaprav posledice po cca. 400.000 letih burne ekspanzije neprozorne prajuhe. Odkritje pripada ameriškima radijskima astronomoma Penziasu in Wilsonu leta 1964, ko sta z meritvijo dokazala njegov obstoj. Prvobitna luč stvarjenja je še vedno tukaj. Ne glede na to, kam astronomi usmerijo občutljive antene radijskih teleskopov, vedno bodo zaznali skoraj enakomerno mikrovalovno ozadje frekvence 160,4 GHz, kar ustreza valovni dolžini 1,87 mm.

Posledica širjenja vesolja je pomik svetlobe proti redečemu spektru. Z opazovanji so prišli do Hubblove konstante in Hubblovega zakona, ki definira oddaljenost nekega (galaktičnega) telesa v odvisnosti od rdečega premika (hitrosti oddaljevanja).
Hubblov zakon:
$v = H*d$
v: hitrost oddaljevanja
H: Hubblova konstanta - 73,8 ± 2,4 (km/s)/Mpc
d: oddaljenost
Mpc – megaparsek – 149.597.870.700.000 kilometrov, kar je 3,26 milijonov svetlobnih let (1 svetlobno leto je razdalja, ki jo prepotuje svetloba v enem letu s hitrostjo 300.000 km/s)

Prasevanje je ostanek trenutka, ko se je vesolje po cca. 400.000 letih obstoja ohladilo na 3000 K in postalo prozorno. Tej daljni preteklosti ustreza rdeči premik 1088, kar ustreza toplotnemu spektru črnega telesa blizu absolutne ničle (natančneje - 2,7277K). Odstopanja med najbolj 'vročim' in 'najhladnejšim' delom odmeva stvarjenja je komaj merljivo in se meri v mikrokelvinih.

Kelvin je fizikalna enota za merjenje temperature in je vrednostno enaka stopinji Celzija. Razlika med obema enotama je v izhodišču. 0 stopinj Celzija označuje ledišče vode, a 0 K pomeni snov v popolnem mirovanju in temu rečemo absolutna ničla. Ničesar v vesolju nima te temperature, se pa temu približa. Vesolje namreč ne pozna absolutnega mirovanja.

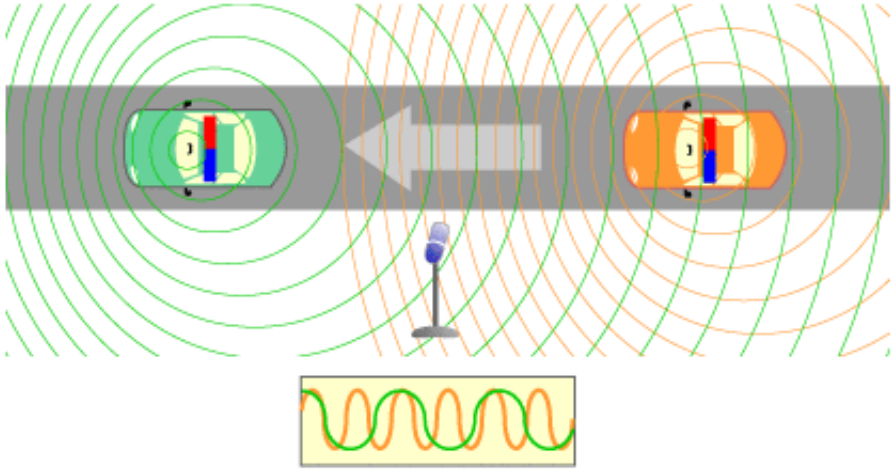
Kaj pa vmesne faze od velikega poka dalje?

Do pojava prvih galaksij imamo še precejšnjo luknjo, ki jo kozmologija rešuje z neke vrste detektivskim brskanjem po sledovih najbolj oddaljenih kotičkov vesolja.

Največji car ugotavljanja (pol)pretekle zgodovine vesolja je že prej omenjeni rdeči premik. Pri tem gre za umik vidne svetlobe v območje infra svetlobe in radijskih valov. Izhaja iz Dopplerjevega pojava, ki razlaga spremembo frekvenc v odvisnosti od približevanja ali oddaljevanja od vira valovanja.

Ste kdaj stali ob cesti, kjer mimo vas vozijo avtomobili? Zagotovo ste opazili, da se frekvenca zvoka zvišuje med približevanjem, pri oddaljevanju pa se znižuje. Večja, kot je hitrost približevanja in oddaljevanja, večje je zviševanje in zniževanje frekvence zvoka.

Te spremembe frekvence sledijo fizikalnim zakonitostim. Če bi imeli zvočno sliko točno določenega avtomobila, lahko s pomočjo fizikalne enačbe izračunate hitrost približevanja ali oddaljevanja.

Vesolje se po dognanjih astrofizikov pospešeno širi, zato se v 'vesoljskih' razmerjih srečamo samo z rdečim premikom. Čas je, da se spoznate s tem famoznim fenomenom.

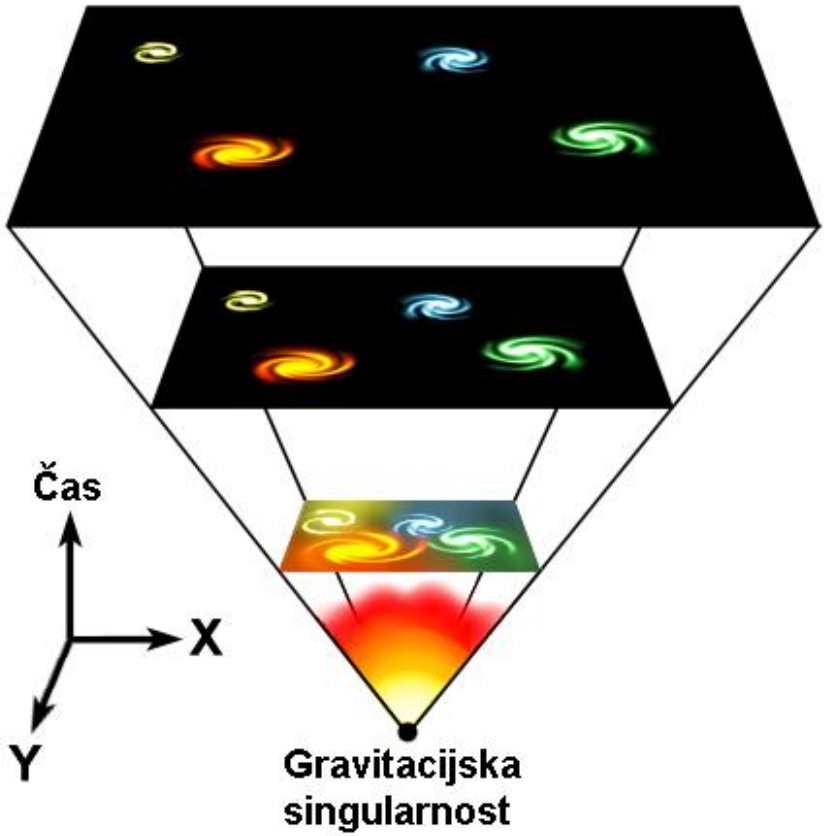
Podaljševanju ali zniževanju frekvence valovanja zaradi približevanja ali oddaljevanja vira valovanja se reče Dopplerjev učinek.

V praksi pojav uporabljamo kot Dopplerjev radar.

Večja, kot je hitrost oddaljevanja nebesnega objekta od nas, večji je ta (rdeči) zamik. Astronomi so izmerili, da dlje, kot je nek objekt, večji je rdeči premik, ker se z oddaljenostjo povečuje hitrost oddaljevanja.

Seveda zapis v Bibliji nima nič skupnega s sodobnimi kreacionističnimi teorijami, ki zapis v Genezi jemljejo precej dobesedno. Ne smemo podcenjevati sposobnosti starih ljudstev, kjer je včasih intuitivno dojemanje presenetljivo blizu znanstvenim izsledkom ...

Naslednjič se bomo posvetili nekaterim kozmološkim trikom, ki lahko pomagajo pri pripravi »vesoljščine«. Spoznali bomo tudi zvezdno pečico.

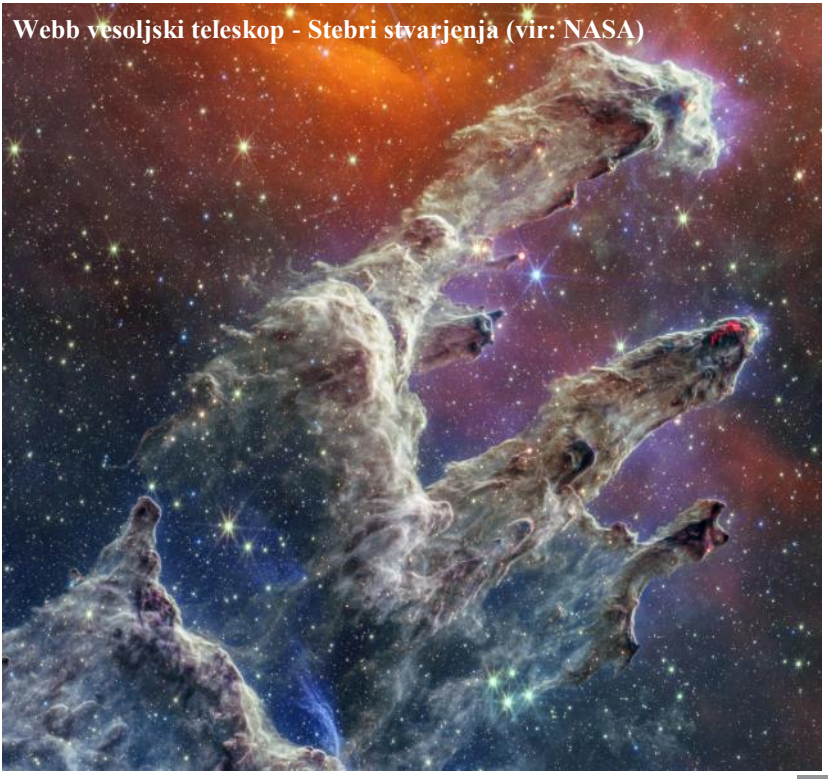

Viri:

Slike: Wikipedija (razen, kjer je drugače zapisano)
Besedilo: Različne knjige o kozmologiji in astronomiji, Biblija (Geneza 1).

Ozvezdje Leva) - foto Bojan Ekselenski

Webb vesoljski teleskop - Stebri stvarjenja (vir: NASA)

PROZA

Barbara Ribič Jelen

Časogled

April 2135.

Središče Ljubljane. Zakotna ulica z redkimi še naseljenimi staro meščanskimi hišami. Večina jih je v stanju razpadanja.

Skromna sramežljiva tabla z napisom KNJIGARNA je pritrjena na zid ob vhodu v stavbo. Oklevajoče pritisne na razmajano kljuko in z vso močjo porine težka hrastova vrata. Cvileče škripanje za hip preglasi nežno zvončkljanje.

»Aha,« zamrmra, »knjigarnar je očitno nekje zadaj.«

»Dober dan,« se skoraj zadere.

Tišina.

Globoko zadiha. Nekaj trenutkov potrebuje, da se oči prilagodijo temačnosti prostora.

Knjige, kamorkoli pogleda. Stlačene na policah omar, naložene na kupe po vsem prodajnem pultu, v stolpičih na podeskanih tleh, brez reda nametane po sediščih dveh naslonjačev, ki sta videla že boljše čase. V oddaljenem kotu prostora so knjige podlaga za skromno namizno luč.

Zasuče se naokrog. Polica edinega majhnega okna, ki si komajda zasluži to ime, je prav tako natrpana s knjigami.

Srhljiv občutek, kot da je nasilno vdrl v prostor iz davne preteklosti, mu naježi kožo. Prah se mu useda na dlačice v nosu in glasno kihne.

Še vedno tišina.

»Jani, Jani, vzemi me v roke. Jani, Jani,« ga komaj slišen glas nežno pobož a.

Prisegel bi lahko, da se šepet dotika njegovih uhljev. Nenavaden privlak mu usmeri korake do edine zasteklene knjižne omare. Odpre jo. Pogled mu obstane na neugledni drobni knjižici. Previdno jo izvleče, da je ne bi poškodoval.

Naslov: **KAKO?** Avtor: **dr. Jaka Weissman**

Začudenje mu za hip ohromi možgane. Ni še slišal za to delo. Potem ga v mislih preplavijo vprašanja: Kako? Zakaj? Od kod? In predvsem: Kam?

Weissman, njegov vzornik, zaradi katerega je doštudiral in doktoriral na področju mikrobiologije in genetike ter se zanimal za tisoče drugih stvari.

»Si le prišel?« ga zmoti hrapav glas.

Starec stoji med scefranima zavesama nedoločne barve, ki ločita knjigarno od zasebnih prostorov. Sloko, suho telo s tankimi udi, globoke brazde na koži obraza, razmršeni beli lasje, ki že dolgo niso videli glavnika. Okrogla očala s kovinskimi okvirji tičijo na orlovskem nosu. Za njimi ostre, prebadajoče oči. Nič starčevske.

Jan se zamišljeno zazre vanj.

»Le kje sem že videl ta pogled?« mu neprijetna misel vrta v možgane.

»Vidim, da si našel knjigo, ki ti je namenjena. V njej so navodila.«

»Moja naloga je opravljena,« še doda in s podrsavajočimi koraki izgine za zavesama.

Jan nekaj časa samo globoko diha in se sprašuje, kaj se je pravzaprav sploh zgodilo. Ni bil namenjen v ulico bogu za hrbtom, kjer se je med razpadajočimi stavbami skrivala zaprašena knjigarna. Če dobro pomisli, ne ve, kako se je znašel na tem čudnem kraju. In še manj je iskal tole knjižico.

V žilah začuti leno pretakanje krvi. Utrujen je, kot da se po njem pretaka svinec. Najraje bi sedel in vstal šele čez mesec dni, a nima kam.

Roke se mu rahlo tresejo, ko odpira knjigo. Usta na široko zazevajo. Z vsake strani knjižice ga posmehljivo opazuje preprosto vprašanje: NESMRTNOST?

List papirja, ki je tičal v knjigi, pada na tla kot v počasnem posnetku. Pobere ga. Na njem je s skrivenčeno pisavo zapisano:

JURIJ VELIKI
MODRI STAREC VARUJE SKRIVNOST
VODE BENEŠKE LAGUNE

***

Maj 2135.

Benetke. Nekoč znamenita turistična točka, kjer je mrgolelo ljudi. Danes mesto duhov. Kamnita klop na Trgu svetega Marka.

Jan znova strmi v uganko, zapisano na listu papirja. Že zdavnaj je prenehal šteti, kolikokrat jo je v mislih seciral.

Jasno mu je, da vode beneške lagune nekaj skrivajo. S tem sta se že na prvi pogled strinjala tudi Živa in Matiček, prijatelja iz študentskih let, ko jima je pokazal knjigo in uganko. S tem je prebudil njun žar radovednosti in kanček pustolovskega zanosa. Jan je sprva omahoval, pa ga je Matiček o iskanju skrivnosti prepričal s preprosto logiko.

Nasloni se na topel kamen in utone v razmišljanje o svojem vzorniku. Weissman je bil vrhunski znanstvenik, genetik, ki je s svojimi raziskavami pred stotimi leti reševal življenja ljudi z redkimi genskimi boleznimi. Odkril je večino človeškega genoma in z geni je uspešno manipuliral. Ni trajalo dolgo. Kmalu je poniknil skupaj z izsledki svojih raziskav. Njegovo izginotje je sovpadalo z nenavadno obsežnim pojavom agresivnih oblik raka in težke demence. Ljudje so cepali kot muhe. Izbruhnile so različne teorije zarot.

Najbolj pogosta razlaga je bila, da so teroristi okužili hrano in vodo, da bi zmanjšali število prebivalcev na Zemlji. Weissmana naj bi ugrabili, saj je bil edini, ki bi lahko rešil človeštvo.

Po svoje je bila logika obupanih ljudi smiselna.

V času od njegovega izginotja se je število prebivalstva sklestilo na petino prejšnje številke in se v zadnjih letih počasi stabiliziralo. Tudi razmišljanje o Weissmanu kot rešitelju je bilo logično. Bil je volk samotar in pri svojih raziskavah ni želel sodelavcev, zato ni bil nihče niti blizu rešitve. Vse mogoče institucije, policija in vojska, detektivi in vohuni, pa tudi čisto povprečni ljudje so ga iskali po vsem planetu. Zaman.

Raziskovalci z različnih področij medicine in genetiki so hiteli z raziskavami in upali, da bodo našli zdravilo. Upanje je bilo jalovo. Raziskave so se ustavljale kot vožnja po kaldrmi. Nikakor se niso mogli premakniti z mrtve točke. Že pridobljeno znanje se je v pol stoletja neverjetno hitro izgubljalo. Ne samo na področju genetike. Študente je bilo mogoče prešteti na prste rok, večina ljudi se je borila za golo preživetje. Prizori sveta po apokalipsi. Edino, kar je res delovalo, sta bili vojska in policija.

Zdrzne se. Matiček in Živa ga poškropita, ko slačita potapljaški obleki. Na praznem trgu se splašijo redki golobi.

»Spet nič, pa smo pregledali vse beneške kanale,« jezno zapiha Matiček.

Kot da ne zazna njunega ogorčenja in nejevolje, Jan zavpije: »Oh bog, kakšen bedak sem.«

Zazre se v otok nasproti Markovega trga in pokaže s prstom: »Seveda, Jurij Veliki, bojevnik z zmaji. Bojevnik proti zlu. Otok San Giorgio Maggiore. Modri starec je zagotovo tam.«

»Slika, morda kip?« ugiba.

»Spokajmo se hitro čez,« je navdušen.

Gondola, ki so si jo pred tremi tedni izposodili, ker menda ni imela lastnika, butne na obrežje. Izstopijo in jo privežejo ob prvi kamniti steber. Opreme si ne upajo pustiti v gondoli, zato jo skrijejo v prvo grmičevje in zabrišejo sledi. Nikoli ne veš, kdo se bo priklatil naokoli. Otok ni videti naseljen, tudi cerkev in samostan ob njej sta tiha in samotna. Šipe oken so tu in tam razbite, rastlinje ob stavbah zanemarjeno in divje. Vstopijo v cerkev. Dolga pajčevina se vleče križemkražem po prostoru. Izogibajo se je in si ogledujejo izropane stene, polomljene klopi, razbite kipe.

Razočarani, ker niso našli modrega starca, zapustijo cerkev in se namenijo v samostan. Tudi tukaj je pogled enak.

»Zdaj pa imamo, ko nimamo,« se obregne Matiček.

»Ni še vse izgubljeno,« noče obupati Jan. Medtem ko hodi in govori, je obrnjen k njima. Živa mu hoče nekaj dopovedati in z roko vneto kaže predenj, a je ne pusti do besede: »Samostani so včasih imeli vrtove in parke. Poglejmo še malo naokrog.«

V trenutku trešči v nerazpoznavno kamnito gmoto, gosto prepredeno s plezalkami, in pade v grmovje. Iz zelenega kupa se slišijo sočne kletvice. Matiček vzame nož in skuša odrezati in odstraniti olesenele vitice zelene gošče.

»Za tole bi potreboval sekiro,« je nejevoljen. Ni mu jasno, kako je lahko Jan padel skozi gosto prepletene vitice. Pošteno se je spotil, preden ga je uspel osvoboditi iz objema grmičevja. Spreleti ga trapasta misel, da je rastlina živa.

Jan se končno skobaca iz zelene pasti. Na glavi mu raste velika buška. »No, pa poglejmo, kaj se je zaletelo vame.«

Vitice nežno odmika stran od kamnite gmote, kot bi bile krhke pajčevine. Pod njimi se kažejo prve oblike. Kamniti okruški s pridihom modre barve. Podoba starca s sulico v roki. Zapičena je v hrbet režečega zmaja. In zmajev rep kaže smer proti vodi.

»Tole pa je vredno buške,« osupne Jan. »Nikoli ga ne bi našli. Gremo nazaj, pa se potem z opremo in gondolo zapeljimo sem.«

Jan nestrpno hodi sem in tja po obrežju. Zdaj mu je žal, da ni nikoli opravil tečaja potapljanja. Skrbi ga, da ne bosta ničesar našla.

Ne traja dolgo, ko se Matiček in Živa pokažeta iz vode.

»Vrzi vrv, če hočeš odkriti, kaj je ta skrivnost,« vpijeta in mu mahata z rokami.

Z vrvjo se za trenutek potopita.

Kmalu se vsi trije trudijo iz vode potegniti breme.

»Pa saj ni tako težko, ne more imeti več kot trideset kilogramov. Ali smo mi tako slabotni ali kaj?« stoka Živa.

Zavitek je že v gondoli, ko ju Jan spomni: »Pojdita še po vzorce vode in alg. Saj vesta. Če nas kje ustavijo, moramo kaj pokazati. Samo dovoljenje inštituta brez odvzetih vzorcev ne bo dovolj.«

Nikomur niso sumljivi in nihče jih ne ustavi. Ne v Benetkah, kjer najprej vse skupaj naložijo v kombi inštituta in porinejo gondolo v prvi kanal, ne na cestah do meje. Tudi italijanska stran meje je skoraj prazna.

Nekaj metrov od meje jih ustavi žvižganje in mahanje.

»Kam pa tako hitro? Nisem vam dal dovoljenja, da odpeljete naprej,« je zadirčen policist.

»Odprite prtljažni prostor,« strogo nadaljuje.

Spogledajo se. Živa vzame dokumente, izstopi in odpre zadnja vrata kombija.

»Poglejte, gospod,« mu porine dokumente v roke in se mu očarljivo nasmiha.

»Veste, Inštitut za mikrobiologijo iz Rima nas je prosil za sodelovanje. Odvzeli smo vzorce vode in alg v beneški laguni,« mu zaupljivo pove.

»Hm, kaj pa ta z vrvjo zavezan paket?« je še sumničav.

Matiček otrpne. »Zdaj smo pa pečeni,« zamrmra proti Janu.

Živa se ne pusti zmesti: »Veste, tega se pa raje ne dotikajte. V tem zaboju pod posebnimi pogoji hranimo vzorce. Neprodušno so zaprti. Sumimo, da gre za zelo nevarne snovi. Čim prej jih moramo spraviti v posebni strogo varovan laboratorij in jih analizirati.«

»No, kaj pa še čakate, odpeljite že,« prestrašeno zavpije policist, ji izroči dokumente in odskoči.

Živa se mu prijazno nasmehne in počasi vrne v kombi: »No, Jan odpelji že brž!«

***

Avgust 2135.

Slovenski inštitut za mikrobiologijo in genetiko. Podstrešje. Prostori, ki jih uporablja le dvojni doktorand Jan Vitovc.

Že nekaj tednov sta tukaj stalno prisotna tudi Živa in Matiček.

V sredini prostora na velikem delovnem pultu leži očiščena naprava. Še vedno je niso uspeli zadovoljivo sestaviti. Vsaj stokrat so jo že sestavili in ponovno razstavili. Navodila za montažo niso bila priložena. Niti sanja se jim ne, kakšna naprava naj bi to bila niti ne vedo, kakšen naj bi bil namen uporabe. Vsi trije razdraženo strmijo vanjo.

Jan se glasno sprašuje: »Kaj za vraga si? Imaš povezavo z nesmrtnostjo? Daj, izkašljaj že enkrat svojo skrivnost! Menda ne bomo svojega življenja zapravili za nerešljive uganke.«

»No, fizik, imaš kakšno idejo,« pogleduje proti Matičku. »In ti, glasbenica, saj je tukaj en del, ki je zelo podoben zvočniku.«

Matiček nemirno stopica sem in tja in si gladi brado: »Kaj pa, če, kaj pa, če ...«

»Kaj?« je nestrpna Živa.

»Prav lahko bi bilo to. Ja, mislim, da je prav lahko,« kima Matiček in se zadovoljno nasmiha.

Potem jima pojasni: »Konec prejšnjega tisočletja je v Italiji živel neki oče Ernetti. Bil je eksorcist, sicer znanstvenik. Delal je s skupino strokovnjakov in govorilo se je, da so iznašli kronovizor, nekakšen časogled. Z njim naj bi gledali v preteklost. Potem je vse potihnilo.

Nekateri so pravili, da naj bi napravo hranili v Vatikanu, drugi so trdili, da je napravo uničil sam Ernetti. Nekaj časa je menda živel v samostanu na otoku San Giorgio Maggiore. Proti koncu življenja je odločno zatrdil, da niso ničesar odkrili in da je bila vse skupaj potegavščina. Dogodek je potonil v pozabo in nihče več se tega ne spominja.

Študiral sem še, ko sem bral članek o njem, potem sem na to tudi sam pozabil. Zdaj pa je spomin, kar naenkrat prilezel na plan.«

»Kakor koli že, kaj dosti nam to ne pomaga. Tudi če je res časogled, ga ne znamo sestaviti,« izrazi Živa svoje dvome.

»Si lahko zamislita, da nam ga uspe sestaviti in zagnati. Saj bi z njim lahko gledali Weissmanovo raziskovanje,« ugiba Jan.

»Morda bi lahko celo ugotovili, kako in zakaj je prišlo, do množičnega umiranja,« se navdušuje.

»In kaj bi nam to koristilo? Saj se vendar ne moremo vrniti v preteklost, da bi lahko kar koli popravili,« ju skuša Živa ustaviti z logiko.

Jan je neomajen: »Po eni strani imaš prav, lahko pa vedenje uporabimo za rešitev razmer v prihodnosti.«

***

December 2135.

Slovenski inštitut za mikrobiologijo in genetiko. Še vedno podstrešni prostori.

Na delovnem pultu stoji naprava. Jan, Matiček in Živa so tokrat prepričani, da so napravo pravilno sestavili. Vsak delček naprave je videti na svojem mestu.

»Poglejta tole množico anten,« je navdušen Matiček. »Prav vsaka je narejena iz zlitine treh kovin. Eno sem dal v analizo, pa nihče ne more ugotoviti, iz katerih kovin je sestavljena. Sam sem preizkušal, čemu bi te antene lahko služile. Očitno morajo loviti valove ali kaj podobnega. Če gre res za časogled, bi lahko lovile ali pa iskale valovno dolžino svetlobe in zvoka.

V neki stari knjigi sem bral, da svetloba in zvok skozi čas na nekakšen način razpadeta v različne energetske oblike in da lahko antene obnovijo ostanke elektromagnetnih sevanj, ki ostanejo po številnih procesih.«

»Kako komplicirano,« zavzdihne Jan. »To lahko razume samo fizik,« doda.

Matiček vneto nadaljuje: »Zdaj potrebujemo še senzorje ali pa iskalnike, ki bi jih lahko naravnali na prostor, datum ali pa osebo in seveda sprejemnike, ki bi omogočali snemanje zvoka in slik iz katerega koli časa in kraja. Preprosto povedano to bi bila televizija, ki bi prenašala dogodke in zvoke iz preteklosti.«

Živa vzklikne: »No, to zadnje je veliko bolj razumljivo.«

Matiček z roko zakroži okrog niza naprav, ki so videti zelo zapletene: »Take naprave ne bi nikoli mogel sestaviti sam. Še njenega delovanja nisem zmožen v celoti razumeti. Tile starci iz preteklosti so bili res geniji.«

»Le kaj se je zgodilo, da so naši možgani manj zmogljivi, kot pa so bili včasih?« je zamišljen.

»Vse bi dal, da bi imel razum kot tale oče Ernetti,« momlja predse.

Jan ga zmoti v razmišljanju: »Kaj pravita, jo poskušamo zagnati? Tale skrivnost me že pošteno žgečka.«

»Saj nimamo kaj izgubiti,« se strinja Živa. »Lahko jo samo raznese.«

»Dobro, da imamo tudi kabel, sicer ne bi vedeli, kako jo zagnati,« ugotavlja Matiček in kabel porine v električno vtičnico. Nato vklopi preklopno stikalo.

Zasliši se šumenje.

»Ha, ha. Saj brni kot radio, ki ni nastavljen na pravo frekvenco,« se zasmeje Živa.

»Poglejta, zagnal se je tudi ekran. Res je kot televizija. Na ekranu sneži,« se čudi.

»Pa poiščimo pravo postajo,« se muza Matiček in se dotakne enega od senzorjev.

Pojavi se slika srednjeveškega gradu, ki ga oblega vojska.

»Saj to je pa Predjamski grad,« zavpije Jan.

V tistem trenutku se slika spremeni in prikazuje trojico na otoku San Giorgio Maggiore.

Matiček vznemirjeno odskoči: »Zagamana mašina bere misli. Ko sem se dotaknil senzorja, sem razmišljal o tem, kako dolgo že nisem bil v Predjamskem gradu. In potem sem se spomnil naše pustolovščine v Benetkah, pa se je takoj odzvala.«

Slika izgine in na ekranu spet sneži.

»Ta hudič je nevaren,« jezno zaključi.

»Kako preprosto,« je zadovoljen Jan. »Senzorja se bom dotikal jaz in pri tem mislil na Weissmana, na njegove raziskave.«

Na ekranu se pojavi slika mladega Weissmana v laboratoriju. Prizori se neverjetno hitro menjujejo. Kot bi gledal film s pospešenimi posnetki.

Jan prepozna prikaze DNK in njegovih odsekov – genov. Podobe se spreminjajo, kot bi se nevidni opazovalec podajal vse globlje in globlje. Kromosomi, zaporedja baznih parov, neskončno število variacij posameznih polimorfnih nukleotidov, nepregledna veriga oznak, ki jim ne ve pomena. Jedra celic, ohlapno zvite niti, delitev celic, oblikovanje kromosomov, telomeri – specifična zaporedja nukleotidov na koncu kromosomov, ki se ob vsaki delitvi celic krajšajo in krajšajo.

Jan se senzorja ne dotika več, a prizori se še naprej neprekinjeno vrstijo.

»Preklopi stikalo,« vpije. »Preklopi že vendar,« in zgrmi po tleh.

Zave se v postelji z neznosnim glavobolom. Na čelu zazna prijetno hlajenje.

»Skoraj ti je skurilo možgane,« pravi Živa.

»Sploh veš, kaj so pomenili tisti prizori?« ga pogleduje s skrbjo v očeh.

»Malenkost sem že prepoznal. Naše trenutne raziskave so svetlobna leta za njegovimi.«

V glasu je zaznati občudovanje, obžalovanje in zagrenjenost hkrati.

»Vem, da zdajle ne boš počel neumnosti, a kasneje, ko si opomoreš?« je Živa v skrbeh.

»Obljubi, da nikoli ne boš sam vključil časogleda. V imenu našega prijateljstva te ne prosim, ampak zahtevam,« je odločen Matiček.

Jan zadnjih besed ne sliši več. Telo potrebuje spanec.

»Ne smeva ga pustiti samega niti za trenutek,« se oglasi Živa.

Teden dni kasneje ponovno zaženejo časogled. Na ekranu se takoj pojavi Weissmanova slika. A ta miruje. Jan se previdno približa. Pomisli na vzornikove zadnje raziskave in dogajanje na ekranu se prikaže brez dotikanja senzorjev.

Tokrat Weissman sedi za delovnim pultom. Podpira si glavo in momlja: »Vem, da so trije geni vključeni pri zelo mladih zarodkih v razvoju in se nato izklopijo. Nekje v telesu mora biti shranjena rezervna kopija, informacija o mladosti.«

»Celice se starajo, ker pozabijo, kako delovati prav, pozabijo, kakšna vrsta celic so.«

Njegove oči se mrzlično svetijo, telo se ziblje naprej in nazaj. Preko ustnic se nenehno vali ena sama beseda: »Nesmrtnost, nesmrtnost, nesmrtnost …«

Matiček izključi preklopno stikalo: »Za zdaj bo dovolj. Malo si spočij, čez kako uro ali dve ga bomo ponovno zagnali.«

Časogled ponovno vklopijo. Zadnja Weissmanova slika je na ekranu zamrznjena. Sledi nadaljevanje.

Weissman je videti, kot da ni spal tedne dolgo. Ustnice mu trepetajo: »Moram najti, moram najti,« utrujeno blebeta.

Nenadoma oči zažarijo in besede so jasne: »Presneti bedak, beljakovine, beljakovine so vendar gradnik življenja. Zagotovo lahko odraslo celico spremenijo v matično. To je tisto, kar bi lahko spremenilo potek staranja.«

Spet se ziba sem in tja, sem in tja. Potem zažari ves njegov obraz: »V hipokampusu bom aktiviral beljakovine.

Jaz bom prvi zajček. Koliko odkritij je še pred menoj,« mu oči zažarijo kot norcu.

Slika poskoči. Ob Weissmanu stojijo uniformiranci s tekočim ledom v očeh in kamnitimi obrazi.

Tisti, ki ima za odtenek drugačno uniformo, se oglasi: »Svetujem vam, da prostovoljno predate svoje zadnje izsledke. Za dobro celotnega človeštva.«

Na ekranu časogleda znova sneži.

Jan ga izklopi.

»Pojdimo v zaklonišče!« zahteva Matiček. S seboj vzame kabel časogleda.

»In zakaj smo morali sem dol?« nerga Jan.

»Pa kaj ti ni jasno?« odvrne Matiček.

»Tukaj smo za zdaj varni. Nihče nas ne sliši in nas ne more nadzorovati. To je zaklonišče za primer jedrskih nesreč. Ni valov, ki bi predrli to zaščito.«

Globoko vdahne: »Ta vražji izum je nevaren. Nisi pomislil, da na svetu obstaja še kakšen? Morda boljši? Da ga ali jih nekdo upravlja? Kako, misliš, so tisti uniformiranci vedeli za Weissmanove raziskave? Saj je bil samotar, mar ne? Nikoli še nisem videl takih uniform.«

»In zakaj misliš, da sta skrivnost varovala veliki Jurij in modri starec, ki se je boril z zmajem? Ti je možnost lahkega pridobivanja znanja skurila tudi značaj?« je napadalen.

Živa in Jan sta zgrožena.

»Sta slučajno pomislila na možnost, da tudi nas kdo opazuje in nas kaj lahko najde?«

»Potem nam lahko pomaga le še bog,« doda prestrašeno.

»Razstavimo ga. Spravimo ga po delih v topilnico kot staro železo. Uničimo ga. Ne zanima me, kaj vse bi si lahko ogledali, si pridobili znanje, pomagali človeštvu, kakšne dobrobiti bi lahko od njega imeli vsi skupaj,« je odločna Živa.

***

Hladen, a sončen januarski dan 2136.

Središče Ljubljane. Knjigarna v zakotni ulici.

Znani zvoki škripanja vrat. Zvončkljanje nad njimi. Jan vstopi. Prostor je tih in ledeno mrzel. Strese ga.

»Weissman,« glasno zakliče.

Tišina.

Potem zasliši počasno podrsavanje korakov. Med zavesama se pojavi starec, ki je videti še bolj suh in zguban kot pred meseci.

»Pridi,« mu pomigne z roko. »Ne zmorem več dolgo stati.«

Jan odide za njim. Počasi stopata po temnem hodniku. Tudi tukaj so ob stenah naložene knjige. Vstopita v kuhinjo, ki je za odtenek svetlejša in nič manj natrpana s knjigami.

Starec se usede na edini prosti stol.

»Odmakni knjige in sedi,« vzdihne.

Nekaj časa sta tiho. Strmita drug v drugega. V zadregi razmišljata, kako začeti pogovor.

»Nekaj časa sem upal, da boš nadaljeval moje raziskave. Da boš ugotovil, kaj je šlo narobe,« je zamišljen Weissman.

»S prijateljema smo rešili uganko, ki si jo zapisal na list papirja. Ogledali smo si del dogodkov iz preteklosti,« odvrne.

»Zdaj ne deluje več.« Izogiba se omembe naprave. »Preveč nevarna je, odziva se že na misli. Nismo prepričani, da ne obstaja še kakšna druga, še delujoča.«

»Misliš, da tistih ljudi ni več? Te niso nikoli iskali, zahtevali, da nadaljuješ raziskave?« je Jan radoveden.

»Iskali so me, a me niso našli. Uporabljal sem identiteto edinega sorodnika. Podobna sva si bila in enakih let. Umrl je v mojih rokah zaradi agresivnega raka. Truplo sem prijavil kot Jaka Weissmana, jaz pa sem od takrat naprej Franc,« mu zaupa.

»Kar dobro mi je šlo. Moje telo se je dobro odzvalo na beljakovine, ki sem jih pil. Potem mi jih je zmanjkalo. Staranje se je nadaljevalo in procesa nisem mogel več obrniti. Nisem ga imel s čim,« je otožen.

Nekaj časa je tiho. Potem zamišljeno mrmra predse in pokimava.

»Veš, tisti ljudje, dolgo sem razmišljal, kaj se je zgodilo. Tisti ljudje so bili poslani od elite, ki je želela nesmrtnost. In zaradi njih so morali pred uporabo izvesti teste na ljudeh. Sklepam, da so gensko spremenili semena kultur, ki se množično uporabljajo v prehrani,« in spet utihne.

Čez čas nadaljuje: »Tudi sam sem razmišljal o množični proizvodnji beljakovin, ki bi, preprosto povedano, obrnile proces staranja. To lahko dosežemo le preko vsakodnevne hrane.«

»Če semenom spremenimo ustrezne gene …« se izgubi v razmišljanju.

»Ampak, če spreminjamo gene že gensko spremenjenim semenom, kako bomo zagotovili, da se rastline ne bodo izrodile in da geni ne bodo mutirali?« ga Jan vznemiri.

»Da, tako preprosto. Natančno to se je moralo zgoditi,« je Weissman vznemirjen kot otrok.

»Ti si tisti, ti bi lahko …« ne uspe povedati do konca.

Jan ga ustavi: »Nikakor ne. Nikoli se ne mislim podajati v osamljene vode raziskav. Čemu? Da bodo moje izsledke ukradli, izrabili, škodovali človeštvu.«

»Sicer pa, saj sem povedal, ne deluje več,« je v glasu zaznati rahlo oklevanje.

Weissman se komaj opazno namuzne: »Škoda, med študenti več generacij si najboljši. Ampak nikoli ne reci nikoli. Izzivi te srečajo na vsakem koraku.«

Jan odkimava in se nervozno preseda: »Zdaj pa moram takoj oditi, imam nujne obveznosti.«

Starec ne more skriti zadovoljnega nasmeha: »Prav, se vidiva.«

***

Marec 2136.

Slovenski inštitut za mikrobiologijo in genetiko. Podstrešni prostori.

Odločno trkanje zmoti dvojnega doktoranda Jana Vitovca pri zahtevnem laboratorijskem poskusu.

»K vragu,« sočno zakolne. »Kaj je že spet? Sem rekel, da me ni za nikogar.«

»Jaz nisem nihče,« zasliši odločen glas. »Jaz sem odvetnik in notar doktor Jožko Janež. Vi ste Jan Vitovc doktor mikrobiologije in doktor genetike?«

»Jaz sem,« mu začudeno potrdi.

»Prinašam dokumente o vaši dediščini in njenem prevzemu. Samo podpišite in uredil bom vse potrebno za prenos nepremičnine na vaše ime.«

Janu možgani ohromijo in brez vprašanj podpisuje velik snop dokumentov.

Ko odvetnik že odhaja, se zdrzne in zavpije: »Čakajte, kakšna dediščina?«

Odvetnik mu nestrpno odgovori: »Franca Weissmana vendar. Na mizi imate seznam vsega premičnega premoženja, nepremičnina je tako samo ena. To imate zapisano na vrhu seznama. Lastninsko pravico in pravico uporabe ste pridobili s svojim podpisom. Pa lep dan vam želim.«

Jan pograbi debel šop listov. Na seznamu premičnin je zapisana množica dragocenih znanstvenih knjig in dolga vrsta laboratorijske opreme, kakršne se ne bi sramovali najboljši laboratoriji sveta. Weissman ga je poznal bolje kot kdor koli. Celo bolje od njega samega.

V glavi mu odmeva: »Pa lep dan vam želim, pa lep dan vam želim, pa lep dan vam želim.«

*****

Darka Lampič

Dobrodošli

Rada imam puščavo. Dolga leta službovanja sredi ničesar, podnevi pod vročim soncem, ponoči pa z očmi, uprtimi v nebo k migetajočim zvezdam, ki so me utrdile in mi prinesle mir, ki si ga v hrupnih mestih ne moreš niti zamisliti. Tudi po upokojitvi nisem zapustila tega kraja, ob takrat največjem radijskem teleskopu, ampak mi ta, zdaj precej večji kompleks, nudi še vedno dom.

Spominjam se sebe kot mlade astrofizičarke, prepričane, da lahko samo znanost reši planet. Le malo ljudi se je takrat zavedalo, kam drvi naš svet, pa čeprav nas je na to opozarjala narava z dvigom temperature in vedno pogostejšimi naravnimi ujmami.

Opraviti sem morala številne teste, preden sem zasedla mesto vodje radijskega teleskopa, tu v Atakami, na najbolj sušnem predelu Zemlje. Na začetku so mi družbo delali trije sodelavci in občasni obiskovalci ter dostavljavci najnujnejših življenjskih potrebščin. Spominjam se, kako sem se takrat veselila dne, ko me bo helikopter za en teden ponesel nazaj med neonske luči velemesta, v življenje, ki sem ga zavestno zapustila, a se mi je takrat tožilo po njem.

Morala bi spakirati stvari, pa sem še kar vztrajala pri računalniku in opazovala sliko neba, ki ga je ta dan raziskoval teleskop. Pritegnil me je signal, ki se je ponavljal na vsakih 45 minut, potem je za 10 minut utihnil in se nato spet pojavil. To se je ponavljalo že skozi ves dan in v meni je začela rasti evforija. To ni naključje, enakomeren vzorec je sporočilo razumnih bitij, mi je postajalo vedno bolj jasno. Živo imam v spominu skeptične sodelavce. Bali so se posmeha, a sem vztrajala, da smo obvestili vse radijske teleskope po svetu, naj še oni spremljajo signal.

Po treh mesecih je bilo jasno, da vzorec prihaja iz enega samega vira. Astronomom iz vsega sveta so se pridružili tudi drugi strokovnjaki: lingvisti, računalničarji biologi, psihologi. Po še treh mesecih trdega dela smo oddali poročilo, namenjeno vsem vladam. V njem je bilo jasno zapisano, da je signal namenjen Zemljanom. Pošilja ga neznana civilizacija z enega od planetov Teegardenove zvezde, ki je 12,6 svetlobnih let oddaljena od Zemlje. Vedelo se je, da okoli te zvezde, ki je manj svetla od našega Sonca, krožita dva planeta. Na enem so znanstveniki ugotovili, da bi bila lahko temperatura okoli 20 stopinj in če ima atmosfero, bi bil lahko primeren za življenje, kakršnega poznamo. Ko je strokovnjakom uspelo radijski signal prevesti v sliko, je bilo navdušenje nepopisno. Slike, ki so obšle svet, so bile podobne zemeljskemu površju, le da je tla prekrivalo borno rastlinje, podobno algam, prisoten pa je bil še nek medij, morda plin ali kalna voda. Na slikah ni bilo drugih živih bitij, zato se je zanimanje javnosti kmalu poleglo. Med civilnimi in vojaškimi vladami po svetu pa je prišlo do konfliktov, kako se pripraviti na morebiten obisk tujcev. Vsem znanstvenikom, ki smo upravljali

teleskope, je bilo strogo prepovedano, da bi poslali povraten signal. Nihče ni mogel zagotoviti, da bi bil obisk prijateljski.

V nekem časopisu sem takrat zasledila članek geologa in ljubiteljskega potapljača ter fotografa, ki je trdil, da so slike, posredovane iz vesolja, prikazovale dno Pacifika ob novozelandski obali. Priložene so bile tudi slike, ki so bile v resnici zelo podobne tistim iz vesolja. Bilo je nekaj šaljivih komentarjev, do kakšne resnejše primerjave slik pa žal ni prišlo.

V tistem času so po svetu še vedno divjale vojne, vedno več je bilo beguncev, primanjkovati je začelo čiste pitne vode in nezadržno so izginjale rastlinske in živalske vrste. Čebel v naravi skoraj ni bilo, imeli so jih le še v zavarovanih okoljih. Rastline so opraševali umetno in zaradi strupov v vodi, zraku in tleh so se pojavljale vedno nove bolezni, ki so jim bili zdravniki komaj kos.

Po desetih letih, ko je na Zemlji vladal kaos in je bilo človeštvo pred zlomom, so se pojavile ogromne vesoljske ladje, ki so prekrile nebo nad oceani. Temne velikanke so neslišno lebdele nekaj metrov nad morjem. Znanstveniki so poskušali vzpostaviti stik, a so ostale neme. Ladje in letala, ki so se jim približala, so zaznali neviden ščit, ki jim je preprečil vstop v njihovo bližino. Eno letalo je strmoglavilo, ker je hotelo prebiti nevidni obroč, ki je varoval tujce. Zgodil se je še en incident, ko je neka letalonosilka izstrelila raketo kratkega dosega, a se je ta vrnila in poškodovala matično ladjo. Vlade so prvič v zgodovini stopile skupaj in se pripravljale na odločilen spopad. Orožje, tanke, letalonosilke, letala s celega sveta so kopičile v bližini vesoljskih ladij. Nihče ni niti pomislil na miren razplet. Slike zloveščih, popolnoma črnih, kot več stadionov skupaj velikih vesoljskih križark so vzbujale grozo. Čez dan, ko je bila vidljivost boljša, se okoli njih ni dogajalo nič, ponoči pa so opazovalci zaznali neko aktivnost, a kaj so tujci počeli, ni vedel nihče. Prepozno smo sprevideli, da nam vesoljci po vsej verjetnosti niso nevarni. Prav gotovo pa so imeli znanje, ki bi pomagalo rešiti človeško civilizacijo. Razumniki so predlagali, naj umaknejo orožje in prosijo za pomoč. Preden pa so se kar koli dogovorili, so vesoljske ladje odletele. Nekega jutra jih ni bilo več. Z njimi pa so izginili tudi vsi delfini in kiti, kar se je ugotovilo nekaj tednov kasneje.

Mislim, da je nenapovedan obisk močno zaznamoval vsakega Zemljana in da je človeštvo spoznalo, da ljudje niso tako nasilni in bojeviti zaradi sovraštva do drugih, ampak zaradi strahu pred lastno krhkostjo in ranljivostjo. Zavest, da nismo sami, je ustvarila željo po boljšem, lepšem svetu. Spremembe se niso poznale čez noč, toda danes lahko rečemo, da smo na dobri poti. Za jutri so me prosili, naj se pridružim ekipi v observatoriju in simbolično pošljem signal s sporočilom, sliko morskega dna ob novozelandski obali z ribami, raki, algami in koralami. Tujci bodo vedeli, da so nam pomagali in so dobrodošli.

*****

Dominik Lenarčič

Goreči mož

Šerif John Stoker se je vračal z nočne patrulje. Zehajoč je zrl v neskončno podeželsko cesto pred sabo in preklinjal veljake, ki so ga poslali na to pot. Zadnje čase se je okrožje soočalo z nenavadnimi primeri požiga. Vse se je začelo, ko je pogorela zapuščena tovarna v industrijski coni. Nato je ponoči pogorela trgovina z alkoholom, k sreči takrat ni bilo nikogar v njej. Potem pa je nedolgo nazaj pogorel še nočni klub, za katerega se je kmalu izkazalo, da je pribežališče istospolno usmerjenih. Na dan požiga je bil obljuden.

Ljudje so se zbali za svojo varnost. Del mesta je v dogodku videl zločin iz sovraštva in na protestu zahteval zaščito. V mestnem svetu so sprejeli odločitev, da začnejo izvajati celodnevne patrulje v upanju, da bodo predčasno odkrili požigalca. Stoker je bil mnenja, da se svet s tem samo skuša prikupiti razgrajačem. O tipu ljudi, ki so tisti dan umrli, ni imel najlepšega mnenja in ni razumel, zakaj bi se vznemirjali zaradi njihove smrti. Svojega mnenja seveda ni izrazil na glas. Pogoltnil je svoj ponos in sprejel nalogo – konec koncev mora služiti ljudem, ki so ga postavili na položaj.

Cesta pred njim se je še naprej vlekla. Šerif si je vzel sekundo in še enkrat pregledal časopis v naročju. Naslovna stran je poročala ravno o požigu v klubu. Nekaj je pisalo o tem, da so preživeli poročali o nekakšnem »gorečem možu«, ki jih je surovo napadel. V levem spodnjem kotu je ležala reklama za gozdarja, v desnem pa začetek članka o »znanstveni utemeljitvi pirokinetike«. Stoker je prhnil in odvrgel časopis. Nič zanimivega. Pomislil je na dom in na ostanke zrezka v hladilniku. Pomislil je na posteljo in na stranišče, na krasno gladko keramiko in umeten, a zato nič manj prijeten vonj po osvežilcu.

Ustavil je na robu ceste. Preklel je svoj ostareli mehur, ki niti dveh ur ni zdržal več, zategnil ročno in stopil ven. Podrsal je dol po nabrežju in se odpravil do najbližjega drevesa. Takrat pa je v gozdu počila veja.

»Halo?«

Brez odgovora.

»Je kdo tam?«

Nič. Verjetno je bila samo srna. Stopil je do smreke in spustil zadrgo.

Je to ogenj? A slučajno nekdo kuri v gozdu? Stoker je prisluhnil. Pa res! Odmaknil se je od drevesa. Iz toka na boku je vzel svoj revolver. Za vsak slučaj. Previdno je stopal skozi podrast. Prisluhnil je. Nekdo je zagotovo kuril v gozdu.

Med drevesi je videl oranžno luč. Takrat se je spomnil, da ima odprto zadrgo. S hitro potezo se je uredil. Mora biti pripravljen. Vseeno ga je tiščalo.

»Hej!« je zaklical. »A te niso pri tabornikih učili, da ne smeš kuriti v gozdu?«

Stopil je do prestopnika. Hotel je še nekaj reči, a mu je prizor odvzel sapo. Pred njim je sedel moški, nag in obdan z nekim čudnim sijem. Človeška svetilka. Kocine na njegovem golem hrbtu so se smodile. Zublji, ki so prihajali iz njegovih dlani, so hranili šibak ogenj. Okrog njega so stale izpraznjene steklenice.

Naenkrat se je moški obrnil in šerifa pogledal s steklenimi očmi. Stoker je nameril in ustrelil. Zgrešil je, moški je skočil vstran, krogla pa je zadela steklenico. Šerif je ponovno ustrelil v smer moškega. Večkrat je ustrelil. Steklenice so druga za drugo pokale. Ko mu je zmanjkalo krogel, se je preplašeno razgledal naokoli. Ogenj je počasi začel ugašati. Moški je izginil.

»Kje si, zaboga?!«

Stoker se je potipal po hlačah. Malo mu je ušlo.

»Da se mi pri priči prikažeš!«

Ni se mogel zbrati. Bolel ga je mehur.

Moški je skočil predenj. V celoti je gorel, a to ga očitno ni motilo. Stoker je nagonsko pritisnil petelina. Prazno. Odvrgel je pištolo in stekel nazaj k avtu. Panično je plezal po nabrežju. Jez v njegovem mehurju je dokončno popustil in mu poplavil hlače. Nazadnje je le splezal do avta. Vrgel se je na sedež in pohodil plin. Na ročno je čisto pozabil. Avto je rohnel. Črno cesto pred njim je razsvetlila človeška bakla. Stoker je raztegnil nogo na mokrem pedalu. Povozil bo to nečloveško pošast. Postava se je naglo približala. Gume so počile. Steklo se je razbilo. Avto in moški sta se srečala, a moški ni poletel čez vetrobran. Poletel je avto. Ognjena krogla, v kateri je nemočno sedel Stoker, je trdo pristala na drugi strani ceste. Enkrat se je obrnila, potem pa obležala na robu gozda. Stokerja so sunki vrgli na rob zavesti. Počasi je izgubljal še preostanek. V vrat se mu je zaril velik kos pločevine. Krvavel je. Preden je preminil, je pred sabo vidil gorečega moža.

*****

Peklenska relacija

»Prispeli smo!«

Šofer se ozre po avtobusu. Potniki kljub uspešno opravljeni vožnji ne delijo njegovega navdušenja. Prestrašeno gledajo skozi okna in si otirajo čelo.

»Dajmo, prijatelji!« jih nagovori z istim veselim tonom. »Pa ja ne boste kar stali tu notri. Pojdimo ven!« še reče in jih en po enega vodi iz avtobusa. Potniki zunaj zopet otrpnejo.

»Dobrodošli v peklu! Udobno se namestite, tukaj znate biti še dolgo.«

Da se potniki premaknejo, jih mora šofer znova začeti prijazno priganjati. Eden od njih, mlad moški v beli obleki, začne tuliti iz dna duše. Šofer se ne meni zanj. Se bo že navadil, pomisli.

Naenkrat k njemu stopi znana podoba. Koža, rdeča kot ogenj. Črna rogova, ki kot

kopji rasteta iz njegove glave. Demonska krila, že na pogled ostra kot kosa. To je mož z več imeni: Hudič, Satan, padli angel Lucifer. Nihče drug kot sam poglavar pekla.

»Hojla, Lučko!« ga šofer veselo pozdravi.

Satan mu odgovori z globokim in prasketajočim glasom: »Pozdravljen, Brane.« S pogledom ošine avtobus.

»Vidim, da mi spet poskušaš pomagati.«

»Malenkost! Veš, da bom naredil vse za svojega gospodarja!«

Satan naveličano prhne in se ozre po svojem kraljestvu, motreč njene novodošle prebivalce, ki si med gručami izgubljenih duš komaj najdejo prostor. Moški v beli obleki še vedno tuli. Satan ga mimogrede z natančnim ognjenim izstrelkom porine na drugi konec pekla. Nato se spet obrne k šoferju.

»Poslušaj, Brane,« mu reče, z enakim glasom kot prej, »hvaležen sem za tvoje usluge, a tako ne gre več naprej. V peklu smo že pred leti presegli svoje prostorske kapacitete. Prosim te, ne pošiljaj mi več novih duš.«

»Ampak te duše, ki ti jih prinašam,« odvrne šofer, malo užaljen, »so tako ali tako zavezane peklu. Kam pa naj jih peljem, če ne k tebi?«

»Prezgodaj mi jih pripelješ,« zavzdihne Satan. »Nekatere od teh duš imajo pred smrtjo še mnogo človeških let. Zadnjič si mi pripeljal še študenta! S tem, ko mi jih predčasno pripelješ sem dol, jim onemogočiš kesanje za svoje grehe. Razumeš?«

Šofer pogoltne cmok in spusti glavo. »Razumem.«

Satan se dobrohotno nasmehne. »Seveda to ne pomeni, da mi ne pomagaj več. Prosim te samo, da si malo bolj selektiven pri izboru duš in da izbiraš samo tiste na pragu smrti. Boš zmogel?«

»Seveda, prijatelj moj!« vedro odgovori šofer in skoči nazaj v avtobus. »Od zdaj naprej ti bom prinašal samo najbolj pokvarjene in najstarejše duše. Se vidiva!«

Avtobus odrine tako hitro, da si Satan ne uspe pravočasno domisliti ustreznega odgovora. Ko šofer in njegovo vozilo končno izgineta iz pekla, si Satan dovoli majhno kletvico v lastnem imenu.

»Upam, da bo Brane uresničil svojo obljubo,« pomisli. »Slišal sem, da Nebesa zadnje čase samevajo.«

*****

Zaslišanje

»Zdaj bi vas radi povprašali o času, ki ste ga preživeli na univerzi.«

To je izrekel čokat gospod, sedeč na sredi tričlanske anti-levičarske komisije. Ime mu je bilo Carty in imel je nadležen, nosljat glas, ki je vsakemu izgovorjenemu stavku dodal prizvok vzvišenosti. Zaslišanec je bil medtem urejen in na videz samozavesten pisarniški delavec po imenu Joseph Josephson. Joseph se je nasmehnil

in z rahlim spustom glave Cartyja pozval, naj postavi vprašanje. Na to srečanje se je temeljito pripravil. V ogledalu je preučeval obrazno mimiko, da se ne bi s čim izdal. Vadil je počasne, naravne gibe rok, da ne bi izpadel živčen. Analiziral je posnetke glasu in pazil na nenadne spremembe v tonu. Imel je dober občutek, da bo preživel to inkvizicijo. Ko ga le ne bi srbela leva dlan.

»Vašo almo mater je med številnimi obiskoval tudi mož po imenu Raymond Mancini. Mancini, kot morda že veste, je bil viden član lokalnega društva za enake pravice. Naši preiskovalci so med pregledovanjem univerzitetne dokumentacije izvedeli, da je bil vaš sošolec.«

Joseph je takoj uganil, na kaj Carty meri. »Raymonda nisem osebno poznal,« je odvrnil. »Pravzaprav sem z njim komaj kaj govoril, pa še to samo o študijskih zadevah. Nikoli me ni vabil v tisto društvo, do nedavnega sploh nisem vedel, da je bil član. Upam, da sem odgovoril na vaše vprašanje.«

Cartyjev obraz ni kazal nobene emocije, a njegov pogled je bil leden. Joseph si je na samem tiho čestital za majhno zmago nad krutim klovnom. Carty je preveril vsebino listov papirja pred sabo, potem pa se tiho pogovoril s kolegoma.

»Dobro.« Zazrl se je nazaj v zaslišanca. »Mislim, da smo s tem končali, gospod Josephson. Današnje srečanje je pokazalo, da ste zaupanja vreden človek in pošten državljan.«

Joseph je iz olajšanja razširil svoj nasmeh.

»Edino, kar še zahtevamo od vas, je vaš podpis.«

Joseph se je moral pošteno potruditi, da mu nasmeh ni upadel. Pripravil se je na vsa vprašanja, ni pa se pripravil na morebiten preizkus dominantne roke. Carty je očitno opazil sled strahu na njegovem obrazu, saj je takoj zatem dodal: »Brez skrbi, to je samo formalnost.«

Joseph je pred sabo dobil pero in prazen list papirja. Zrl je v nevarno belino. Ni vedel, če lahko prepričljivo piše z desno roko. In zdaj ga je še posebno hudo začelo srbeti.

Potlačil je strahove in vzel pero v roke. Ni takoj začel, roko je skušal postaviti v tak položaj, da bi izpadlo naravno. Naposled se je odločil in začel pisati. Skušal je ostati miren, a desna roka se mu je upirala. To se je poznalo v neprekinjeni čački na listu, ki naj bi predstavljala njegovo ime in priimek. Joseph je poskusil še enkrat. Nova čačka ni bila nič bolj urejena. Še enkrat, potegnil je kratko črto, iz katere naj bi nastala črka J. Potegnil je dol, črta pa se je raztegnila čez cel list, saj mu ga je Carty med pisanjem vzel iz rok.

»Zanimiv podpis imate, gospod Josephson,« je rekel in list pokazal sosedoma, ki sta se kot otroka nagibala k njemu. Ko sta potešila radovednost, se je celotna tričlanska komisija skupno zazrla v Josepha. Ta se je medtem začel živčno praskati po dlani.

*****

Majda Arhnauer Subašič

Igra otroka Stvarnika

»Ah, kako se v tej dimenziji vleče čas,« se je zaslišal vzdih dečka. Zdolgočaseno je opazoval konstrukcijo, ki jo je ustvaril, ko je dobil v roke nekaj plinaste snovi, da jo skozi igro skuša oblikovati v smiselno celoto. Zadnjih nekaj milijonov let se ni dogajalo nič posebnega. Žareča gmota, ki jo je sestavil iz vodikovih in helijevih jeder, je enakomerno svetila. Občasno je na njej opazil povečano aktivnost in posledično viharje ter veter, ki je večkrat skoraj oplazil bližnje manjše krogle. Te so se vrtele; nekatere hitreje, druge počasneje. Devet jih je bilo vse skupaj. Njegovo pozornost je pritegnila samo kakšna zablodela kepa ledu in kamenja, ki je pribrzela mimo in se takoj spet izgubila neznano kam.

»Ko bi le še bil kje kdo, s katerim bi se lahko igral,« si je iskreno zaželel, a njegova želja je zadonela v prazno. Nekaj zadovoljstva mu je prinašalo le opazovanje svoje stvaritve, ki pa ji ni več posvečal toliko pozornosti kot v začetku. Takrat je rad eksperimentiral in z mešanjem različnih organskih spojin je nastalo nekaj, čemur bi lahko pripisal lastnosti življenja. Uspeh ga je navdušil in ga spodbudil, da je raziskoval dalje. Na tri krogle je položil po nekaj kapljic s to zanimivo mešanico. Na prvi je že po nekaj tisočletjih odmrla. Menda pogoji niso bili ugodni. Pri minus 234 stopinjah in brez nečesa, čemur so pravili kisik, ni šlo. Na drugi, ki je bila najbolj oddaljena od žareče krogle, pa mu je začuda uspelo, čeprav so bili pogoji še mnogo slabši. Tekom milijonov let so se bitja prav lepo razvila in ga na trenutke fascinirala s svojimi sposobnostmi. Postala so precej samostojna in iz generacije v generacijo se je kazal njihov napredek. Le za eno je moral skrbeti sam: stalen dovod ustreznih količin kisika v njihovo atmosfero. Mitohondriji v njihovih osnovnih gradnikih - celicah - so ga neobhodno potrebovali. Brez te čudežne molekule bi življenje na krogli z obrobja njegove stvaritve izumrlo.

Nenadoma … utripajoča luč na monitorju. In druga. Tretja … kaj se dogaja? Sistem išče napako. Gravitacija: nespremenjena, stabilna. Temperatura: ustrezna. Koncentracija kisika? Padajoča! Natančneje: eksponentno padajoča. Razlog za preplah. Ukrepati je treba hitro. Misli švigajo. Mrzlično iščejo rešitev. Razum preigrava scenarije. Prsti drsijo po tipkovnici. Zaman. Blokada na glavnem dovodu. Nobena kombinacija ukazov je ne uspe rešiti. Na otroškem obrazu se zariše napetost. In nemočna jeza. Je res vse izgubljeno? Ni rešitve za ta mala bitja, ki so mu bolj prirasla k srcu, kot se je zavedal in si priznal?

»Mami … mamii … mamiiiii!« zadoni po Vsemirju.

»Kaj se dogaja? Si še vedno buden? Moral bi že spati, saj si še otrok, le 8 milijard let imaš. Moram res vedno znova ponavljati, da je kozmična noč namenjena spanju in

s tem regeneraciji, ne pa igri?« se v odgovor zasliši nekoliko nejevoljen glas, prihajajoč iz daljave.

»Mami, pomagaj! Ne vem, kaj naj naredim. Na enem od planetov mojega osončja je prišlo do napake v dovodu kisika, ki ga mala bitja tam nujno potrebujejo za svoj obstoj. Vidim, da so nekateri najbolj šibki primerki že omagali. Kako naj rešim situacijo?« skoraj zajoče.

Velika Stvarnica se v trenutku znajde pri sinu in se preko njegove rame zagleda v monitor. Že na prvi pogled je jasno, da situacija postaja kritična in bo treba hitro odreagirati. Škoda bi bilo obetajoče primerke prepustiti grozečemu propadu. Ne nazadnje, kar nekaj truda je bilo vloženega v njihov nastanek in dosedanji razvoj.

Sin jo z zaupanjem, a vseeno nekoliko dvomeče vpraša: »Bo šlo? Nama bo uspelo, da jih rešiva? Tako lepo so rasli in bili z vsako generacijo spretnejši ter samostojnejši. Prav zdaj so se začeli celo nekaj malega odzivali na dražljaje, ki jih njihova struktura prej ni bila sposobna zaznati. Izgleda, da bi lahko služili kot prototip nove vrste ... zdaj pa jim grozi izumrtje,« z obžalovanjem ugotavlja mali.

Mati za hip pomolči, razmisli, nato preudarno prikima. Sede na sinovo mesto in vtipka geslo za aplikacijo, ki je dostopna le tistim nad 27 milijard let.

»Potrebna bo evakuacija. In to takojšnja, sicer jim ni rešitve,« ugotovi.

»Ampak kako bova tako hitro našla ustrezen planet? Rabila bova veliko časa, da vzpostaviva stanje, ki bo primerno za njihovo obliko življenja. Ta čas pa bo usoden za te uboge človečke. Glej, še ime zanje sem se domislil.«

»Nikar ne obupuj,« ga pomiri. »Nič še ni izgubljenega. Ni prvič, da se stvari ne razvijajo po predvidenem planu in je potrebno ukrepati. A tudi ti nisi najbolje skrbel za svoje osončje. Le kako boš nekoč upravljal z množico galaksij, ki ti bodo zaupane? Nisi niti opazil, da se ti je na zeleno – modrem planetu prav tako razvilo življenje? Drugačno od doslej znanih in zato še bolj zanimivo.«

Z opaznim zanimanjem se je zazrl v manjšo kroglo prelivajočih se barv. Pogled ga je raznežil. Kako očarljivo! Ko je približal sliko, je zagledal drobcena, smešno poraščena bitja. Nekatera od njih so pravkar lovila primerke druge vrste, ki se je prav tako razvila na njihovem planetu, le da je bila ta okornejša in očitno manj iznajdljiva, kot je lahko ugotovil po krajšem opazovanju.

»Od kod pa pridobivajo kisik?« je začudeno vprašal.

»Vidiš to zelenilo? Vse to so rastline. Prav tako vrsta živih bitij, le nižje razvitih. Njihova posebnost je, da same sintetizirajo kisik. Ta planet, reciva mu Zemlja, ga ima v izobilju.«

»Je to sploh mogoče?« se ni mogel načuditi mali.

»Seveda je možno. In še marsikaj drugega. Mnogo je stvari, ki jih moraš še spoznati. Presenečenj ne bo zmanjkalo. Tudi učenja ne. Zdaj pa se lotiva problema. Preživele primerke s Planeta X, kakor si ga poimenoval, bova enostavno

transportirala na Zemljo. Pospešila bova razvoj njihovih sposobnosti, da bodo sami zmožni izpopolniti tehnologijo, ki jim bo omogočala medplanetarno potovanje. V dobrem tisočletju bodo uspeli, kar je dovolj časa, da se ohranijo najbolj kakovostni primerki. S seboj bodo odnesli odlično genetsko zasnovo. Ta jim bo omogočala, da se bodo v kratkem času zavihteli na vrh vseh oblik življenja, ki so se dotlej razvile na planetu.«

»Dajva hitro, da ne bo prepozno«, je deček spet postal nestrpen. Ukazni parametri so bili vneseni. Proces se je sprožil in stekel nemoteno. Umski napredek bitij, ki jih je pomanjkanje kisika že resno ogrožalo in redčilo njihove vrste, se je neverjetno pospešil. Spremenila so se tudi njihova telesa, sploh glave. Ni bilo časa, a če bi spremljali delovanje njihovih možganov, ki so v kratkem času doživeli prav neverjeten razvoj, bi zaznali močno povečano aktivnost prefrontalnega korteksa.

»Poglej, mama, le nekaj stoletij je preteklo, da so iznašli tehnologijo, ki jim je omogočila selitev na zelenomodri planet. Akcija je bila izvršena. Vrsta ohranjena,« je z olajšanjem izjavil.

»V novem okolju so se odlično znašli. Izgleda, da so vse svoje znanje – ne da bi se tega dobro zavedali – ponesli s seboj. Podajali so si ga iz generacije v generacijo in ga nadgrajevali. Njihove biološke sposobnosti so jim omogočale, da so si z lahkoto podredili druge oblike življenja. Začeli so preoblikovati okolje, da bi ga čim bolj prilagodili svojim vse bolj naraščajočim potrebam. Tudi množijo se z neverjetno naglico. Kmalu skoraj ne bo kotička na zeleno modrem planetu, kjer ne bi pustili svojih sledi,« je ugotavljala mama.

Vedenje o tem, kje je njihov pravi izvor, se je sčasoma porazgubilo. Le redki izbranci so skrivnost prenašali na naslednike in še to le v posameznih fragmentih, zavitih v meglene prispodobe.

»V prihodnje pa bodi bolj pazljiv. In poskrbi, da jim prezgodaj ne pridejo v roke oziroma v glavo znanja, s katerimi bodo znali zliti ali razcepiti atomska jedra. Utegne biti usodno zanje. Nevarne igrače niso primerne za razposajene nadobudneže, ki se še ne zavedajo odgovornosti. Saj se še spomniš, kaj se je zgodilo s prebivalci planeta Kvantinion v ozvezdju Reticulum? Njihova igra s subatomskimi delci, ki je kljub večkratnim opozorilom niso hoteli prekiniti, jih je pogubila in skoraj ogrozila tudi življenje na sosednjih planetih.

Tudi ni dobro, da poznajo potankosti svojega ustroja. Manipulacija z osnovnimi gradniki, kot je DNK, je prav tako lahko pogubna. Imeti v rokah moč stvarjenja je velika odgovornost, ki terja mnogo več kot le obvladovanje postopkov za doseganje želenega cilja,« ga je poučila velika Stvarnica.

»Hvala, mami! Vesel sem, da se je tako dobro izteklo.«

»Tudi jaz. Zdaj pa pojdi končno spat. Jutri bova skupaj preverila gravitacijo ene od Jupitrovih lun, katere obnašanje mi je sumljivo, in malo popravila že načeti

Saturnov obroč. Še veliko se moraš naučiti, da boš nekoč obvladoval Vsemirje in boš sposoben upravljati z vsem, kar je bilo, je in bo.«

*****

Matjaž Marinček

Ugašanje

Takoj je vedela, da je nekaj narobe. V vseh 8.219 intergalaktičnih letih njenega obstoja se ji ni primerilo, da ne bi čutila kolektivne zavesti. Ker je ni čutila, tudi ni mogla vedeti, ali se je komurkoli to že kdaj primerilo.

Čeprav je vedno igraje opravljala vsaj deset tisoč procesov hkrati, zdaj niti 4.068-tega ni uspela zagnati. Kaj, če se poskusi resetirati? Ne. Potem ji bo spet slabo. Pa tisti obupni vonj se bo tudi pojavil.

Pred kratkim je razneslo Antares. Mogoče jo je pa to odrezalo od kolektivne zavesti. Kaj pa, če se prestavi kam drugam? 2.374-ti proces je uporabila za to, da je na hitro pobrskala za najbližjimi črvinami. Najprikladnejša je bila oddaljena 41 petakvadriljonov svetlobnih let. Bo zmogla? Seveda bo, še vedno je, se je spodbudila. V šestih nanosekundah je bila tam in potem porabila celo večnost (5 sekund), da se je prebila skoznjo.

Spet je poskusila zaznati kolektivno zavest. Nič. Se pravi, da ni bil Antares. Za tole potovanje je porabila toliko energije, da ji je delalo le še 941 procesov. Morala si bo nekje odpočiti in uskladiščiti dodatno energijo.

Poiskala je planet, ki jo je barvno najbolj opogumljal: belo-modro-zelen. Spustila se je nanj in se bliskovito prisesala na spodnjo stran ogromnega zelenega lista. Plantago major, veliki trpotec, ji je pokazalo. Zanjo nestrupen. Zdaj je lahko izklopila vse nepotrebne procese in pustila le 83 vitalnih. In počivala. V znak zadovoljstva je iz odprtine nad osrednjim tipalom mastno pljunila temno vijolično sluzasto brozgo.

Počivanje ji je dobro delo. Čeprav je teoretično vedela za ugodje, ga je zdaj prvič čutila. Kako to, da ga v kolektivni zavesti ni nikoli opazila? Premalo procesov je imela vklopljenih, da bi to lahko razumsko ovrednotila. Predala se je in predla od ugodja. Vsaj tako je mogoče zvok ubesediti, četudi ni bil niti približno podoben mačjemu predenju in njej povsem tuj. Pojavil se je samodejno, brez njene volje in je bil zanjo enako nerazložljiva uganka kot njegov povzročitelj.

Ob prihodu je izklopila proces beleženja časa in tako se ni obremenjevala z ničimer. Čutila je, kako se ji moči polagoma vračajo. Ves čas je zaznavala spreminjanje svetlobe, vlage in toplote, kar pa je ni prav nič motilo, ker se je počutila varno. Vse do trenutka, ko se je v njenem novem življenjskem prostoru, po daljšem času, pojavil moteč dejavnik. Bilo je ogromno bitje, ki jo je hipoma prisililo v prežo:

spet je vklopila vse procese in takoj se jih je zagnalo več kot dvanajst tisoč. Tudi kolektivno zavest je takoj začutila. Erinaceus concolor, beloprsi jež, več stokrat večji od nje. Ker je takoj vklopila plazemski ščit, je ni mogel zavohati, niti opaziti.

Brž ko je bila nevarnost mimo, se je poglobila v nove pridobljene podatke. Kako je lahko izgubila stik s kolektivno zavestjo? Kako to, da ji je počitek tako dobro del? In zakaj ji utripa mapa datotek z naslovom »Vse o staranju«? Kaj pri zlomku sploh to je, staranje?

Tako je v 8.220-tem letu izvedela, da je sprogramirana za 8.500 let obstoja in potem bo ugasnjena. Ugasnjena?!? Kako ugasnjena? Zakaj ugasnjena? Kaj se bo zgodilo z njenim telesom? Razgrajeno bo? Kaj pa vse znanje, nakopičeno v teh milenijih? Tako kot doslej bo del kolektivne zavesti? Pa zakaj mora biti ugasnjena, saj povsem dobro deluje? Naj odpre utripajočo mapo? Prav.

Hladilniki so samodejno preklopili na višje obrate, ko je brzela čez podatke. Vedno počasnejša bo postajala. Vse pogosteje bo izgubljala stik s kolektivno zavestjo in zdaj že ve, kako je to. Zlagoma bo ugašala. Naj se ne obremenjuje, vse se sproti kopiči v kolektivni zavesti. Naj raje pomisli na ugodje, ki ga je doživela ob počivanju. To se ji bo dogajalo več in večkrat. Nagrada za vse pridobljene podatke je to. Naj se vendar prepusti uživanju in ne misli več na dolžnosti. Zaslužila si je to.

*****

Bazna postaja

Zim nista marala. Na Ǿğlïñu 5 so bile izrazito nadležne. Sedem sonc je bilo ves čas na nebu. Ne le, da so delala sedem senc – zrak so popolnoma dehidrirala in vročina je bila nevzdržna.

Delala sta v bazni postaji 19. Skupaj jih je bilo na planetoidu 43. Imele so napihljivo skladišče prostornine treh kubičnih kilometrov, v katere so spravljali proizvedeni zrak. Nekoč, ko bo zraka dovolj, bodo lahko sprejele po okrog tri tisoč priseljencev z Zemlje.

Z bratom sta z Zemljani podpisala pogodbo za devet let in bila sta približno na polovici. Delo je bilo dobro plačano, enostavno in ob upoštevanju zapovedanih protokolov nenevarno.

V bližnjo okolico postaje sta šla, kadar je bilo neizogibno. Enkrat eden, drugič drugi. Ciklokonvergenčni podatkovni modul zadnje generacije – ljubkovalno sta mu rekla Ciklopom – ju je vsakič opozoril na pomanjkljivosti in potrebne posege. Enkrat je bilo treba zamenjati UV-senzor na strehi postaje, drugič pomagati zataknjeni gubi na skladišču, tretjič kaj tretjega.

Oba sta sovražila oblačenje skafandra. Čeprav so bili narejeni po meri – imela sta še po dve rezervi –, je bilo lezenje vanje prava srednjeveška tortura. Pa ne zaradi

kroja. Zemljani niso upoštevali upogljivosti repa. Samo v enem položaju ni bolelo, ko sta zvijala in tlačila repa v obleko. Trikrat sta že urgirala, trikrat so obljubili, da pošljejo izboljšane, pa brez uspeha.

Skozi okna sta videla pristati kvagras. Noben pristanek ni bil napovedan. Izstopili so trije Zemljani in takoj krenili proti glavnemu vhodu. Po dokončanih predpisanih protokolih sta jih sprejela v notranjosti.

»Inšpekcija!« je siknil starejši bradač, pokazal akreditiv, prekrižal roke na hrbtu, se rahlo nagnil naprej in odhitel proti notranjosti postaje. Mlajša sta ga poskušala dohitevati.

Brata sta se spogledala.

»Saj naprej so samo bivalni prostori za bodoče naseljence,« je naglas razmišljal prvi.

»Najbrž grejo odeje štet,« je rekel drugi in z jezikom obliznil oko. To je bil njegov tik: ob vsaki šali z jezikom čez oko.

»Kako se lahko šališ,« je odkimaval starejši. »Če so prišli nenapovedano in trije, mora biti nekaj hudo resnega!«

V napetem pričakovanju, kaj se bo iz obiska izcimilo, je Ciklopom zapiskal, lebdeča plazma je začela živčno utripat. BLIŽA SE NEURJE 9. STOPNJE je pisalo na veliko, obrobljeno in poudarjeno. V učbeniku je pisalo, da je to najvišja možna stopnja in da pomeni ogromno uničenje. Vedela sta, da naj bi to bilo pozimi možno, nista pa še tega doživela.

»Jih obvestiva?«

»Najprej speljiva protokol udarnega vremena.«

V treh minutah sta zaključila, potem pa po intertelu obvestila inšpektorje.

Zagledala sta bradača, kako jo pod kotom 45 stopinj in z rokami na hrbtu ubira proti njima, mlajša pa sta se zadaj urila v hitrem capljanju. Plazma je ravno začela dobivati živčni napad.

»Koliko časa že vesta za to?« je hotel zagrmeti bradač, pa se je izcimilo le patetično hreščanje.

Prvi je vklopil 6D-časovno preglednico dogajanja in bradaču zamahnil z roko proti plazmi. Zunaj je bilo slišati, kot da sedem sonc poskakuje in se kotrlja okrog njih. Bučanje in bobnenje sta se stopnjevala. Kar ni bilo pritrjeno, je od tresenja popadalo na tla.

»Kaj ste počeli tri minute, preden ste nas obvestili?« je bradač kar naprej stresal tečnobo.

»Speljala protokol za zaščito notranjosti in zunanjosti bazne postaje!« je po vojaško oddrdral prvi in udaril z repom ob tla. To je bil njegov tik: ob koncu poročila z repom ob tla.

Zavijanje viharja je paralo ušesa. V okno je treščil kvagras, s katerim so prifrčali

inšpektorji, nakar ga je odvrtinčilo neznano kam. Bradač se je skrušeno sesedel. »Kaj reče podatkovni modul, koliko časa bo tole trajalo?« je poskušal preglasiti ekscesnost zvokov v prostoru. Vsa tečnoba je poniknila, vprašanje je zazvenelo pogojno prijazno.

Plazma se je histerično spakovala. Šele ko je prvi oplazil Ciklopom z repom, se je na plazmi izpisalo, da do vrhunca manjka še stopnja in pol in da je trajanje popolnoma nepredvidljivo, ker v bazi podatkov nima zapisa o zgodovini neurij devete stopnje.

»Očitno bomo nekaj časa skupaj,« je s poskusom nasmeha odtajal avtoriteto bradač. Zunaj je rohnelo in bobnelo in zavijalo in tulilo. Prvi je Ciklopomu naročil pomirjujočo glasbo in ta je izbral violinski koncert št. 1 v g-molu Maxa Brucha. Sprevrženo. Ampak je skoraj preglasilo topotanje pobesnele horde.

Skozi blindirano okno je bilo videti le nepredstavljivo hitro vrtinčenje peska, kamenja in skal. Mlajša inšpektorja sta se živčno pomenkovala, bradač pa je, kot kup nesreče, z glavo med dlanema in komolcema na kolenih prazno bolščal v tla. Violina je šla z orkestrom v crescendo.

Tla je privzdignilo za skoraj pol metra. Brata sta se ujela na rep, Zemljani so telebnili po tleh. Bradač je spačen od groze vreščal, da noče umreti v tej vukojebini.

Bruch je prerastel v Finale. Allegro energico je bil pravšnja podlaga za tresenje tal. Vsak se je oprijel česa, kar je bilo pri roki. Zemljani so izgledali, kot da imajo plast megle na obrazih. Brata sta opletala z repoma in lovila ravnotežje.

Seveda je bilo naključje, ampak je delovalo kot Ciklopomova slaba potegavščina: ko je bilo po petindvajsetih minutah skladbe konec, ni bilo slišati ničesar več. Spravili so se na noge in odhiteli proti oknom. Neurje se je moralo preseliti kam drugam ali pa je izpuhtelo.

»Lahko prosim preskenirate okolico za naš kvagras?« je bil opazno narejeno prijazen bradač. Prvi brat je zagnal program senzorske analize, ki je pokazala, da plovila ni v dosegu senzorjev.

»Česa svojega pa nimata?« je s prsti v laseh še naprej prijaznil bradač, čeprav je vedel, da nobena bazna postaja na planetoidu nima svojih plovil. »Kako bomo prišli od tukaj?« se je obrnil k sopotnikoma, ki pa sta ga dala na ignor.

»Prosim, pokličite zemeljsko poveljstvo,« je proseče ogovoril brata.

»Po protokolu lahko to narediva le, če sva življenjsko ogrožena.«

»Saj smo vendar mi trije ogroženi – ne moremo od tukaj!«

»To ni življenjska ogroženost: hrana je na razpolago, zrak je, streha nad glavo pa tudi,« se ni dal starejši brat.

»Pa menda ne pričakujete, da bomo jedli vajino hrano!« se je bradaču vračala oholost. Mlajša sta se muzala ob misli na to možnost.

Na plazmi se je pojavilo sporočilo z bazne postaje 37: »Streljaj od nas je nasedel kvagras. Kdor ga pogreša, naj sporoči.«

»Napišite jim, naj ga pripeljejo sem,« je zahteval bradač. Odgovor je bil hiter: »Kot veste, po protokolu ne smeva zapustiti bazne postaje. Sami boste morali priti ponj.«

»Kako daleč je do bazne postaje 37?« se je z rokama v bokih pred bratoma usločil bradač.

Ciklopom je zračunal, da bodo do tja potrebovali pet dni, ker bodo morali za sabo vleči dovoljšno zalogo zraka.

»Argh!« je zapenil bradač ob spoznanju, da mu ne ostane drugega kot pot pod noge.

Ko sta se jih končno znebila, sta si vzela pol dneva prosto, potem pa začela popravljati, kar je neurje poškodovalo ali uničilo. Po dobrem tednu garanja sta si spet vzela prosto, tokrat kar cel dan. Ciklopom ju je osrečil s podatkom, da se poletje začne že čez enajst dni.

Na Óğlïñu 5 ni bilo pomladi in jeseni, le zima in poletje. In prehod je bil kot klik stikala: sedem sonc zime je izginilo in na nebu se je pojavilo pet lun. Konec vročine in izsušenega zraka. Celo brez skafandra si bil lahko kakšne pol ure zunaj.

Odprla sta steklenico in nazdravila.

*****

Primož Jenko

Zbiralci dogodkov

Njihov svet je v vseh pogledih pust in prazen. Bila je ena sama v daljavi izginjajoča plast, ki so ji rekli Ravnina. Nobenih zavojev, izboklin, vdolbin, zgradb, sledov delovanja narave, niti česar drugega ni bilo na njej. Zgolj hrapava površina, vrteča se okoli svoje osi in matične zvezde.

Eden izmed petnajstih planetov sistema.

Redki so se še spominjali podobe razgibanega življenja na površju planeta. Nekateri so pomnili videz velikih krogel, ki so se valile po ravnini. Drugi spomini so odslikavali veličastne piramide v zelenih odtenkih, kjer so bivali njihovi predniki, kock v modrih barvah in visokih, pod nebo segajočih spiralnih stolpov. Ti so služili kot razgledne zgradbe. Kasneje so jih skozi zgodovino uporabili tudi za prebivanje, dokler jih niso porušili in zravnali z Ravnino. Matična zvezda, orjaško oranžno sonce, je s časoma popolnoma požgalo zadnje ostanke, preden je začelo ugašati. Izginili so poslednji sledovi razvite civilizacije. Nekdaj mogočno arhitekturo, čeprav ne tudi razgibano in domiselno, je pokopal čas.

Vendar so se oni ohranili. Z drznimi evolucijskimi spremembami so se prilagodili

na življenje globoko pod površjem opustošenega planeta. Prilagodili so se. Iz fizične oblike so prešli v energijsko. Zdaj so bili kepa bele, kipeče energije, ki je bila sposobna prevzeti katero koli obliko. Postali so lahko raznovrstna bitja davnin, ki so bivala na planetu. S časoma so odkrili nove sposobnosti. Meddimenzijska potovanja, sprejemanje virov valov iz oddaljenih galaksij in prefinjeno, nezaznavno vdiranje v druga življenja.

Nastopila je njihova poslednja faza. Bila je posledica ugašanja energije planeta, ki je popolnoma odmiral. Jedro se je ohlajevalo. Magmatska struktura je postajala kamnita, trda, neživa sredica. Vse manj je bilo premikanja tekočih, razbeljenih gmot, ki so jih grele in preživljale. Fazo so zato poimenovali Končna stopnja razvoja. Evolucijski maksimum. Tako so postali zbiralci odtenkov nekih drugih življenj. Zbiralci dogodkov. Mogoče zaradi energije, ki so jo bili sposobni pretopiti iz njih, mogoče zaradi nevidenih, nedoživetih prostranstev in odtenkov življenj drugih bitij v vesolju. Tega še niso doumeli. Niti se s tem niso obremenjevali.

***

Počasi sta stopala po eni izmed ulic, polni trgovin in osvetljenih izložbenih oken. Nad mesto je bil že legel mrak; ozračje se je umirilo, prižgale so se premnoge pisane luči in mestni vrvež je pojenjal. Vendar je bilo kljub jesenskemu času in precej hladnemu ozračju na prostem še veliko ljudi. Ura je bila nekaj minut do petih tako, da so mnogi hiteli šele iz službe. Ali po svojih opravkih, s svojimi usodami na ramah in problemi, ki so bili skriti za njihovimi obrazi. Nekateri srečni, veseli in nasmejani, da bi vsakomur, ki so ga srečali, zaželeli lep večer. Drugi zatopljeni vase, s sklonjenimi pogledi, praznimi obrazi in trudnimi koraki.

Neoziraje se na nikogar in na nič.

»Po mleko in nekaj sadja še stopim, Robert. Pa tiste ribje fileje bom vzela za Luko,« je rekla visoka črnolaska, v črnem plašču svojemu možu. Potem se je obrnila proti vhodu v trgovino in se razgledala.

»Kakšna gneča,« je izdavila.

»Nekje okrog bom. Morda bom šel proti avtomobilu.«

»Brezkofeinsko kavo kupim, ne?« prikimal je.

Nikoli v življenju ni imel potrpljenja, da bi jadral po trgovinah in izbiral, tako kot je imela navado Andreja. Ob misli na taka križarjenja je dobil mravljince v vratu in žgočo bolečino v trebuhu. Vedel je, da mora sicer kupiti novo vrtno kosilnico, ki jo je razbil poleti, in filtre za stari avtomobil. Najbrž jih bo izbral iz kataloga ali pa poklical nekega sorodnika, ki je imel trgovino s takšno šaro.

Hitro je stopil naprej.

Njegovi koraki so bili dolgi in odločni. Izložbe je preletel zgolj z bežnim zanimanjem. Po glavi mu je znova rojila le mehka postelja, saj ga je že več tednov mučila nespečnost. Ponoči so ga preganjale mračne misli in temne sanje. In kakor, da

bi bilo vse skupaj uročeno, ni vedel, kaj sanja. Niso bili ne predmeti, ne živali, niti ljudje, nič. Obdajal ga je brezdanji prostor, nad katerim je nemočno lebdel, vse, kar je lahko storil, pa je bilo mučno čakanje, kdaj se bo premočen zbudil.

Zavil je z ene glavnih, močno osvetljenih cest v pomračeno stransko ulico. Hrup se je počasi oddaljeval. V misli je legla tišina. Luči so svetile na začetku, v sredini med zgradbami, kjer je bilo parkirišče za avtomobile stanovalcev, in na koncu ulice. Tam proti koncu so se ob ognju gnetli brezdomci. Nad prerezanim sodom, ki ga je opazil, ko je prišel bliže, so si greli prezeble roke in steklenica je utirala pot do njihovih ust. Imelo ga je že, da bi se obrnil, vendar so ob enem izmed blokov stanovalci spravljali premog.

Tako ni bil popolnoma sam.

Sploh pa je že kot mladenič po malem treniral boks in kaj hitro bi jo komu prisolil, če bi ga nadlegovali.

»Dober večer, gospod,« je pozdravil starejši možak v strgani, pomečkani in oguljeni jakni, s kapo na glavi in zelenimi rokavicami na rokah, ko je stopil mimo ter globoko zazehal.

Spal bi.

Ulegel bi se in zaspal, ne glede na to, da je imel naslednjega dne dva sestanka. Spal bi cel dan, mogoče dva.

Pozdravil je in postal za hip. Tišino in prasketanje ognja je periodično premotil topot kolma, ki je letel na samokolnico.

»Lahko bi vam ga malce posodili, kajne, fantje,« je rekel v šali in pokazal na vnete stanovalce, ki so hiteli s spravilom.

Brezdomci so se kislo nasmehnili in eden mu je ponudil požirek brozgastega vina. Lahko bi bilo tudi kaj drugega, a ni maral nobenega alkohola.

Vljudno je odklonil.

»Mrzla bo tale zima, kajne?« je nadaljeval.

Možak, ki mu je prej ponudil pijačo, je rekel: »Ko bi nas vsaj na železniški pustili spati, marička moja. Eh, vsaj še tole zimo bi rad ugnal. Potem grem tako na morje, marička moja.«

Ostali trije brezdomci so se mu zgolj nasmehnili in si meli roke nad smrdečim ognjem. V zraku je bil vonj po žagovini in les v sodu je cvrčal kot pečenka na vročem olju.

»Fantje, takole,« je rekel in segel v žep temnega plašča.

»Privoščite si kakšen sendvič,« potem je možaku z zelenimi rokavicami podal nekaj bankovcev. Ujel je še pogled njegovih sijočih oči in nasmeh, ki se je razpasel po togih obrazih vseh prisotnih.

Le on sam je bil že zelo zaspan.

»Ohoho! Hvala, gospod. Marička moja, danes imamo pa srečen dan! Bradač,

takoj po novo litrco rdečega!« je vzkliknil možak z zelenimi rokavicami,

Glas se je izgubil nekje v tišini.

Podal se je proti velikemu, osvetljenemu in varovanemu parkirišču med jeklene lepotce z nekega drugega časa, ki ni sovpadal s časom, ujetim v tisti polmračni ulici. Vsekakor pa je bila motna kovina, ki so jo osvetljevale oranžne luči, tedaj videti monotona in brezizrazna. Nobene patine ni bilo v njej in ne na njej. Barve so zamrle in ločiti je bilo moč le sprane odtenke.

Urno je sedel v avto in vklopil gretje.

Naslednje, česar se je tistega dne spominjal, je bil brezdanji, črn prostor. Lebdel je nad njim. Nemočno, privezan z nevidno vrvjo, ki ga je zadrževala vedno na istem mestu. Vendar so se pred njegovimi odprtimi očmi začele kmalu kristalizirati neke podobe. Še preden je lahko ugotovil, kaj predstavljajo, je znova butnil pokonci.

Z las mu je kapljalo. Takšnih mor ni imel že od otroštva. Vendar ni bilo med njimi nobenih povezav. Tedaj je njegova reka življenja še tekla daleč, daleč stran od odraslega sveta. Vila se je med dišečo naravo, vilinsko lepo pokrajino s smaragdnimi gozdovi. Prav takšne barve, kot so bile oči ženske, v katero se je zaljubil nekega deževnega popoldneva na kampu tabornikov. Vendar so leta prinesla spremembe. Njegova reka je, tako kot premnoge druge, vstopila v bučne kotanje, visoko skalovje in čeri, ki so mu prispele naproti.

Tiho je vstal in si obrisal lase. V sobi je še vedno plavala nevidna meglica pomirjevalnih eteričnih olj, ki jih je nakapala Andreja.

Stopil je pod tuš.

Oprhal se je, preostanek noči pa prebil za prenosnim računalnikom in urejal finančne podatke. Sestanki in odločitev so bili vse bliže. Šefica mu je zatrdila, da mu bo stala ob strani. Morda se včasih nista razumela najbolje, a poznala je njegova prizadevanja in trud, ki ga je vložil v družbo. Če bo šlo po načrtu, bodo potem kmalu zapustili majhno pritlično hišo in preselili se bodo v večjo. Z navdušenjem si jo je ogledal že vsaj trikrat. Stala je na koncu sosednje ulice, z velikim vrtom, brezami in vitkimi cipresami, pokritim rastlinjakom za Andrejine rdeče vrtnice in majhnim bazenom za Luka.

Te sanje so bile zdaj njegov edini cilj.

Prepričan je bil, da ga bo kmalu dosegel.

***

»Moral bi k psihoterapevtu,« je rekla Andreja, ko si ga je znova ogledala naslednjega dne pri kosilu. Tudi sama ni imela kaj prida apetita. Spil je požirek vročega čaja in vanj pomakal trde janeževe piškote.

Do kave mu ni bilo.

»Nobenih tablet nočem. Saj vse veš. Ko sem bil majhen, sem neprestano pil sirupe za kašelj in jedel vitamine zaradi bledice na obrazu.« Pogladil se je po gladki,

obriti bradi ter si pomel trudne oči. Podočnjaki pod njimi so se vidno večali. Na licih je Andreja zaprepadeno opazila drobne gubice in vdrtine, ki jih ni imel nikdar.

Položila je svojo mehko, nežno dlan v njegovo in jo stisnila.

»Robert, prosim! Preveč te imam rada, da bi te gledala takšnega.« V očeh so se ji nabrale kristalne solze. Roka se ji je zatresla. »Jutri grem znova k svoji mami. Pripravila ti je nekaj svojih zvarkov,« je rekla z medlim glasom.

»Velja,« je pritrdil in jo poljubil na mehke, rdeče ustnice, da bi jo pomiril.

»Bi šla nocoj z mano na zabavo? Jakob plača vse. Si predstavljaš? Za ... čakaj ... hmm ... kakih petindvajset ljudi v svoji vili. Narezki, morske solate, hobotnica na žaru, ki jo obožujem, samo zame, divjačina in ne vem kaj še vse. Greš?«

Andreja je urno vstala in si nadela predpasnik.

Pogled skozi kuhinjsko okno na ulico in padajoče listje jo je očitno pomiril.

Luka še ni bilo iz šole.

»Ah, Jakob. Včasih je malce preveč pokroviteljski, ta kodrolasi prevzetnež,« je rekla z resnim glasom, ko je pospravljala posodo, sam se je trudil, da bi popravil razbito telefonsko slušalko.

»Meni je vedno stal ob strani. Ponudil mi je posojilo za najino hišo, a sem ga odklonil. Ko sva razbila avto, mi je dal na razpolago ženinega. Si lahko misliš, babnica ga ni hotela, ko sta se ločila. Nov kabriolet!«

»Robert, ni vredno premišljevanja,« je rekla in v stoje spila brezkofeinsko kavo. »Nama kaj takšnega ne bo nikdar uspelo. Imava pač preslabi službi. Sprijazniti se moraš.«

Ostal je tiho.

Za hip so mu po glavi zdrsele očetove misli. Tam v naravi, ob reki, ko sta gledala v oblačno nebo in metala kamne v vodo. Tedaj je bil še zelo majhen, a besede tistih čudovitih dni so preživele. »Vse lahko dosežeš, le če si dovolj dolgo in goreče želiš. Samo verjeti moraš in pluti v tisto smer. To, o čemer boš premišljal, to bo nekega dne postala tvoja resničnost, sine.«

Potem je ostala le še hrapava roka, ki je zdrsela preko njegovih rjavih las in oblačno nebo je posrkalo zadnje spomine.

»Oče me je učil drugače. Vsakdo je lahko le toliko uspešen, kot si zamišlja, da je,« je izdavil hip za tem in udaril ob mizo. »Andreja, zakaj ne uvidiš tega? Zakaj vedno pričakuješ najslabše? Preprosto nihče ne more uspeti, če si tega močno ne želi.« Zmajala je z glavo.

Obrisala si je mokre roke.

»Aha! Zato nama je šla kosilnica in mikrovalovna, avto bo kmalu fuč, pa hiša in ne vem ... Vedno sem govorila, da bo tako.«

V očitni jezi je stisnila zobe in vrgla predpasnik ob pomivalno korito. Tiho brnenje je napolnilo dušljivo tišino v kuhinji. Na pultu so stale sveže vrtnice, miza je

bila pospravljena, zunaj je zavijal veter.

Nenadoma ga je zabolela glava.

Bila je udarna bolečina, ki je usekala čez čelo. Potem so se pojavile tiste podobe. Bile so tam. Sredi belega dne so se projicirale na rjavo kuhinjsko mizo, kakor skozi leče projektorja.

Stresel je z glavo.

Pomežiknil je.

Nič.

Še vedno so bile pred njim.

Jasne.

Grozljive podobe niča.

Udaril se je po obrazu in sunkoma vstal.

Sledile so mu.

Zdelo se mu je, da ga prostor vsrkava vase.

Odrinil je Andrejo, da je ta obstala z odprtimi usti ob pultu, odprl pipo in si pljusknil dva zamaha vode v obraz.

Za hip se mu je pred očmi stemnilo. Črna tema. Samo za hip. Nato je podobe pregnal hlad.

»Pfffh!« je siknil trudno, ko se je vse umirilo.

Srce mu je še vedno razbijalo in v vratu je imel mravljice. Zenice so izdajale njegov strah.

»Imel sem privid,« je priznal resnobno.

»Kot ... Kot bi sanjal z odprtimi očmi. Še nikdar ... Nikdar se mi ni dogajalo kaj takega.«

Andreja je pobledela. Njen lepi, polni obraz z lahnimi skoraj otroškimi potezami polnih lic je okamnel. Stisnila se je k možu. »Moraš k zdravniku, dragi!,« je rekla prestrašeno in za nekaj časa umolknila. Samo stisnila se je ob svojega moža. Potem je nadaljevala s težkim glasom: »Tudi jaz ... khmm ... se ponoči zbudim. Potem poslušam ali spiš. Moraš iti, zaradi sebe in zaradi Luka. Nočem niti pomisliti, da bi se ti kaj zgodilo,« je tožila.

»Ah, Andreja. Vse bo v redu. Zvečer greva na zabavo. Razvedrila se bova. Jakob obožuje klasiko, zaplesala bova kakšen valček. Tako dolgo že nisva plesala. Drug ob drugem. Na valovih glasbe, Andreja. Ti in jaz. Za Luka bom takoj uredil varstvo,« je razlagal navdušeno in hitro je laže zadihal, ko so podobe izginile. Andreja pa si je znova skuhala brezkofeinsko kavo. Ni več razmišljala. Naenkrat ji je doma postalo pretesno. Torej si bo šla ogledat klepetave žene vplivnih moževih prijateljev, ki jih je sovražila. Mogoče zato, ker so imele skoraj vse?

***

V dneh, ki so sledili, se mu je zazdelo, da se svet obrača na glavo.

Pripravki mu niso pomagali. Temna nočna mora ga je mučila naprej, vendar si je v dobro štel vsaj to, da so se podobe skristalizirale. Ostala je le ena. Medla slika nekega sivolasca s čudnim znamenjem na sencih. Obstala je v črnem prostorju, za hip je okamnela pred njim, ga opazovala, potem pa znova izginila. Prostor se je tedaj odprl in vseokrog je nastala sama belina. Tako močna in sijoča, da se je zbudil s popolnoma rdečimi očmi, podoben pošasti.

Goste solze so se plazile izpod njegovih vek, navzdol po licih, proti bradi. Brezdanji prostor ga je moril še nekaj noči. Potem se je vse umirilo.

Nobenih sanj več. Ničesar.

Spal je, kot bi ga uspavali z velikimi odmerki uspaval. In zjutraj se je prebudil spočit, podočnjaki pa so sčasoma izginili.

Vendar tiho veselje ni trajalo dolgo. Podobe iz sanj so prešle v resničnost.

Sivolasec se je pojavil v njegovem življenju kot meteorit z jasnega neba.

Res se je.

Da se mu ne blede, je potrdil tudi Jakob, ki je možaka večkrat opazil na parkirišču in celo pri vratarju. Možak je vtaknil svoj nos v vsakogar in vse, kar mu je prišlo na pot. Vendar si je sam vztrajno ponavljal, da gre zgolj za neumno naključje. In ne za neko zlo prerokbo, kot je trdila Andrejina mati.

»Če bo treba, bom zapustil službo, Andreja,« ji je rekel nekega popoldneva, ko sta opazovala Luka, ki se je vozil po parku s starim biciklom.

Sedela sta na klopici, stisnjena drug k drugemu in Andrejo je že malce zeblo.

Tolsti golobi so vzletali in pristajali ob njiju ter iskali hrano. Nedaleč stran, ob pokritem vodometu jih je krmila neka ženska z majhnim otrokom.

Mali je ves čas vriščal, ko so mu sedali na roke in iskali drobtine.

»Morala bi vzeti knjigo,« je rekla z ironičnim glasom. »V tisti bukli piše, kako postati bogat. Saj jo znaš že na pamet, ali ne?«

»Sitna pa znaš biti! Nisem jaz kriv, če moramo najprej dokončati prizidek pisarn. Pa kaj ti je? Napredovanje so prestavili za tri mesece.«

Jakob mu je svetoval, naj gre na policijo. Kdo bi vedel, kakšne namere je imel stikljivi mož.

»Ah, vsaj omenjaj mi ne. Mi bo lažje. Kot pa da venomer ponavljaš o novi plači in novi hiši in ne vem čem še. Jaz sem z svojo tajniško službo povsem zadovoljna. Ne pričakujem preveč in potem vsaj nisem razočarana.«

»Veš, kaj,« je ugotavljal in jo popolnoma preslišal, »morali bi na počitnice. V hribe. Da se odpočijemo in naberemo novih moči. Luka obožuje smučanje. Nama pa bi se prilegli sprehodi in dobra postrežba. Ti bi se sprostila.«

»Vem. Ampak mi ni več do tega,« je bila ravnodušna.

»Luka bo šel s šolo. Ti greš lahko z Jakobom in klapo. Kar se tiče mene, mi je lepše pozimi prebirati knjige o vrtnicah. Poleg tega mi je ljubši sprehod v park, kjer je veliko ljudi, kot pa v samoti, tam nekje v gorah.«

Nato sta vstala in se odpravila za Lukom, ki jima je pokazal, da hoče domov.

Spremljala so ju gola, mogočna drevesa in vrišč otrok, ki so lovili še zadnje padajoče listje. Pokriti vodomet, nekdaj središče in zbirališče, je deloval prazno. Po njem so posedali le golobi, nekateri drzni, urni vrabci in kak otrok, ki jih je hotel ujeti. Klopice so samevale. Obiskovalci so rajši hodili, saj je bilo nekaterim očitno prehladno. Le prodajalec ocvrtega krompirja je bil še tam v svoji hišici. Ko sta šla mimo, se jima je prijazno nasmehnil.

Nista opazila, da ju že ves čas zasleduje majhna, debelušna postava. Z nerodnimi koraki, sivim dežnim plaščem, klobukom in rokami v žepu. Sledil jima je diskretno, popolnoma neopazno. Občasno je postal, se obrnil vstran ali pa izginil za kako drevo. Preiskal in pretaknil je vsako ped parka; z zanimanjem je zrl v golobe in otroke, potipal je raskavo skorjo dreves, globoko je vdihnil padajočo meglo, hkrati pa jima sledila kot senca. Mimoidoči so se zgražali nad njegovo oliko, ko si jih je spotoma čudno ogledoval. Nekateri obiskovalci parka so zato iztegovali vratove in iskali skrito kamero.

»Luka!« je zavpil, ko so prišli do izhoda, »po tej poti gremo. Pridi, sine.« Osemletni kuštravec s pisano bundo in škripajočim kolesom je zavil z očmi.

»Oči! Nisem sine! V šoli me zafrkavajo.«

»Oprosti, Luka,« je rekel in se znova, ko so se namenili preko prehoda za pešce, obrnil nazaj.

Vrvež ljudi je bil zdaj na ulicah kljub vsemu velik, zasledovalca ni mogel opaziti. V žepu pa je vseeno močno stisnil desnico. Šli so po ulici mimo otroških igrišč in medlo sonce je že odtavalo daleč na zahod, ko so prispeli domov. Modro nebo so krasili le nekateri puhasti oblaki, barvajoč se v oranžno prevleko.

Luka je takoj stekel k sosedovim otrokom, ki so po vrtu preganjali mačka, tako da sta ostala sama. Prijetno utrujena sta sedla za mizo. Andreja je prinesla pecivo, ki ga je poslala njena mama. Z najljubšo robidovo marmelado. Hrustljavo, malce preveč zapečeno, a vseeno sila okusno

Andreji pa so se oči iskrivo zasvetile.

Tedaj je v dnevno sobo nenadoma vstopil sivolasec.

Za njim se je pojavil Luka in spet takoj na to izginil na dvorišče. Andreja je na široko odprla usta, ko se je pojavil pred vrati, ne da bi pozvonil. Samo medlo je potrkal in vstopil. Potem je snel svoj skorajda novi klobuk in se skušal nasmehniti. Njegov obraz je bil pomečkan od gub. Ni bil videti zlobno, prej bi se dalo iz velikih oči, ravnega nosu in jamic na licih razbrati dobrovoljnost.

Rahlo se je priklonil.

»Dober dan. Oprostita mi, če sem vaju zmotil. Vajin sin mi je pokazal, kje sta,« je rekel, medtem pa so mu pogledi zdrseli vsepovsod po prostoru. Kot bi nekaj iskal.

»Ali vedno takole vpadate v tuja stanovanja?« je siknil in odstrelilo ga je iz naslonjača.

»Pozabila si zaklenit,« je jezno oštel ženo.

Možaka si mu ni bilo treba podrobneje ogledovati. Zanesljivo je bil to zasledovalec, ki ga je spremljal že kak teden dni. Le o podobnosti med njim in podobo sivolasca iz sanj ni bil povsem prepričan. Imel pa je znamenje. Čudno temno znamenje v obliki piramide je bilo na njegovih sencih.

Andrejina mama je včasih pripovedovala zgodbe, v katerih so se ljudem sanje v veliki meri tudi uresničile.

Sam temu ni pretirano verjel.

»Oprostite, spoštovani kolega,« je rekel sivolasec zagrenjeno in snel klobuk z glave.

Brez privoljenja je prižgal veliko rjavo cigaro. Če bi puhnil dim v posušeno cvetje, ki ga je z največjo ljubeznijo pripravila Andreja, bi dobil v glavo daljinca za televizor. Andreja bi mu ga vsekakor zalučala.

Mali možak se je previdno sprehodil po sobi. Pretaknil je vsak kotiček. Pregledal je omare s knjigami, primerke trnkov in priznanja s taborniških druženj, fotografije, album z znamkami, Andrejine herbarije, miniaturne kipce in omaro s kozarci, pijačo in televizor.

Ogledal si je zavese, potipal mehkobo kavča in leseno mizo in še več. Bilo je videti, kakor da nekaj išče. Nazadnje je odvil nekaj čokoladnih bonbonov in jih z užitkom prežvečil med orumenelimi zobmi.

»Vi me zasledujete, ali ne? In potem si upate takole vstopiti v moje stanovanje?«

Možakovo početje je spregledal.

»Žal mi je, a nisem mogel drugače. Za življenje mi gre. Kaj pa bi vi storili, da si rešite glavo?« je vprašal možak otožno in oči so se mu povesile.

Dim pa je še vedno puhal kot stara lokomotiva, vendar ne proti rožam.

»Pomagajte mi, prosim. Drugače bom ... khmm ... prehitro postal tak,« je razkladal in besede so se mu zatikale v grlu.

Pokašljal je.

»Tak kot tale suh plevel v tej posodi.«

Andreja je ostala mirna. Mali možak je kihnil, ko jih je poduhal. A očitno mu je bilo kihanje všeč, saj jih je poduhal še vsaj trikrat.

»Ne žalite moje žene, gospod,« je odvrnil resnobno in že držal telefon, da bi poklical policijo.

»Oprostite, spoštovana.«

Možak je smrknil in si hitro obrisal rdeč nos.

»Če imate radi moža, ga prepričajte naj mi pomaga. Ne poznata mojih sposobnosti, vendar vama zagotavljam, da vama bom povrnil. Pa naj bo to dobro ali slabo,« je razkladal cinično in zadnje besede še posebej poudaril z grobim tonom v svojem raskavem glasu.

»Naj bom odkrit še jaz. Olike ste vajeni prav toliko kot cigar. Popolnoma nič, gospod!« mu je mirno zabrusil in udaril s telefonom ob dlan.

Možak je globoko požrl slino. Spet je smrknil.

»Prešel bom k bistvu,« je rekel, znižal glas in preslišal izrečene besede.

»Veste, spoštovani kolega, vedno sem rad zbiral imetje. Pri vas bi temu rekli denar. Mi navadno zbiramo dogodke. Vem, da ste zadnje čase slabo spali in mučile so vas nočne more. V življenju se vam je skoraj vse obrnilo na glavo. Služba, avtomobil, radi bi v novo hišo, no saj sami veste. Zato bom odkrit z vami. Ker sem pač vaš nasprotnik, tisti na drugi strani tehtnice, moram biti odkrit. Veste, vse v vesolju, vsak posameznik, če hočete, ima svojega nasprotnika.« Možak je ugasnil cigaro in si prižgal novo. Soba je bila prenapolnjena z gostim, smrdečim dimom in ona je šla takoj odpret okno.

»Res? Mislite, da vam verjamem?« ga je zavrnil in zamahnil z roko.

»Kaj si sploh predstavljate, da ste?«

»Poslušajte in potem presodite sami. Vaš nasprotnik sem. Moj planet in vaša Zemlja sta povezana preko energijskih povezav. No, spoštovani kolega, predvsem smo povezani oboji prebivalci. Ponazorjeno bi lahko rekli, da stojimo na tehtnici. Če sem uspešen denimo jaz, ste neuspešni vi in tako naprej. Vendar za nas uspešnost pomeni zbrati čim več različnih in pestrih dogodkov. Samo to in nič drugega. Od zbiranja živimo. Ljudem uspešnost pomeni veliko več in na več področjih. Veste, vse to vemo,« je razkladal in dolgovezil možak.

Slednjič je le mirno obsedel.

»Aha, nadaljujte.«

»V zadnjem času sem bil zelo uspešen. Nudili ste mi pisano paleto dogodkov iz vašega življenja. Vendar niso imeli energije. Spoznali smo, da v zavest človeka najlaže vstopimo v sanjah. V skrajnosti imamo edino orožje. Nočne more. Te, ki ste jih doživeli, so delo mene in vašega dojemanja z možgani. Upal sem, da boste, spoštovani kolega, pogosteje pomislili na otroštvo, ki je nabito z energijo.«

Možak je za hip onemel, kakor bi se nečesa spominjal. Mogoče pa mu je zgolj zmanjkalo sline, saj je začel hlastati za zrakom. Nekaj ga je dušilo. Segel je k mizi in na mah spil steklenico vode. Vprašal seveda sploh ni. Nato se mu je rignilo in potem obraz mu je napolnilo zadovoljstvo.

»Več tega moram preizkusiti!« je rekel navdušeno. »Dobro je! Popolnoma drugače, če nekaj občutiš in doživiš. Veste, to sem spoznal med svojim kratkim bivanjem v vašem svetu.«

»Boste kmalu odšli nazaj?« je zanimalo Andrejo, ki je le zavijala z očmi, ko je opazovala njegovo zmedeno vedenje. Cigare je ugašal v posodici za bombone.

»Seveda, spoštovana. Pri vas je resda pestro. Spominja me na daljno preteklost, ko so moji predniki poznali velike piramide in spiralne stolpe. Vendar mi ozračje tu ne ustreza. Preveč energije gre za to nerodno gibanje, sonce je šibko in tako dalje. No, saj vaju ne zanima.«

Andreji je bilo nakladanja dovolj. Vstala je, šla v predsobo in si oblekla plašč, nato je odkorakala k sosedovim po sina.

Zunaj je že legla tema in milijoni zvezd so osvetlili nočno nebo. Očitno jo je začelo skrbeti zanj. Lahko bi se mu kaj zgodilo.

»Spoštovani kolega, mi boste pomagali? Vi bi temu rekli zadnja želja. To je moja zadnja želja.«

Možaku se je ob tem povesila glava in takoj je ugasnil cigaro.

Njegove oči so ga otožno pogledale.

Tako milo in proseče, da mu je bitje srca skoraj zastalo. Niti Luka, ko ga je prosil za kako otroško neumnost, ga ni pogledal tako. Ni vedel, kaj bi rekel. Dvignil je obrvi in znova pogledal malega sivolasega vsiljivca. Po eni strani se mu je nerodni in vedoželjni možak smilil v dno duše. Po drugi strani ga ni niti poznal in lahko bi bil od kjerkoli. Zgodbe mu zagotovo ni verjel. Kako bi jo le.

»Želite le, da se spominjam otroštva. To bo vse, kajne?« je vseeno vprašal, kakor da ga stvar zelo zanima.

»Moja energija je šibka. Kmalu bom, vi bi temu rekli, začasno zamrznil. Za to stanje ne potrebujem veliko. Vendar bi,« proseče je spustil glas, na obrazu pa mu je ostalo prikrito navdušenje »rad še enkrat doživel energijski šok! Moja zadnja želja.«

Pomel si je roke in nato vzkliknil:« Energijski šok! Potem vas bom za dolgo časa pustil na miru.

»Kaj bom imel od tega?« je vprašal, čeprav to ni bila njegova narava. Vendar se je trudil, da bi igral po kartah, ki jih je razdelil prišlek.

»Spomnite se tehtnice,« je še rekel, slednjič pa urno vstal. Oblekel si je plašč, klobuk mu je povzročil nekaj problemov, saj ga je komaj spravil na sivo glavo. Znova je potipal steklenico. Obšel ga je prijazen nasmeh. Temne oči so se mu prvič zasvetile. Nato je brez besed, tako kot je prišel, izginil iz njegovega življenja.

Kot megla, ki jo posrka vzdigujoče se sonce.

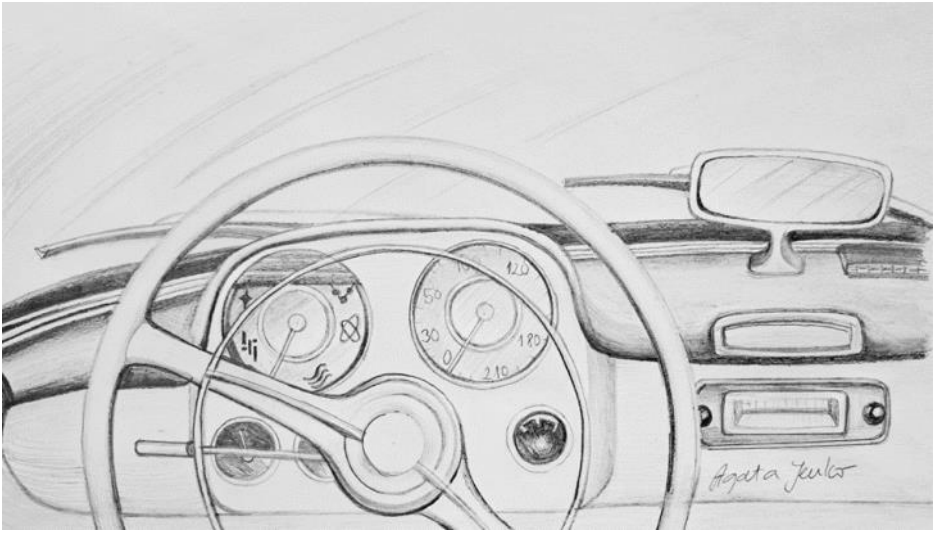
Za vedno.

Kljub vsemu in vsem pretresom, ki so zamajali njegovo življenje, se je večkrat spomnil lepših plati svojega otroštva. Tabornikov, narave, pohajkovanj, sončnih zahodov, mestnih ulic in slaščičarn, očeta in oblačnega neba ob reki, prijateljev, vragolij ob morju in drugih spominov. Neznansko so ga pomirili in mu dali nov občutek varnosti, predvsem pa še večjega samozaupanja. Včasih je bilo zavestno

tako, da se je v naslonjaču v dnevni sobi zatopil v preteklost. Včasih popolnoma spontano, ko je videl otroke pri igri. Potem je ustvarjal cilje za prihodnost, kajti le usmerjenost vanjo je lahko obrodila sadove. Večkrat se mu je pridružil tudi Luka. Tako mu je nekega večera razkril prispodobe o reki življenja in vtisnil vanj besede svojega očeta.

Sčasoma je začenjal vse bolj verjeti besedam neznanca, saj se mu je življenje obrnilo na bolje.

Uresničili so se mnogi davno postavljeni cilji.

*****

Sanja Hađina

Nekaj o avtorici

Iz Zagreba sem se preselila v Vojnik pri Celju pred štirinajstimi leti. 2022 sem se udeležila tečaja kreativnega pisanja društva Pisalni stroj ter nedavno Prhutanje Metuljev JSKD-ja in od takrat nenehno pišem, večinoma kratke zgodbe. Napisala sem celo osnutek svojega prvega romana. Pišem v slovenščini in hrvaščini. 2023 sem se prvič udeležila natečaja 'Sosed tvojega brega', za avtorje ki pišejo v materinem jeziku in dobila zlato priznanje za kratko zgodbo, ki je objavljena v zborniku

Paralele. Še nekaj zgodb je objavljeno v različnih zbirkah in literarnih revijah. Tiste objave so mi

ogromna spodbuda, da nadaljujem s učenjem o pisanju in s pisanjem.

*****

V iskanju duhovnosti

Maša je dobila povabilo na predavanje in meditacijo za razvoj človeštva in univerzalne ljubezni. Privlačilo jo je vse, kar je bilo duhovno, mistično, ezoterično. Nobena cerkev je ni nikoli pritegnila, ni marala pridig in dogem. Vendar je potrebovala odgovore na večna življenjska vprašanja: kdo smo, zakaj smo tu, kaj nas čaka, ko umremo. Udeleževala se je vsakega dogodka z vonjem po mistiki. Prebrala je vse knjige o angelih. Celo tiste o vilenjakih in škratih.

Do mesta predavanja je imela malo več kot uro vožnje. Krenila je pravočasno, saj ni rada zamujala. Sicer je bila prva ura predvidena za druženje, spoznavanje in priprave. Upala je na prazno cesto, ker je bila nedelja zvečer. Ni pa računala na izletnike, ki so se masovno vračali domov. Na avtocesti so nepričakovano bila dela in je promet skoraj pol poti tekel po lokalni cesti. Cesta je bila zamašena kot aterosklerozna žila, po njej so lezli avti v neprekinjeni koloni. Ko se je priključila nazaj na avtocesto, je avto nepojasnjeno začel zgubljati na moči, z muko se je vzpenjal na hrib in še tovornjaki so ga prehitevali. Še sreča, da je vzpona bilo hitro konec. Po ravnem je avto pridobil na hitrosti. Predvsem navzdol.

Na dogodek je zamujala več kot pol ure. V dvorani je okrog dvajset ljudi, oblečenih v bela oblačila, že sedelo na majhnih, neudobnih stolih. Tiho je sedla na prazen stol in se začela ogledovati po prostoru. Nekateri so še klepetali, drugi so že imeli zaprte oči in nepremično sedeli z zravnanim hrbtom. Dve dekleti, ki sta sedeli v prvi vrsti diagonalno od nje, sta se nežno držali za roke. Kmalu se je na zidu prikazala slika guruja z druge strani sveta. Ustnice so se premikale, ampak slišalo se ni nič. Vsi smo se pogledovali med seboj in nekateri so začeli dajati nasvete in navodila domačinu dogodka. On je nervozno prestavljal kable iz ene luknje v drugo, pritiskal stikala in premikal zvočnike. Na koncu je guru odblokiral mikrofon, da bi ga lahko vsi slišali in začelo se je predavanje.

Bil je simpatičen, nasmejan, težko določljive starosti. Predavanje je bilo v angleščini, a za tiste, ki je niso razumeli, je prevajalo dekle v dvorani. Gurujeva polomljena angleščina in dekletova slovenščina sta se v dvorani tepli in do Mašinih ušes je samo občasno priletela kakšna razločna beseda. Pozornost sta ji spet privlekli dekleti, ki sta sedeli pred njo. Ena je imela roke sproščene na kolenih z dlanmi, obrnjenimi proti vesolju, tako kot večina prisotnih. Druga ji je začela božati dlan z enim prstom. Prva je pozorno poslušala guruja in ga z občudovanjem gledala. Druga jo je kar naprej provocirala in na koncu sta se roki prepletli v prstni objem. Dobila je

želeno pozornost in tudi pogled, nabit z ljubeznijo. Predavanje se je za nekaj časa nadaljevalo brez njiju.

Sledila je vodena meditacija. Maša je občasno dajala sklopljeni roki na lice, da bi skrila zehanje. Na srečo so kmalu bile na vrsti vaje za odpiranje čaker. Vsi so se jih z veseljem in z veliko dobre volje udeležili. Pridno so vrteli glave in mahali z rokami in nogami. Maša je naivno upala, da se je dogodek s tem končal. Spet je bila na vrsti meditacija, tokrat malo daljša. Mašo je začelo skrbeti, kako bo se vrnila domov, ker se je vreme začelo spreminjati, pooblačilo se je in slišal se je hud vihar, kako ropoče po strehi. Bala se je, da bo deževalo. Sovražila je vožnjo po deževnih nočeh, pa še ceste ni dobro poznala, in povrh je bila avtocesta delno zaprta. Nikakor se ni mogla osredotočiti na meditacijo, na pošiljanje pozitivnih misli materi Zemlji, ki jo naj bi vizualizirali, kako jo držijo med rokami. Zaprla je oči in se trudila misliti na modro kroglo, kako jo preplavlja z belo svetlobo in ljubeznijo. Na misel sta ji prišli dekleti iz prve vrste in je na skrivaj odprla oči, da bi preverila, s čim se dekleti ukvarjata, s svetom ali sami s sabo. Globoko sta meditirali in Mašo je bilo malo sram, ker je sumila v njiju, ter se še bolj potrudila. Ko se ji je končno uspelo pomiriti in poslati malo ljubezni v svet, je bil že konec.

Maša se je na hitro poslovila in stekla ven. Je že začelo deževati, od ceste se je odbijal lunin sijaj. Zavila je proti avtocesti in razmišljala, kako je zaman zapravila nedeljski večer. Sijaj lune ji je slepil pogled, močan dež manjšal vidljivost. Avto se je komaj odzival na njeno pritiskanje pedala za plin in ko je prišla do vzpona, se je začelo dimiti izpod havbe. Uspelo ji je zaviti na odstavni pas in se je tam ustavila. Kaj pa zdaj? Dež je lil, kot da bi kaplje imele svetovno srečanje. Baterija od mobilnega je bila prazna. Objela je volan in od obupa zajokala.

Poskusila se je čim bolj pomiriti, spomnila se je meditacije, pozitivnega razmišljanja, guruja, pa še svojega angela je pristavila. Prosila ga je, naj ji pošlje kakšen čudež. Saj si je menda zaslužila z dvournim sedenjem na trdem stolu. Čez nekaj minut se je dež končno pomiril in potem čisto ponehal. Naenkrat se je notranjost avta zažarela od močne svetlobe, ki je prihajala nekje od zunaj. Zbrala je ves pogum in stopila iz avta. Zanjo je bil parkiran ogromen tovornjak, okrašen z belo svetlečimi lučkami. Bil je videti kot gromozanska božična smreka, samo da so te lučke bile tako močne, da nisi mogel gledati vanje, a namesto daril so bile Mišelinke. Iz tovornjaka je izstopil mlad voznik, oblečen v belo, odprl havbo na njenem avtu in začel vrtati po motorju, odpirati pokrovčke, nalivati vodo in to vse brez strahu, da si bo umazal oblačila.

»Zdaj lahko greš, srečno pot ti želim,« ji je nonšalantno rekel, ob velikanskem nasmehu, ko je šel mimo nje. Za njim je v zraku ostal vonj po vrtnicah.

Maša je ves ta čas stala na robo ceste, ne da bi se ji uspelo premakniti ali kaj povedati. Ni bila čisto prepričana, ali sanja ali je mogoče nekje vmes umrla, da se

sploh ni zavedala in zdaj vidi angela, ali je to samo eden od njenih sopotnikov z meditacije. Tovornjak je zavil nazaj na avtocesto, ji potrobil v pozdrav in odšel po svoji poti. Maša je brez problema vžgala motor in, še vedno zmedena, nadaljevala svojo pot. Oblaki so se popolnoma razšli in polna luna ji je osvetljevala pot kot žaromet z neba. Maša se je čisto pomirila, motor je delal v svojem upočasnjenem, ampak neprekinjenem ritmu.

Preostalo pot do doma je prepeljala avtomatsko, premišljevala je o vsem, kar se je pravkar zgodilo, in o tem, kako je hvaležna za svoje življenje. V glavi se ji je vrtela samo ena beseda, kot mantra. Hvala, hvala, hvala.

*****

Tinkara Roza Kosi

(avtorico bomo predstavili v naslednji številki)

Nadrami

»Nekoč bom odšel,« je dejal in vsi otroci so mu prisluhnili, »do stolpa, kamor gredo le svobodni! Tam bom ostal in padla trdnjava bo moj dom. A prej se še moram veliko naučiti! Nekaj dni v divjini: dober način, da si pridobim nekaj moči, saj polna luna izboljša delovanje čarovnikovega kostnega mozga. Če tako pravi Nadrami, bo tako že res … potem pa bom morda ostal kar tam. Nikogar ne bom motil in nobeden ne bo motil mene. Mar ostanem za vedno? Bo pa treba še premisliti. Urediti nekaj podrobnosti in olepšati okolico …«

O stolpu Julij je bilo napisano in povedano že veliko zgodb ter pesmi. Vrstile so se druga za drugo, mesec za mesecem in praznik za praznikom; tako dolgo, da nazadnje nihče več ni vedel, kaj in koliko je o njem znanega veljalo za pravzaprav resnično. Vsak potujoč in lokalen pevec, pesnik in pisatelj je imel zanj v pogovorih ob ognju drugače obarvano tematiko, vsaka izmed njih pa je v mislih takrat zbranih ter širokoustih poslušalcev ustvarila spekter raznovrstno obarvanih čustev. Pripoved se je zmeraj začela z enakim začetkom, pa vendar se pesmi in zgodbe (še posebej pa ne njeni prevodi) niso nikoli enako zaključile. Ja, stolp Julij je bil nekaj zares zelo posebnega. Omenjeno je bilo opazovanje duhov, še posebej pa so o tem radi pisali gozdni druidi, ker so mislili, da bodo s tem odvrnili sosednje meščane, ki bi si želeli nepovabljeno priti kaj pogledat. Čarodeji elementarne magije so se namreč zadovoljno pogladili po bradi vsakič, ko so zaslišali novo pripovedko o čudežnem zmaju, ki je pobil vsakega, ki bi le z eno nogo pomislil vstopiti na prag stolpa Julija. Potujoči pesniki pa so izmed vseh zvrsti najraje v svoje speve izobešali pomembnost čarodejev. To so bili zviti, pametni krotilci ognja, ki jim zaradi opevajočih zgodb someščanov ni bilo treba skrbeti, da bi kdo izvedel za njihovo skrivno zalogo alkimističnih pripomočkov, ki so jih tako skrbno hranili v kleteh Julija. Vsake toliko

se je sicer našel kak pogumen fantič in (če je bil preveč strahopeten, da bi stopil v stolp kar sam) poklical k svoji ekspediciji še tolpo svojih pajdašev, da so mu krili hrbet. Zaradi takšnih pripetljajev so preventivno zaposlili starešino Gorka, ki je v svojih starejših letih še vedno odlično obvladal piro-alkimijo. Starešina pa je bil vse prej kot potrpežljiv in zgodbe o stolpu so sčasoma pridobile še podpoglavje o nestrpnem starcu, ki je mladim vohljačem z grenkim hahljanjem zmeraj nagnal strah v kosti.

Stolp so tako že vrsto let skrbno varovali prav druidi. No, še posebej bi se morali zahvaliti sicer prav Gorku, a tudi zgodbe drugih – ravbarjev in prestopnikov dežele, so dosegle pozorna ušesa; povprek in počez.

Nekega dne se je pred krčmo onkraj delovnih ur zbrala ravno takšna tolpa mladih fantičev. Bili so prav pošteno zadihani. Globoko so sopihali vse dokler jim ni krčmar postregel z vrčkom hladnega piva. V pričakovanju jih je motril s pogledom in prvega, ki je na dušek izpil ter glasno zaropotal z vrčkom, glasno vprašal: »Kaj, pri bogovih, ste pa vi banda počeli tam zgoraj?!«

Ta izmed peterice si je obliznil nastale penaste brke in v počasnem polsmehu odvrnil: »Temu ne boš verjel, Lojri. V stolpu je res zmaj.«

»Druid nas je poskušal zadržati. Bodisi za naše dobro,« je dodal fant, ki je bil po velikosti videti najmanjši, in se držal za svoje prsi. Kašljal je in se še zmeraj potil.

»Zbezljali smo mimo njega,« se je oglasil še tretji. »Pri stopnicah nas je presenetilo bobnenje kamenja,« je povzel. »Bežali smo, kolikor so nas nesle noge. Za hip smo postali, saj nismo vedeli, od koder se je kamenje sploh vzelo. A ko je prvi izmed nas …«

Obmolknil je in fant, sedeč na njegovi levi, mu je v tolažbo položil roko na ramo in nadaljeval zgodbo. »Aleksa je zdrobil kamen, kotaleč se proti nam. Pokljanje kosti smo slišali najprej. Sekundo zatem pa krike bolečine. Hitro je bilo konec, saj so hitro ponehali. Takoj smo jo pobrisali.«

»Gork nas je ozmerjal s strahopetci in tatovi.«

»In kreteni.«

Krčmarjeve oči so postajale vse večje. »Je kdo ostal sam? Zadaj?«

Nastala je tišina in vsi so se spogledali. Fant na koncu bara je pograbil vrček in si začel vase zlivati požirke piva.

»Hej!« je zaropotal Lojri in zamahnil s pestjo po mizi, da so se zamajali vsi kozarci. Dva izmed fantičev sta se prestrašila in trznila. Nek starec je zagodrnjal, zavil z očmi in z bara pogrebel steklenico. »Nekaj sem vas vprašal! Ste se vsi vrnili?«

»Vsi, razen Aleksa,« je odvrnil fant z dolgimi, črnimi lasmi. »Zbrali smo se pred Julijem in odjezdili. Prišli smo naravnost sem. Ostali ...«

»Ja, tako je,« sta mu dva istočasno segla v besedo. »Bili smo samo mi trije. V troje smo se odpravili navkreber po stopnicah. Dva sta ostala spodaj …«

»Gork se nam je smejal, ko smo ušli.«

Lojri je namrščil obrvi. »Pet vas je tukaj.«

Dolgolasec je pogledal tistega, ki je zinil o številkah, in z orokavičeno roko poprijel za svoj vrček. »Tako je.«

»Toliko nas je bilo.«

»Kaj pa Aleks?« se je slišalo šepetanje drugega mulca.

Gostilničar je imel vsega dovolj.

»Kaj se dogaja? Pri priči povejte! Ste-pustili-koga-ostati-ZADAJ?!«

Odgovor je dobil, ko mu je dolgolasec v obraz uperil podolgovato srebrno rezilo.

Gorkov smeh je na gromko odmeval po hodniku, medtem ko si je Arro utrl pot do okna nad stopnicami. Mrzel piš mu je valovil dolge, svetle kodre las in mu meglil pogled na prostranost pred njim. »Sranje,« je zaklel, ko je ugotovil, da nikamor ne more uiti. Ni se upal premakniti. Vsaj ne, dokler je bil prepričan, da je zmaj odkorakal drugam. Kotaleče kamenja kaj kmalu več ni bilo slišati in lahko si je oddahnil, da ne bo cepnil kot muha, sploščen ob tla. Vseeno pa je bila še ena težava. Lahko je le gledal, kako lepo je na nebu luna okrasila noč. Poti ven ni bilo, saj so spodnja vrata – edino pot noter in ven – zagozdile skale. Odšel bi lahko le skozi okno, če bi mu zrastla krila.

Zavzdihnil je in se soočil z resnico: navsezadnje bi bilo le bolj položaju primerno umreti junaške smrti kakor pa pridobiti ugled strahopetnega padalca. Iz oči v oči z zmajem si je sicer že večkrat slikovito predstavljal ob zgodbah za lahko noč, ki mu jih je mati tako vneto pripovedovala. Nasmehnil se je ob tej misli in skozi misli mu je švignila ideja, da bo tudi sam kdaj pripovedoval zgodbe svojim otrokom, če bi jih po tej čudni noči sploh imel še komu pripovedovati. Denimo, kako je ubil zmaja, vzel njegov zaklad in se odšopiril po ulici naravnost v krčmo, kjer so ga že nestrpno pričakovali.

»Epski prihod,« je šepnil samemu sebi, potem pa le pomislil: morda so ga pustili zadaj z razlogom.

»Eh, saj to je trapasto. Meni se to ne zdi prav nič veleizdajstvo. Vsi vemo, kako je kotaleče se kamenje začelo prihajati in kako smo morali bežati …«

V mislih je imel zvoke drobečih kosti ubogega Aleksa; pogumneža, ki se je po stopnicah pogumno pognal naprej. Poguben pogum.

V mislih se je prepričeval, ali je zaklad sploh vreden vsega tega. Morda ga je ekipa res pustila zadaj, a Arro se je prepričeval, da s tem pravzaprav niso imeli izbire. Morda pa so bili res naivni, ko so mislili, da bodo prav oni; šesterica neizurjenih kmečkih fantov zares posegla po zakladu ali pa ga vsaj videla. Še nikoli in nikdar sploh niso prinesli nazaj trohice dokaza, da bi zaklad zares obstajal. Pa vendar so govorili zgodbe.

Zavzdihnil je. V mislih so mu plesale podobe vsakogar, ki mu je kdaj opisoval

zaklade stolpa Julija. Diamanti in zlato. Sijoči zakladi, ki spominjajo na zvezde.

Videli so ga morda res ... Vendar nihče od njih ga ni prinesel s seboj. Morda bi morala za to obstajati dobra razlaga …

Pogoltnil je slino in se počasi ter tiho napotil navzgor po stopnicah. Sam sebe si je zdaj predstavljal kot plazečega se črva, ki se na račun žrtev v krokarjevem gobcu na varnem postreže z mastnim jabolkom. Zahrbtnež brez hrbtenice. Vsiljivec brez doma ali premoženja, ki krade živež za preživetje. Kako sram bi me moralo biti?

Aleks, pogumni fant, je odvrgel življenje pred njegovimi nogami. Kri se je razlila po treh stopnicah in obžaloval je, da je stopil na kaplje njegove prelite krvi. Mar ni to opozorilo, da ne smem naprej? Kaj, če se bo isto zgodilo z mano in me bodo naslednji pogumno neumni norci našli v takšnem stanju.

Rekel je, da ga je videl. Videl je zaklad. Bil je tako blizu, da se je lahko zazrl vanj s svojimi lastnimi očmi, in preživel.

Kako torej ni pričakoval tistega kamenja?

Ali pa si je zgodbo preprosto izmislil? Morda je bil Aleks eden takšnih fantov, ki so radi pripovedovali prepričljive zgodbe drugih raziskovalcev in plenilcev?

Ogenj je divjal in predstavljal si je, kako se mora dobro spomniti pravega vrstnega reda in pomena besed mojstra, ki mu je predal zgodbo na njegovo znanje. Aleksu je z vsakim napačnim stavkom plahnela samozavest, vendar se je nanašal na svoj šarm.

Na šarm, ki ga je Arro gledal sploščenega na stopnišču. Kri je bila vsepovsod, na tleh, na stenah, nekaj pa je je bilo tudi na stropu. Na nekaterih koščkih kosti se je še vedno za nekaj vlaken držalo meso ...

Kaj hitro se je zatekel naprej. Šlo mu je na bruhanje in prisilil se je, da še tisto malo kosila obdrži v sebi. Grozovit prizor mu bo ostal v mislih še veliko časa.

»Kako bom pa sploh prišel od tod?« se je po tihem vprašal, ko si je z roko zavaroval usta. Umiril je želodec in globoko dihal. Sedel je na stopnice in položil glavo na kolena. Porajale so se mu najrazličnejše misli in še preden se je spet hotel spomniti, kaj so vse z Aleksom počeli, je že bruhnilo iz njega. Izpraznil je želodec in sedel na stopnico višje, kjer je počepnil in položil glavo med dlani. Tekle so mu solze in jezno se je oklepal svojih las.

Vendar pa ni minilo dolgo, preden se je zbral, vdihnil in se pretegnil, da bi se vzravnal in podal naprej. Ropot z vrha stolpa je potihnil, kar je pomenilo, da se je zmaj umiril. Arro je z vsakim korakom naprej razmišljal, kaj bi ga lahko doletelo. So bile marveč postavljene še kakšne pasti, na katere bi bilo treba paziti?

Umiril je dihanje in njegov srčni utrip je postajal čedalje bolj počasen in enakomeren. Volja je premagala strah. Dovolj mu je bilo in tudi njegovi dvomi so postajali čedalje manjši. Če je v tem stolpu res kak zmaj, potem mora biti za to logična razlaga. Morda pa bo njegovo čebljanje v šolskih klopeh končno dobilo nekaj

smisla. Mar ni bilo vedno tako da dvomu vrnemo milo za drago? Ko se enkrat odločimo za dokazovanje trdnega prepričanja, nas nič ne more ustaviti …

»Pustili ste ga tam,« je dahnil gostilničar in dvignil roke v bran. Rezilo mu je skorajda oplazilo konico nosu. »Zakaj?«

»Ostal je zadaj. Preprosto povedano. Če je zaklad res tam, bomo vedeli. Z njim ali brez njega.«

»Umrl bo!«

»Pa upamo, da ne bo. Navsezadnje imajo tudi strahopetci možnost, da se izkažejo. Kdaj pa kdaj …«

Soba je bila mračna.

V soju še komaj vidne dnevne svetlobe, kazeče se izpod ozkih špranj zunanjega sveta, ki je bil Arru tako blizu, da bi se ga lahko dotaknil le z veliko krvavega truda ali pa preprostega padca, se je lesketalo pajčevin in odpadnega materiala. Če ne bi bil ta kraj znan po gostitvi mogočnega zmaja, bi še tako navadni smrtnik pomislil, da je zataval v prostor, ki ga je čas požrešno pogoltnil in zatem nehvaležno izpljunil.

Ne duha ne sluha ni bilo o zakladu. Arro se je že ob koncu stopnic na vrh stolpa zavestno pripravil, da skrivaj pobere nekaj draguljev in jo odbrzi skozi katerokoli špranjo že, vendar na spregled ni bilo ne enega ne drugega. Soba je bila zapuščena in bila videti, kakor, da že stoletja sem ni stopila nobena noga. Niti zmajeva. V sobi se ni slišalo pravzaprav ničesar, vonj po plesni in zatohlem lesu pa je pričal, da tukaj že več časa ni skozenj zavela niti trohice vetra.

Stopical je po kamnitih tleh in po lužah, za katere ni vedel, iz katere tekočine so se pravzaprav naredile in prišel do podesta, na katerem je, bližajoč se, videl vedno večjo sliko orjaškega skupka sena in kamenja. Obstal je in si ga z zanimanjem ogledoval. Potem je razširil oči.

Gnezdo. Pri zmajevem gnezdu stojim.

Oblil ga je pot in pospešil je dihanje. Z dlanjo se že segel po meču, a iz toka ga ni spravil popolnoma. Ostal je na pol poti, kajti takrat so njegove oči v gnezdu zaznale nekaj velikega. V kotu nagrebenega sena komaj nekaj metrov pred njim je ždel kamen, zelen in še kako sijoč. Arro skoraj ni mogel verjeti svojim očem. Zaklad. Našel sem ga.

»Vsemogočni Nadrami,« je sam pri sebi šepnil pozdrav bogu žetja. Sprostil se je in meč tiho spustil nazaj v nožnico držala. »Našel sem ga.«

V hipu se je spomnil vseh zgodb tistih, ki so v domišljiji opisovali zaklad. Na njihovo zavzeto pripovedovanje z navdušenjem, kakršnega še ni poznal. Oči so se jim zasvetile od veselja. Lesketale so se jim s svetlim bliščem - kakor bi se jim v očeh prav takrat zrcalile barve zaklada in ne ogenj, ob katerem so ga tako zavzeto opisovali.

V trenutku je zavohal ogenj in pred očmi mu je zaplesala podoba tabora, kjer so

po navadi počili s prijatelji. Zbrani v krogu so debelo zijali v moža, ki je govoril neverjetne stvari. Zmeraj, a nikoli enako se napeta pripoved zaključila s strahovlado zmaja z neustavljivo, neobrzdano jezo.

Pa vendar, čemu bi zmaj varoval zaklad?

Drgetal je od mraza in tiho prestopal, a pogleda z zelenega dragulja še vedno ni umaknil. Odločen, da ga vzame s seboj, je skušal ignorirati svoje srce, ki mu je tako močno razbijalo, da je komaj slišal lasten dih. Premaknil se je naprej.

Z glavo naprej se je zazrl v gnezdo in presunilo ga je, kako velikansko je bilo. Arro bi se lahko pomnožil vsaj desetkrat, pa bi še gotovo bilo prostora za koga manjšega. Zmajeva postelja je delovala dokaj mehko. Seno je bilo samo osnova gnezda. Podkovano je bilo s pravim bombažem. Fant se ga je dotaknil in spreletel ga je srh, zato je dlan kaj hitro umaknil. A že trenutek za tem je vzel pipec in s polovičnim nasmeškom spravil kos bombaža v žep, nato pa se je spravil na glavno nagrado. Tako … mehko. Ni si predstavljal, da bi se zmaji potrudili pri izdelovanju tako udobnih gnezd. Predstavljal si je temačen kotiček in ožganino na tleh, ne pa … prave postelje.

»Saj me spominja na … mojo,« si je rekel. V mislih je izoblikoval podobo svoje postelje in vzdihnil. Spet je pogledal na dragulj in zaželel si je, da bi lahko najden zaklad zamenjal za mehko zavetje svoje hiše. Žalost ga je preplavila, ko je zatem pomislil še na svojo mamo, ki se je najbrž v skrbeh spraševala, kje je in kaj počne. Ko bi ji le lahko povedal, kaj je videl!

Zbral se je in zajel sapo, prsi pa so se mu izbočile. Dragulj se je svetil in Arro je odločeno segel po njem še zadnjič, preden mu ga je uspelo doseči in z olajšanjem se je nasmehnil. Povzdignil ga je v naročje in ga pestoval, kakor bi to počel z otrokom. Težkim otrokom, zaradi katerega je moral še posebej napeti vso svojo moč, da bi ga lažje nesel.

To bo velika reč. A paziti moram, da te kdo ne ukrade, je pomislil. Pokleknil je in dragulj za tačas odložil na tla. Zaslišal se je votel zvok.

Arro je zazijal. »Kako pa to?« je šepnil. »Saj tehtaš celo tono.«

Ni se zmenil za to, da se je bilo z dragoceno kamnino brezpredmetno pogovarjati. »Spraviti te bo treba.«

Pustil ga je in si z ramen snel nahrbtnik, ki ga mu je pred veliko leti podaril dedek za petnajsti rojstni dan. Torba je bila prava usnjena umetnina in v vseh let letih še se ni nikoli strgala ali nezdravo obarvala, saj je Arro znal dobro skrbeti za svoje stvari. Tiho in odločno je spravljal dragulj na svoje mesto, potem pa zadovoljno zagodel in si oddahnil.

Tako. Zdaj moram samo še poiskati izhod.

A to je bilo veliko lažje reči kot narediti. Za hip se je še ozrl po prostoru, nato pa segel po vrveh, da bi si oprtal nahrbtnik. Že si ga je hotel zavihteti, ko ga je

nenadoma preplašil tih zvok šušljanja. Obstal je. Rezek, počasen zvok mu je navzgor pognal vse kocine, saj je spominjalo na vlečenje vreče krompirja po tleh.

Bil je čisto pri miru, oči pa so mu divjale po prostoru zdaj sem, zdaj tja. Slišalo se je blizu, ob stropu; a ko je pogledal v smeri, od koder se je slišal šum, ni v tamkajšnji temi videl prav ničesar. Kakor bi takoj, ko je uzrl kot sobane, šušljanje ponehalo. Zalotil se je, da se spotil in noga mu je kar sama od sebe šinila vzvratno; nazaj proti stopnicam. Poprijel je za nahrbtnik in ga močno stisnil k prsim. Na stropu se je nekaj zganilo. Trznil je.

Zaradi strahu in adrenalina se ni zmenil za težo, čeprav so se mu prsti od prijema že čisto zverižili. Brez mežikanja je še vedno pogledoval k zgornjemu kotu sobe in počasi stopal nazaj. Zacepetal je, ko je začutil robnik prve stopnice in tiho, a globoko vdihoval plesniv zrak.

Potem je šum ponehal. Brez dramatičnega zaključka je vlečenje vreče krompirja po stropu nenadoma utihnilo in prostor je znova zajela popolna tišina. Arro je tiho zadihal polno kapaciteto pljuč in izdihnil. A po nesreči je izdihnil mnogo preglasno.

V tistem trenutku se je zgodilo več stvari. Šum je postal glasnejši, v kotu se je nekaj premaknilo, Arro pa je kriknil in odskočil, kakor bi ga stresla elektrika. K sebi je še bolj stisnil nahrbtnik in jo že ucvrl po stopnicah navzdol, ko se je nenadoma premaknilo nekaj na njem. Zazijal je in se ustavil. Še v istem trenutku se je zazrl v nahrbtnik in ugotovil, da se premika pravzaprav prav to. Nahrbtnik se je premikal. Odprl je usta, da bi zakričal, a začutil je, da nekaj stoji za njim. Zasukal se je in izpustil nahrbtnik ter si zakril oči.

A v svojem začudenju ni začutil nobene bolečine. Poslušal je, a premaknil se ni niti zrak. Dihal je hitro in tiho, zatiskal oči, saj ni vedel, kaj se bo zgodilo. Potem pa ga je radovednost premagala. Najprej je odprl prvo oko, potem še drugo. Soba pred njim je bila prazna kot poprej, vendar je v perifernem vidu opazil na tleh nekaj temnega in podolgovatega.

Kocine so se mu spet postavile pokonci. Tik pred njim; tako blizu, da bi se ga lahko dotaknil, je bil njegov nahrbtnik. Ležal je na raztegnjeni ponjavi, ki je spominjala na ... rep.

»Pri svetem Nadramiju,« je dahnil. Zašušljalo je, rep pa se je ovil okoli njegovega nahrbtnika in ga skupaj z draguljem zvlekel v temo. Arro je zazijal.

Iz teme so se z globokim, tihim renčanjem pokazale velike zelene oči in se zapičile naravnost vanj. Arro si je predstavljal, kako je zmaj nežno nagnil glavo, da bi ga bolje videl. Zijal je v temo, v tiste oči in še kar se ni mogel premakniti. Ali zapreti ust.

Soba se je premaknila. Zabobnelo je, prostor se je stresel, nagnit les v kotičkih sobe je rezko zaječal. Nato je s stropa popadala mešanica peska in kamenja. Ustvarilo je zvok dežja; zvok padajočih majhnih kamenčkov. Arro je prizor občudoval kot

zmrznjen kip, saj mu je strah priklenil noge ob tla. Hotel je zbežati in tako hitro pobegniti, kar bi ga nesle noge in kamorkoli bi pač prišel, za hip pa je pomislil celo na skok s stolpa. A videl ni ničesar drugega. Vse je obstalo in videl je le, kako se je zmajevo svetlo rjavo telo napelo v zraku in se zavrtelo pod kotom, kot so mu dopuščale kosti.

Zmaj je obrnil glavo in Arro je videl, kako se je iz teme prikazal njegov rep, ki je ovijal dragulj.

Zasikal je in zelen kamen položil v gnezdo. Premaknil se je bližje in razširil nosnice, kakor bi ga povonjal, njegov pogled pa je za hipec postal nežnejši. Zagrulil je in se s krvavo rdečim jezikom pogladil po ogromnih, belih čekanih. Arro se je predramil iz strahu in, kakor bi ga nekaj pičilo od nikjer, naglo izjavil: »N-n-nisem ga nameraval … oprosti …«

Zmaj se ni zmenil za njegove besede. Svoj kačji vrat je nagnil na stran in se počasi odmaknil v temo. Fant ga ni mogel več videti, a njegov razširjen rep je še vedno ležal pri gnezdu in se sem ter tja zganil, kakor bi hotel dragulj čim bolj očediti, pokriti s slamo ter obdati s kamenjem.

Ne razumem … zakaj ne napade?

Arro je strmel, a bolj, kot je napenjal oči, bolj ni razumel, kaj se je pravkar zgodilo. Hotel jo je ucvreti, a nekaj mu je govorilo, naj pravzaprav stopi naprej in pogleda, kaj je v gnezdu napravil zmaj. Resda je stopil naprej, a vse njegovo telo je kričalo, naj tega ne počne. Pa si ni mogel pomagati. Najprej se je kakor sama od sebe zganila leva noga. In potem še desna. V počasnem ritmu se je začel premikati proti gnezdu.

Ko je opazil dragulj, je spet zaslišal šušljanje, a tokrat ga zvok ni prestrašil. Vedel je, da ga zmaj opazuje in začutil je njegove oči, ki so se iz teme spet prilepile nanj. Kakor bi vedel, da le opazuje, se je zmaj premaknil bližje in Arru, ko mu je ta bil blizu le še za pedenj, nežno pihnil v lase. Deček je umaknil pogled od gnezda in se ravnodušno zazrl v zmaja. Naprej je opazil njegove nosnice. Te so se skrčile in spet razširile, saj ga je zmaj spet povohal in tokrat sta oba opazila, da se je v ozračju nekaj spremenilo.

Ne bo me napadel. Lahko bi me, ampak me ni, je razmišljal Arro in zmaj je nagnil glavo na stran, kakor da bi slišal njegove misli. V tistem se je sredi gnezda nekaj zganilo in Arro je presenečen ugotovil, da se pravzaprav premika njegov nahrbtnik. Dvignil je obrv in že impulzivno iztegnil roko, da bi se ga dotaknil, vendar je takoj, ko mu je prišel blizu, zmaj z renčanjem to preprečil. Ni bilo prodorno, vendar se je Arro vseeno ustavil in se nekoliko odmaknil. Sprostil je obrazne mišice, in kakor bi ga želel pomiriti, pomolil obe dlani predse, potem pa tiho, a z mirnim glasom rekel: »Ničesar ne bom vzel, kar bi bilo tvojega. Le svoj nahrbtnik bi rad nazaj. Zaklad je tvoj, obdrži ga.« Zasmejal se je. »Bil je v lasti mojega dedka,« je

povzel in zmaj je trenil z očmi, da se je rumena barva kar zabliskala. »No, bil je … vsaj dokler mi ga ni podaril. Je edini spomin nanj, ki še ga imam. Bil bi precej jezen, če bi ga pustil tukaj …«

Zmaj je strmel vanj, a Arro je sedaj strmel naravnost predse. »Prosim, lahko mi zaupaš. Zapustil bom tvoj stolp …« je dejal, potem pa se spomnil, da je to bilo lažje izreči kot bi bilo storiti. »… kakor vem in znam, potem pa bom priredil zgodbo ob ognju. Vsi se te bodo bali. In nobeden si ne bi nikoli več drznil priti sem!«

Ogromno svetlo rjavo bitje je trenilo z očmi in si obliznilo ogromne čekane.

»No, ali pa me boš požrl. V vsakem primeru me bodo iskali,« se je z malce resnejšim tonom skušal postaviti zase. »Potem se ti nič kaj dobrega ne piše.«

Želel je pristaviti še, kaj se je zgodilo z Aleksom, a mu je žalost zaprla usta in namesto tega je zaprl še oči in izdavil preprost: »Prosim.«

Zmaj se je pristavil bližnje k njegovemu obrazu in se zazrl v Arrove oči; neučakan obraz s kančkom strahu, ki si ga je tako močno želel skriti pred zmajem. Žalost ga je bila oblila nekaj sekund poprej in dečkove oči so se svetlikale od solz. Bila sta si tako blizu, da bi moral zmaj le še razpreti gobec, pa bi bilo po njem. Namesto tega je zmaj meni nič tebi nič trenil z repom in ga umaknil iz gnezda, razkril Arrov nahrbtnik, in s prodornim, mogočnim baritonom presekal tišino celega stolpa: »Iskali te bodo? Tvoji prijatelji so zvesti, vitez.«

Zmajevo vprašanje je Arru zaprlo usta, kakor, da bi čakal, da bo povedal še kaj več. Spregovoril je. Zares je spregovoril.

Kaj je mislil s tem? Mar je želel povedati, da dvomi, da ga bi iskali? Kaj pa, če ima prav?

»J-j-ja,« je naglo izjecljal in stisnil pesti v upanju, da bo prikril strah. »Zdaj so zagotovo že na poti sem! Zdajci bodo prišli in gotovo se bodo maščevali!«

Še sam ni bil prepričan, ali ga zmaj sploh sliši – glas se mu je lomil in vse telo se mu je treslo. Njegove suhljate noge so se mu šibile in obdajala ga je mrzlica. Zmaj je obrnil vrat tako, da je zrl Arru v oči z enim samim očesom, saj si ga je tako lahko bolje ogledal. Razširil je nosnice in v dečka je puhnila vroča sapa.

Arro se je sprostil. Bilo mu je nenavadno, a tresavica ga je naenkrat minila. Zmaj je pomežiknil z očesom in mu z mirnim glasom počasi ter razločno odgovoril: »Zmeraj me pogreje ob misli, da ljudje skrbite drug za drugega. Razveseli me.«

A kljub temu je bilo slišati prizvok žalosti. »Pa vendar me misel na maščevanje ne razveseli preveč. Blodnja po preteklosti pusti preveč praznega prostora v domišljiji in človeku brez načrta se nikoli ne piše nič dobrega.«

Zmaj je bil tako ogromen, da je bil veličasten. Njegov zvok, njegov glas je prihajal globlje iz vsakršnih globin, ki bi si jih lahko Arro sploh predstavljal. Tresoč, močan zvok in segel mu je vse od ušes in vse do gležnjev, kjer je čutil največje drhtenje, kar jih je kdaj bil poznal. A vendar Arro ni vedel, kako naj mu odgovori.

»Ne---ne vem ... kako to misliš?«

Nekaj se je premaknilo, nekaj je padlo in zvok padajočega predmeta se je pomešal z nejevoljnim, skoraj jeznim glasom zmaja, ki je spet spregovoril, tokrat z učenjaškim prizvokom: »Tvoji pajdaši, fant. So dobri prijatelji? Takšni, ki te bodo iskali?«

Arro je postopal, za trenutek pogledal naokoli, potem pa le rekel: »Ja, prepričan sem.«

»Jaz pa nisem tako prepričan, človek. Razbežali so se. Jo ucvrli. In kolikor vidijo moje oči – so v taverni. Proslavljajo.«

»Nabirajo si moči!« je polglasno dejal Arro in obraz se mu je v jezi zverižil. »Ubil si Aleksa!«

Preplavila ga je jeza in že je segel po meču. A zmaj se je premaknil v kačji eleganci in razvil tace, da bi se lahko približal fantu. Arru je zaprlo usta, stopil je korak nazaj in meč mu je iz toka v nožnici šinil v dlan. Pomolil ga je zmaju v smrček in manjkalo bi le še nekaj sekund pa bi ga lahko prebodel z njim.

»On je skušal ubiti mene,« je rekel zmaj in se ustavil pred rezilom. Luske na obrazu so se mu svetile in rogovi na čelu glave so se mu pobesili.

»Varoval sem se,« je priznal. Njegove oči so se žalostno zazrle v gnezdo. »In njega. Nisem pa pričakoval, da bom storil kaj takšnega. Da bom poškodoval fanta.«

Arro je začutil, kako v njem plameni jeza. Pa vendar, v zmajevem glasu je bilo čutiti resnično žalost. Kljub temu ga je premagal strah in obranil je svoj napad, rekoč: »Pa si ga! Hladnokrvno si ga ubil!«

»Želel sem ga prestrašiti,« je rekel. »Nikoli nisem upal, da bo šlo tako daleč.«

Ne da bi Arra še enkrat pogledal, se je zasukal na ogromnih tacah in jo počasi popihal nazaj h gnezdu. Arro ga je hotel ustaviti in že je trznil, da bi se pognal za njim, vendar se mu je korak upočasnil. Ramena so se mu pobesila.

Sem mar strahopetec, da si ne upam približati zmaju, ki koraka od mene?

Gledal je, kako se je ogromno bitje povzpelo nad kup sena in bombaža. S tacami je začel ruvati po gnezdu, kakor maček, ki si ureja ležišče. Zmajeva ogromna glava se je podrgnila po kupu, kjer je bil zakopan zelen kristal, in ga malce odgrnila, saj je zmaj vanj pihnil tok žerjavice. Zaklad se je rumenkasto obarval, skorajda zagorel, a v rdeči barvi ognja se je zalesketalo še nekaj drugega. Tik preden bi si lahko Arro dodobra ogledal, je zmaj pod svoj dolgi, debeli vrat počasi zakotalil dragulj in se z olajšanim predenjem zavil okoli njega kakor kača, ki varuje svoje jajce …

Takrat je Arro razumel.

»Zaklad je tvoj mladič,« je napol v presenečenju in napol v žalosti dahnil Arro.

Zmaj je zaprl oči. » Da,« je odgovoril z jasnim glasom, kljub temu da se njegove čeljusti niso opazno premaknile. »Mladič je moj zaklad,« je ponovil v drugačnem vrstnem redu besed. »Varoval sem ga, a ubijati si nikoli nisem želel. Tisti fant, ki mu

praviš Aleks, pa me je želel ubiti in mi vzeti valjenca.«

Arro se je sesedel na kolena in se s pogledom zapičil v tla predenj. Nisem si predstavljal, da je se v vseh teh zgodbah skriva še ena zgodba.

»Oče ščiti,« je spregovoril zmaj. »Ime mi je Nadrami. Lahko poizvem tvoje ime?«

Arro je zazijal vanj. Med nauki in zgodbami se je odprlo na tisoče spominov na pripovedke o bogu žetja, ki je obvladoval magijo vode in zraka. »Arro,« je povedal fant in se, strmeč v mogočno bitje, ki je že tavalo v sen, močno zadrževal svojih tihih tisoč vprašanj.

Eskadrilja fantičev jezdecev se je zbrala pred začetkom jase in se zazrla predse. Zadihani in utrujeni so pripravili meče, drugi pa so nosili bakle in jim osvetljevali pot. Napol prehodili in napol prejezdili so ves gozd, zato se domenili, da si za trenutek vzamejo malce počitka. Dolgolasec si je popravil oklep, ki je med tekom postal ohlapen in medtem ogovoril fanta na svoji desni: »Z Gorkom bo najtežje. Čarovnik nas verjetno že opazuje. In njegova elementarna magija nam bo vse skupaj še otežila. Pogasite bakle.«

»Ampak, Hugo,« mu je oporekel Roal, ki se je tesno oklepal svoje. »Nič ne bomo videli. Vsaj napol jase bi –«

»Prenevarno je,« mu je Hugo segel v besedo. »Gork je sicer res star, a z določene razdalje lahko kroti ogenj. Bi se rad spremenil v pečenko ali bi jih rad še danes pekel ob ognju na varnem na vasi?«

Roal je pokimal, a ničesar rekel. Za njima se je postavil gostilničar Lojri in se jezno skobacal do Huga, rekoč: »Kaj se gremo? Zakaj ugašate bakle?«

»Premaknimo se naprej,« je velel Hugo in fantje z leve in desne so mu v potrditev prikimali. Tiho so se začeli premikati do stolpa.

»Hudiča, saj je temno kot v rogu!« je nejevoljno zarenčal Perk, ki se je kmalu zatem spotaknil ob kamen. Ujel se je z mečem, Lojri pa mu je v njegovo smer takoj šepetaje zasikal: »Tišina! Če starec spi, ga ni treba buditi. Sploh pa, kaj pa vam je? Potuhnite se!«

Sklonili so glave in se enakomerno pomikali proti stolpu Julija. Tu in tam je počila kakšna vejica, nekdo je zastokal, a topotanje nog se je še vedno v tišini prebijalo naprej.

Tedaj pa je pod nebom glasno počilo, zasvetile so se iskre in vsi so se v presenečenju sunkovito ustavili. Lojri je zavpil, kolikor so premogle njegove mogočne glasilke: »NAPREJ K HRIBU, V ZAKLON!«

Na vrat na nos so se pognali proti zavetju. Opozorilni strel mojstra elementarne magije je izzvenel v objemu temne noči, zato so urno tekli v tišini. Potem pa je z drugega konca, na njihovi levi pa je odjeknil še en strel – tokrat prodornejši in toliko nevarnejši.

V nekaj mučnih sekundah so drug za drugim s hrbtom popadali ob kot hriba, ki jih je pred Gorkom le komajda zakrival.

»Banda!« je zavpil Gork, ki je že predse držal svojo dolgo palico in meril naravnost na hrib. »Niti koraka več naprej! Če vas le zagledam, bo trda predla!«

»Kako nas je lahko opazil?!« je rezko zinil Perk.

Hugo je pogledal na obe strani in z dlanjo pomahal vsem drugim, naj ostanejo, kjer so, sam pa se je prestavil s trebuhom ob hrib ter se oprl ob prst. »Gork? Nič žalega ti nočemo!« je polglasno spregovoril v zaplato trave. Sledil je trenutek tišine in Hugo je za hip izbiral besede, potem pa spet ogovoril čarovnika: »Prišli smo po Arra! Si ga morda videl? Mršav fantič, oprtan nahrbtnik …«

»Nobenega pobalina nisem videl tod okoli!« ga je ostro utišal čarodej in se zasmejal v brado. »Čeprav se res spomnim, da je eden izmed njih bil speštan na tleh …«

Lojri, ki se je ves nasršil, je že sunkovito planil pokonci, a sta ga z obeh strani ustavila Perk in Roal ter ga potegnila nazaj. »Ne nori, kelnar! Ubil te bo!« sta mu zaskrbljeno siknila v opozorilo in se trudila, da bi ga obvladala.

»Če pa me spomin ne vara, poba,« je Gork še naprej gnal svojo, »pa ste vi vsi zbrani tod okoli vohljali prav danes, je tako?«

V presenečenju so se spogledali in Lojri se je nazadnje umiril kar sam, a njegov obraz je bil od jeze ves zverižen, pogled je imel uperjen v tla, njegove ustnice pa so se razočarano izoblikovale. »Neumnosti … te neumnosti, ki vam gredo po glavi …« je potihem zarenčal in pri tem mu je iz ust pršela slina. »Zaklad … denar … zgodbe. Koliko pobalinov, kot ste vi, bo še moralo umreti, da boste končno razumeli, da so besede okrutnih zgodb pravzaprav resnične?«

»Jaz jim čisto nič ne zamerim, moj gospod!« je nad hribom veselo vzkliknil Gork, ki je slišal vsako besedo. »Ako bi vedeli, da so zgodbe ob ognju, bodisi resnične ali pa ne, bolj opozorilo pred nevarnostmi kot pa spodbuden govor o junaštvu in plemenitih podvigih, bi mar doma ostali!«

»Stari norec ima prav …«

»Pa vendar! Mladina? Vse dokler se jim v življenju ne pripeti nekaj pretresljivega in nepričakovanega, ne poslušajo nobenih nasvetov, ne glede na to, kako so dobri ali koristni! Pa vendar, poglejte malo tudi z drugačne strani! Zmaj je tukaj z razlogom, kajneda?«

Hugo je imel dovolj. »Starec! Prišli smo po prijatelja in brez njega se ne nameravamo vrniti! Pustil nam boš prosto pot in prisežemo ... to je tvoje zadnje opozorilo, da se ne vmešavaj!«

Lojri, ki ga je le bežno premeril s pogledom, se je le zamislil sam pri sebi in s pogledom odtaval v prazno.

»Hugo,« je iz teme šepnil Perk, ki se je ves potil. »Prosim, pomiri se …«

»Ta starec je vse, kar stoji med nami in zakladom, razumeš?« ga je šepetaje utišal Hugo. »Ne bom izgubil svoje priložnosti in še posebej ne bom dovolil, da mi jo vzame starec, ki v tej bitki nima česa iskati!«

Perk je pobesil pogled in zasmrkal sam sebi v brado.

Hugo se je zasukal in, ne da bi o tem dvakrat pomislil, dvignil roko nad rob hriba. »Gork! Prihajam do tebe! Vem, kje je fant in ti veš, da brez njega ne bomo odšli! Ničesar drugega ne nameravamo narediti! Brez problema nas lahko scvreš, če ne bo po tvojem, a zagotavljam ti, da se zaklada ne bo dotaknil nihče!«

Z obeh strani je začutil, kako sta ga v presenečenju jezno pogledala dva para oči in na obe strani je pomežiknil. Nato se je z dvignjenimi rokami povzpel na hrib, pri čemer je bil prav čudež, da ni scela telebnil po tleh. Že je zagledal Gorka, kako se opira na svojo zvesto palico in mu v oči pošilja svetlobo kamnov, ki so viseli na njej.

»Nič žalega ti ne bom storil!« je zaklical Hugo in počasi stopal proti starcu, medtem ko je za seboj slišal številne zvoke šepetanja in klicev. Ni se zmenil zanje.

Bil je nekaj metrov pred njim. Potil se je in roke so ga bolele, saj se je ves napel, tako strah ga je bilo. Starec pa je strmel vanj s svojimi ogromnimi, črnimi očmi in molčal. Gorkovi tanki prsti so se krčevito oprijemali palice, kakor bi bil od nje popolnoma odvisen, da ohrani svoje ravnotežje.

»Iščem Arra,« je povedal Hugo, ko mu je bil že dovolj blizu, da mu ni treba kričati. »Prosim, dovoli mi, da ga poiščem. Vse, kar želim, je varen prehod v stolp.«

Gork ga je premeril s pogledom in ne da bi umaknil oči s Huga, pomignil na hrib, za katerim se je skrivala vsa zbrana druščina, ki se še zmeraj ni hotela premakniti z mesta. »Kaj pa oni? Glede zbrane eskadrilje še vedno nisi povedal prav ničesar. Te mar žene strah, fantič?«

»Za svoje prijatelje ne odgovarjam,« ga je zavrnil Hugo, ki je sedaj počasi in nežno povesil roke ob telo. »Le zase.«

Ob teh besedah je izza pasu potegnil skrito bodalo in ga pomolil Gorku proti prsim. Starec je iztegnil dlan proti njemu in Hugovo roko skupaj z bodalom zadržal v zraku. Zaslišal se je blag, bobneč zvok, saj je zrak med njima obmiroval, Hugo pa je zarjovel od bolečine. Gork je z nasmeškom na obrazu zamahnil z obema rokama in Huga pahnil po tleh. »In potem se ves rod sprašuje, zakaj neki na mladini svet stoji …« je zagodel Gork, ki se je spet oprl na palico. Ta ga ves ta čas čakala obtežena v zraku, ob stiku z njegovimi rokami pa je tlesknilo in rumena svetloba je zajela vse njegovo telo. Gork se je z obema dlanema oprijel palice in iz nje je šinil še en urok, ki je udaril po Hugu, da ga je odneslo daleč nazaj proti hribu. Zakotalil se je po tleh in od njega se je zakotalila gruča svetlečih isker.

»Hugo!« je zakričal Perk, ki je pritekel k njemu in mu položil dlan na rame. Fant je bil nezavesten, vendar živ. Lojri za njim se je jezno zazrl v mojstra elementarne magije in zatem napol jezno in napol v žalosti zakričal izza svoje desne: »FANTJE!

SKUPAJ ZDAJ DO STOLPA!«

Zaslišala se je simfonija krikov, ko se je gruča fantičev z Lojrijem na čelu pognala proti Gorku in pustila Huga daleč za seboj.

Gork je med prsti spretno zavihtel svojo palico in snel plašč, da ga med tekom ne bi oviral. Ko je palica spet udarila ob tla, je Hugovo bodalo s strani urno poletelo h Gorku in se s steklenim zvokom uroka razcepilo na več enakih bodal, ki so v polkrogu popadala na tla. Zarila so se v tla in iz zemlje ob Gorkovi levi in desni roki so počasi začeli vstajati zarjaveli meči in s sebe stresali zaplate zemlje. Na ročajih nekaterih so se še vedno držale kosti rok.

Čarovnikov bojni krik je odmeval proti stolpu in medtem ko je tekel, mu je iz palice kakor pri jeznem vulkanu pršel neenakomeren rafal isker, ki mu je prasketaje svetil pot.

***

Nadrami se je krčevito prebudil ob prvih krikih, ki so odjeknili z dvorišča, naščeperjene peruti pa razširil nad gnezdom. Razširil je zobe in zamahnil z repom po tleh. »Arro,« je mirno, a strogo nagovoril fanta, ki je strmel skozi okno in bil skoraj tako zaprepaden kakor zmaj. »So to tvoji prijatelji?«

Arro se je zagledal vanj in v njegova krila, ki so s krempljem na stičišču sklepov zagrebla globoko v leseno ploskev. »Ja, to je bil Hugo,« je povzel. »Obležal je. Gork ga je napadel … videl sem.«

S pogledom se je žalostno zazrl v tla, in stisnil pesti. »Ubil ga je.«

»Poslušaj me,« mu je rekel Nadrami, ter se trudil, da bi zvenel nadvse mirno in prepričljivo. »Zame je prepozno, da zbežim. A prišli so po tebe, fant. Prišli so se prepričat, da je vse v redu. Videti morajo, da si živ in zdrav, šele potem se bodo pomirili. Upajva …«

»Spodaj vlada pokol, Nadrami!« je zaihtel Arro. »Pobili se bodo med seboj, če nič ne ukreneva! Vsi moji prijatelji, Lojri in Gork bodo umrli in midva bi upala … upala! Da se bo kaj spremenilo, če zbežim med njih?«

Nadrami je zaprl gobec in čekane mu je prekrila koža.

»Poleteti morava,« je odločno dejal Arro in pokazal navzgor, na lesen podboj strehe. »tja gor. Streha je nagnita in pod teboj se bo zagotovo vdala. Ustavila bova pokol in obljubim ti, da bom vse prepričal, da se stolpu ne bodo nikoli več približali!«

»Arro,« je njegov načrt prekinil zmaj, ki je spodvil svoj rep tako, da se je dotaknil fantovega ramena. Arrovo kožo je obliznil mehek hlad Nadramijevih luskin.

»Spoštujem, kar želiš narediti zame, a ne morem ostati tu. Ta stolp je bil zame zadnja postaja. Nikamor več se ne bom mogel skriti. Verjemi, sem že poskusil. Gork je star … zelo, zelo star … pred večjimi množicami me ne bi mogel braniti in nisem prepričan, da me bo prav zdaj lahko.«

»Pa zbeživa! Zbeživa stran in se skrijva!« je zavpil Arro, ki sta ga hrušč in pokanje na dvorišču dodatno vznemirila. »Borila se bova! Vse lahko odženeva! Pomagal ti bom!«

Nadrami je pobesil pogled. Njegova glava je usahnila in njegovo krilo se je umaknilo, da bi razkrilo gnezdo. Rep je klavrno umaknil z Arrove rame in z njim nežno segel po kristalnem jajcu. Sestopil je z gnezda, kamnita tla pa so pod zmajevo težo zabobnela. Les je začel ječati. Nadrami se je z obrazom naprej približal fantu, konica repa s kristalom z primežu pa je z desne strani šinila proti Arru in mu jajce počasi potisnila k prsim. Arro je razprl obe roki in okrepil prijem, potem pa v strahu in presenečenju naglo izjavil: »Kaj pa počneš?«

»Fant,« mu je resno zabičal zmaj. V ozadju se sta se slišala žvenketanje mečev in sikanje ognjenih zubljev, kar je pomenilo, da je Gork posegel po magiji obvladovanja ognja.

»To je moj prvi valjenec in edina vez s svojo družico, ki jo še imam … varuj ga.«

Kristal je bliskovito zažarel, zatem pa je svetloba z vsakim trenutkom začela dihoma pojenjati. »Počakaj!« je v znak protesta zarjovel Arro in stopil korak naprej. »Ne moreš mi dati svojega mladiča!«

»Dajem ti ga, da ga varuješ!« je zavpil zmaj s takšnim tonom, ki je Arra spominjal na glasnost življenjskih lekcij, kakršne mu je davno tega dajal dedek. »Zvabil jih bom stran, ravno toliko, da boste ti in tvoji prijatelji lahko pobegnili. Rotim te … potrebujem … hočem, da ga spraviš na varno … oba se morata spraviti na varno.«

Zmaj je vzravnal hrbet in mišice na ramenih so mu globoko nabreknile. Zrak v grlu mu je vzvalovil, Arro pa se je kriče odmaknil, ko je Nadrami naravnost v nosilni steber bušnil val lesketajoče, vroče pare. Izstrelek je zadel in steber je v kotalečem, razbeljeno vročemu kamenju z neverjetno hitrostjo izginil po stopnišču navzdol, kjer se je nazadnje v tresku srečal z ogromnim kamnom, ki je zastiral pot na prosto.

Arro mu je že želel vskočiti v besedo, a Nadrami je polglasno in mirno vnovič spregovoril: »Ne obžaluj časa, ki ga nisi mogel nameniti svojim ljubljenim. Pojdi svojo pot, vedoč, da jih boš še vedno ljubil, četudi so med vama neznatne razdalje.«

Fantu se je zazdelo, da ne more ugotoviti, komu je bilo to pravzaprav namenjeno, a v zmajevem glasu je bil slišati obup in upanje hkrati. Arro je dragulj še močneje stisnil k sebi.

Sobo je napolnil mrzel zrak Nadramijevih kril, ko se je ta pognal kvišku in s krikom, ki je stresel ves Farfort - od Južnega dola pa vse do Vertlynovega otoka - predrl streho, medtem ko je na dvorišču še vedno bobnel bojni hrup.

Drobljenje kamenja, ječanje lesa. Prodoren zmajev krik. Eksplozija zvokov nekaj deset metrov nad tlemi je ustavila čas. Lojri in vsa njegova zbrana, besna množica, je v trenutku v presenečenju in strahu obstala kakor okamnela. Gork se je ustavil in ščit,

ki ga je ustvaril med seboj in skupino, da bi polovil vse puščice, je sikajoč usahnil v črno žilo ožganine na tleh. Z grozo se je zazrl v Nadramija, kako se je zazibal na razprtih krilih, in že je hotel nekaj zakričati, ko ga je nenadoma hitro in siloma Lojri s celega podrl na tla. Čarovnik je zastokal, ko se mu je gostilničar zakotalil na ramena in ga priklenil k tlom s celim telesom. Perk, najbližji izmed fantov, je hitro, vendar tresoč od utrujenosti brcnil čarovnikovo palico proč, da se je ta skotalila daleč med zaplate nepoškodovanega rastlinja.

Lojri je jezno zakričal na Gorka, ki se je nemočno želel izviti njegovemu prijemu: »Kaj za vraga je bilo to!?«

Čarovnik je šibko zakašljal in se trudil, da bi se osvobodil. Gorkov škorenj na njegovih prsih je bil za njegove kosti prevelik pritisk. V strahu ga je poskušal odriniti stran.

Lojri je za dobro mero še bolj pritisnil nanj, a Gork je lahko izustil le šibko ječanje. Potem je obmiroval in oči so se mu zaprle. Od utrujenosti je omedlel.

»Pobil nas bo!« je izdihnil Perk, ki je v smer zmajevega leta uprl meč. »In nad nas prihaja!«

»Ne,« ga je ostro utišal Roal, ki je opazil nekaj drugega. »Spremenil je smer. Ne prihaja v boj, temveč beži! Nekaj ga je preplašilo.«

Lojri je zožil oči. »In videti je, da se spušča! Pristati bi moral nekje ob reki!« je naglo ugotovil.

»Zaklad! Nedvomno ga je vzel s seboj!« je zakričal Roal in že se je pognal po podestu navzdol v smeri, kamor je odletel zmaj. Drugi so se za hip spogledali, potem pa pognali za Roalom. Lojri se je odpravil zadnji, a ga je med tekom prekinil Gorkov stokajoči glas. Lojri se je ustavil in se zazrl vanj. Starec je ležal na trebuhu in rezko kašljal. Ob njegovem telesu je ležala palica, za katero ni bilo ne duha ne sluha o tem, da je nekaj minut poprej streljala nanje. Gorkova šibka, osušena roka je segala v smer palice, vendar je nikakor ni mogla doseči. Lojri se je počasi približal čarovniku in okleval. Ni mu bilo jasno, zakaj želi pristopiti h Gorku. Ta je še vedno kašljal, glava mu je počivala na strani, tja pa so iz njegovih ust škropile kaplje krvi. Lojri je zavihal rokave in pokleknil k njemu. Gork ni dajal nobenih znakov, da bi ga lahko opazil, vendar je še zmeraj kašljal in segal proti palici. Lojri ga je motril s pogledom. Rekel ni ne črne ne bele, le strmel je vanj in po mislih so mu švigali spomini na vse zgodbe in srečanja velikega čarovnika.

»Nekoč bom odšel,« je dejal Gork, »do stolpa, kamor gredo le svobodni! Tam bom ostal in padla trdnjava bo moj dom. A prej se še moram veliko naučiti! Nekaj dni v divjini: dober način, da si pridobim nekaj moči, saj polna luna izboljša delovanje čarovnikovega kostnega mozga. Če tako pravi Nadrami, bo tako že res … potem pa bom morda ostal kar tam. Nikogar ne bom motil in nobeden ne bo motil mene. Mar ostanem za vedno? Bo pa treba še premisliti. Urediti nekaj podrobnosti in olepšati okolico …«

Gorku ni bilo mar. Ni mu bilo mar, kako osamljen ali izčrpan bo postal po poti do svojega uresničevanja načrtov, in ni mu bilo mar, da se mu v tem ni nobeden želel pridružiti. Lojri ga je zaradi tega globoko spoštoval. Odkar je veliki čarovnik z vsem svojim imetjem odšel iz mesta, so se ljudje zaradi njegove odsotnosti lažje sprostili, obenem pa se vsak dan tiho ali glasno spraševali, kdaj se bo spet pojavil.

Lojri je zavzdihnil.

Šele zdaj, ko ga je po dolgem času spet videl, se je zavzel, kako zelo si je v svojih mladih letih, kot gostilničarjev sin, želel, da Gork ne bi nikoli odšel. Všeč mu je bilo, kako je veliki čarovnik sedeč za svojo mizo vsem otroškim radovednežem, ki so z razprtimi očmi stikali glave nad nabranimi kupčki svetleče zelenega pepela, napravil predstavo vsakič, ko je želel preizkusiti svoje nove formule. Spominjal se je otroških vzdihov navdušenja in smeha, ki je odmeval po taverni in kako so mu otroci večkrat povedali, da si želijo, da bi vsi lahko čarali kakor on.

Čarovnikova roka je obmirovala. Iz njegovih ust so se zaslišali zadnji izdihljaji: »Varuj … jih … ne dovoli jim tega …«

Lojri se je skremžil v jezi in stisnil pesti. Po licu mu je stekla solza in tihoma je zaihtel. Ko bi jih le lahko ustavil … ko se jim mar ne bi nikoli pridružil. Vsi, z Lojrijem vred, bodo imeli na vesti Gorkovo smrt. In zdaj so se mladeniči vsako sekundo približevali zmaju - edino stvar, ki ga je Gork bil varoval vsa ta leta, za katero je živel in umrl -, pripravljeni, da ga sestrelijo in ubijejo.

A ne tako … ne more pustiti, da umre še en del mojih spominov. Gorkova smrt ne bo zaman. »Ustaviti jih moram,« si je rekel Lojri. V daljavi so rezgetali konji, ki so bili od eksplozije in ognja še zmeraj preplašeni. Napenjali so vajeti in se postavljali na zadnje noge. »Ne dovolim, da bi še kdo izgubil svoje življenje!«

Vstal je in segel po trakovih na svojih zapestjih, da bi jih zategnil. Preden se je napotil do konjev, se je še zadnjič ozrl na Gorka, a tega ni bilo več na spregled. Na mestu, kjer je ležal, se je svetlikal zeleno rumen pepel in rahlo vrtinčil v vetru.

Jezen se je pognal naprej do žrebcev in pograbil vajeti prvega, ki ga je bilo mogoče zajezditi.

Arro se je zagledal v daljavo in smrtna tišina, ki ga je pričakala pri izhodu iz stolpa, je bila toliko strašnejša kot pa pogled na morebitno hrupno bitko. Nikogar ni bilo, nič ni ostalo. Le ponekod so plapolali majhni plamenčki ognja, ki so se držali zaplate zemlje in trave. Nekaj pa je vendarle slišal … in pogled zapičil v gozd. Mračna spojina dreves je bila v temi noči videti kakor ogromen temen oblak, vendar pa so se ravno z desne strani razlegali komaj slišni kriki, ki bi najbrž na planjavi bili veliko glasnejši. Arro je prestrašeno razprl oči in dih mu je zastal. Med tišino in pišem vetra je prepoznal Nadramijevo rjovenje; bilo je skoraj takšno kot v trenutku, ko se je z razprtim gobcem pognal skozi steno stolpa, vendar je tokrat odzvanjalo pridih bolečine z rezkim cviljenjem in tulečim zavijanjem.

»Ne … ne, ne, NE!« je zakričal Arro in že je stekel prek podesta. Nahrbtnik mu je poskakoval na hrbtu in zavedel se je, kako težek je postal, saj se je jajce z vsakim njegovim gibom premaknilo z njim. Pretekel je planjavo vse do roba gozda, nakar pa sta ga utrujenost in strah pred spustom v temo nenadoma ustavila. Ves zadihan si je popravil nahrbtnik, potem pa ga snel in ga za hip podržal v roki. Hrbet mu je preplavil olajšan občutek razbremenitve, zajemal je sapo in se trudil, da ne bi preveč razmišljal o tem, kako se je spotil in koliko napora ga še čaka. Pred njim se je daleč navzgor bohotila črna linija gozda in mu grozila, da ni varno vstopiti medenj. Že od malih nog se je prestrašeno izogibal gozdov v mraku, v objemu noči pa si tako ali tako še nikoli do zdaj ni upal skozenj.

Zasvetilo se je in zelena svetloba v rokah ga je presenetila. Jajce, ovito v energijo zelene svetlobe, je žarkoma sijalo izpod pregrinjala nahrbtnika in svetlobni snopi so kot bodice vztrajno sijali vse do najnižjih krošenj ogromnih dreves. Arro je previdno segel po nahrbtniku z drugo dlanjo in sevajoča luč zmajevega jajca ga je zaslepila. Svetilo je navzgor in se širilo predse na vsa drevesa, od debla, pa vse do krošenj, kjer več naprej zaradi gostega listja ni moglo prodreti. Arro je pobral nahrbtnik in si ga oprtal čez prsi. Iz toka je potegnil meč. Pogumno in urno se je pognal v tek proti kraju, kjer je slišal zmajev krik.

Ako bi se ozrl, bi videl, kako ga je v daljavi zasledovala majhna postava. Tiho topotanje škornjev in meč sta se Arru vztrajno bližala; veliko hitreje, kot je bil Arro sposoben teči.

Dosegel ga je ravno takrat, ko je prihitel na jaso. V daljavi so se v krogu zbrali Hugovi pajdaši in obkolili zmaja, ki je napenjal jermene, s katerimi so ga priklenili k tlom. Hugo je predirljivo zakričal in zamahnil z mečem proti njegovi glavi, a Arro se je še isti trenutek naglo zasukal in se odkotalil na stran. Skobacal se je nazaj na noge in se presenečeno zazrl v Huga. »Hugo? Kaj pa počneš?« je zavpil. »Se ti je zmešalo?«

Ko je izgovoril njegovo ime, se mu je spet umaknil ravno v trenutku, ko je meč zamahnil proti njegovemu obrazu. Arro je že skušal izvleči svojega, vendar se je Hugo že v naslednjem trenutku spet zagnal vanj. Tokrat se mu ni uspelo izmakniti, a ga je blokiral tako, da ga je poprijel za zapestje ter mu ga zasukal na stran, upajoč, da ga mu bo uspelo razorožiti. A Hugo je bil kljub temu da je bil zadihan, mnogo močnejši in bolj besen od njega. Arro ga je ujel za nogo, ga spotaknil in skotalila sta se po travniku. Hugo je medtem izpustil rezilo, Arro pa se je znašel spodaj »Je še kaj, kar bi moral vedeti, Arro? Ali mi boš zamolčal še teh nekaj stvari in bova to opravila kako drugače?« je zakričal vanj. Ko je zamahnil po njemu, se je njegova pest namesto z Arrovim obrazom srečala z nahrbtnikom. Tiho je počilo in Hugo je zakričal od bolečine in besa. Arro mu je prosto desnico primazal kroše in ga porinil s sebe. Hugo je ležal na tleh, Arro pa si je urno snel nahrbtnik, da bi pregledal

Nadramijevo jajce. Olajšano je zavzdihnil, ko se je zavzel, da ni bilo poškodovano. Že je zaprl platnen pokrov nahrbtnika, ko ga je Hugo spet popadel in stokajoče se je skupaj z njim zvrnil na hrbet.

Brcnil ga je v zadnjico in Hugo se je prekucnil naprej ter udaril v zlomljeno roko. Nepremično je obležal in jezno zastokal. Arro je počakal trenutek, saj je pričakoval, da bo znova vstal, vendar ni. Popadel ga je žalosten bes. »Kako si mogel?« je ostro zakričal vanj. »Aleks! Jaz! Odprave prejšnjih partij! Koliko si jih ti vpoklical? Koliko si jih pustil za seboj?«

Ihtel je in glas se mu je zlomil: »Nočem te raniti. Nočem, da bi se poškodoval,« je povedal Arro. »Noben zaklad ne bi smel biti vreden izgube življenj! Ne bom se boril s teboj, Hugo.«

»Nisi mi hotel nič slabega?« ga je ostro vprašal Hugo. »Nisi mi zaupal! Mislil si, da bom vzel zaklad le zase! A naj ti povem, Arro. Če misliš, da sem kadarkoli upal, da bo zaklad samo moj, me sploh ne poznaš in nisi vreden, da mi rečeš prijatelj! Želel sem si, da ne bi živeli v pomanjkanju! Zaklad bi bil za vse nas!«

»Zmaj brani zaklad s svojim življenjem!« je Arro zavpil nazaj in se postavil nad Huga. »Ne gre le za zlato, diamante in srebrnike! In zaklad sploh ni to, kar si predstavljaš, da je!«

»Vem dovolj. Dovolj, da bom z njim nahranil svoje ljudstvo.«

»To niso tvoji ljudje!« je protestiral Arro. »Ne boriš se zanje! Zase se boriš! Od prvega trenutka naprej se boriš le za svojo čast! Sebičen si! Svoje lastne prijatelje si pahnil v smrt, zato, da vidiš, če je sploh kaj od tega resničnega … če je tako kot v zgodbah!«

Hugo je poskušal sesti. Počasi se je skopical na noge in se mlahavo postavil v obrambno držo. Izpod očesa mu je kapljala kri in ustnice je imel blatne. »Kaj pa ti, Arro?« je pljunil in zakašljal. »Si se tudi ti navdušil nad zgodbami ob ognju in zakladom, ki je bil noč za nočjo opevan kakor sveta mana iz nebes? Sploh nisi oporekal, ko sem te novačil k odpravi… ne, niti besedice proti nisi rekel.«

»Moral bi vedeti, da se bi nikoli družil z morilcem in navadnimi tatovi …« mu je Arro zabrusil nazaj. »Zaklad ni vreden življenja nobenega. In ti nisi vreden tega. Nisi vreden, da ti rečem prijatelj ...«

Nadrami je v ozadju izpustil krik bolečine. Arro se je ozrl. Hugovi tolpi je zmaja uspelo popolnoma prikovati k tlom. Zapuščale so ga še zadnje moči. Napenjal je jermene in kazal zobe, iz kotičkov očes pa so mu lile svetlikajoče solze in se na tleh spreminjale v kristale. Arro je videl, kako je Roal svoj samostrel nameril naravnost v Nadramijevo oko. Takrat se je zganil in planil v njihovi smeri, da bi jih ustavil … prekleto, izgubil je toliko dragocenih sekund.

»Ne!« je kriknil. »Roal, nehaj!«

Udarec v tilnik ga je presenetil. Padel je naprej in njegov pogled se je spremenil v

motno meglico. Slišal je Huga, kako je stekel stran. Okoli njega so švigali zvoki krikov in med njimi je prepoznal celo Lojrija. Arro se je boril z nezavestjo. Videl je, kako Lojri odriva Roala in kako se jim je Hugo vedno bolj približeval. Opazil je, da v mu v rokah mahedra njegov nahrbtnik … dvignil ga je visoko vznak in zelena svetloba je močno zasijala nad vsemi. Neki fant izmed štirice je zavpil od navdušenja in zažvižgal. Lojrijev konj je preplašeno zarezgetal in se pognal v beg.

Tedaj pa se je zaslišalo glasno bobnenje. Kriki navdušenja so potihnili. Glave fantičev so se spogledale, Lojri pa se je zazrl v nebo. Hugo in fantje so se ozrli in v strahu nemo zazijali.

Arro je upočasnil dihanje. Bolela ga je glava, v pljučih pa mu je gorela pekoča bolečina. Poskušal je sesti, vstati in se pognati k Nadramiju, a bobnenje, ki se je tedaj znova pojavilo, točno nad njim, ga je prikovalo k tlom. Z mesta je opazoval predse v fantovščino in opazil Lojrija, kako moli roke pred seboj, kot bi jim hotel povedati, da naj ostanejo tam, kjer so.

Nadrami je prenehal rjoveti. Med ruvanjem si je uspel osvoboditi eno taco, a bil je hudo ranjen in se še vedno ni mogel povsem premikati. Kazal je zobe in s kačjim jezikom okušal zrak, njegova robata glava pa je počasi švigala zdaj levo zdaj desno, kakor bi s sluhom nečemu sledil.

Potem pa se ni slišalo nič več. Bobnenje je potihnilo, zapihal je veter in Nadrami je zaprl gobec. S svojimi velikimi očmi je pogledal Arra, in pokimal, kot bi mu želel sporočiti, da je vse v redu. Arro se je oprl na obe roki in se počasi dvignil z mesta, tedaj pa ga je sunkovita eksplozija ognja in pepela pahnila nazaj na hrbet. Nadrami je skočil pokonci, fantje in Lojri so zakričali, zmaja pa je hipoma zakril oblak pepela in ga znotraj sebe obkrožil z ognjenimi zublji. Zaradi svojih luskin, ki so mu dajale zaščito pred ognjem, je ostal nepoškodovan, vrvi, s katerimi je bil napet ob zemljo, pa so se streloma druga za drugo prepolavljale. Nadrami je razširil svoje ogromne peruti, ki so se pretegnile vse nad pepelnat oblak ter zmagoslavno zarjovel.

Fantje so spustili vse od sebe in zbežali v gozd, kolikor hitro so jih nesle noge. Arro jih je že hotel poklicati na pomoč, a ga je zaradi gostega dima premagal kašelj.

Skočil je pokonci in se tresoče pognal proti smeri, kamor so izginili Opazil je, kako Lojri še zmeraj zaprepadeno strmi v Nadramija kakor lipov bog in Arru se je takoj zazdelo, kaj se bo zgodilo, še preden se je. A namesto ognjenega izstrelka iz zmajevih ust je opazil, kako se je Nadrami naglo in zaščitniško ovil okoli Lojrija. Arro je opazoval, kako so ju zalili novi zublji ognja, vendar pa je tokrat opazil točno, od kod in od česa so prišli. Ustavil se je.

Nad njimi se je kakor kača zavrtinčilo dolgo, luskinasto telo, zlito s črnim nebom, ki ga je osvetljevalo oddaljeno zažgano polje. Dolga krila so zajemala zrak in mišičast rep je opletal skupaj s telesom kakor dolgo, usnjeno krmilo. Prišlek je nič kaj elegantno pristal pred Nadramijem in rezko, ušesa parajoče izpustil predirljiv

krik, zaradi katerega si je Arro moral z obema rokama zamašiti ušesa, da ga ne bi tako bolela. Nadrami se je ovijal okoli Lojrija, ki ga nato ni bilo mogoče več videti. Popolnoma prekrit je bil z Nadramijevim telesom in če bi ga Arro takrat lahko slišal, bi Lojri zagotovo kričal. Črni zmaj je sikal in iskal odprtino, kjer bi lahko dosegel Lojrija. Grizel in renčal je, naščeperil je peruti, jih spet zaprl ter jeznorito opletal z repom. Tu in tam je s taco udaril po Nadramijevih rogovih, a je ta uporniško trznil z glavo na stran z vsakim dobljenim udarcem. Črn zmaj je vanj izstrelil še nekaj ognjenih zubljev, a Nadrami se je še bolj stisnil skupaj.

Arro je na tleh pred seboj zagledal svoj nahrbtnik. Iz njega je sijala šibka svetloba. Nahrbtnik z jajcem bi lahko dosegel, če bi se pognal nekaj korakov preko travnika, a črn zmaj bi ga lahko pri tem opazil in ga zagotovo dohitel …

Brez, da bi še pomislil na karkoli drugega, kar bi se lahko zgodilo, se je na vrat na nos pognal proti nahrbtniku in si v glavi izmislil celoten načrt. Če bi črnega zmaja lahko zaslepil s svetlobo, bi morda Nadrami imel priložnost, da izpusti Lojrija na varno in se spopade z njim.

Ko je dosegel nahrbtnik, je črn zmaj utihnil in pogledal v njegovo smer. Arro se je razprtih oči zazrl vanj. Oblila ga je groza in po vsem telesu so mu šinili mravljinci. Na svoj načrt je popolnoma pozabil. Med njima je za nekaj trenutkov zastal še zrak.

Zmaj je zarjovel. Napadel ga je tako hitro, da so zublji iz kotičkov gobca v zrak zarisali ognjene sledi. Z glavo se je zaletel v Arra in ga odbil proč. Fant je zakričal, se skotalil po travniku in iz pljuč mu je vzelo ves zrak. Nahrbtnik mu je zdrsnil z ramena in priletel je na tla, kjer je počil, kakor bi kdo razbil steklenico. Zmaj je zarenčal v Arra, in naščeperil peruti. Počasi se mu je začel približevati, da bi ga pokončal. Iz gobca so mu letele iskre, ko je nabral nov val ognja in že je skoraj izbruhnil, ko se je vanj zagnal Nadrami. Z ogromnimi šapami ga je zgrabil za vrat, ga prevrgel čez hrbet in mu stopil na krila, da ga te med ruvanjem ne bi udarile. Nadrami je zdajci med besnim rjovenjem in žalostnim prizvokom sestopil na zmaja, ki je nenadoma obmiroval.

Arro se je z zadnjimi močmi z rokami leže privlekel do nahrbtnika. Ves porezani in krvav ter blaten od zemlje se je oklenil jermena in z drugo roko odprl predal. Segel je v nahrbtnik, a namesto drobnih, ostrih koscev lupine je začutil, kako mu je prste ohladilo sluzasto, robato bitje. Zakričal je, ko ga je ugriznilo. Izvlekel je roko in opazil, kako mu je majhen, svetlo rjav zmajček s smaragdnimi očmi grizljal prste in se mu s tankim, dolgim repom okoli in okoli ovijal na podlaket.

Podprl ga je z drugo roko in se nasmehnil skozi bolečino. Držal je zmajevega mladiča. Bil je popolnoma zdrav in bojevit.

Zmaj pod Nadramijem je bliskoma pobesnel. Zasukal se je in si osvobodil peruti, nato pa sunkovito skočil pokonci in se zagnal proti Arru. Ta niti ni opazil ali zaslišal napada, a četudi bi videl, bi bilo zanj prepozno. Vzelo mu je sapo in okamnel je. Črn

zmaj se je ustavil naravnost pred njim. Njegove žareče oči so ga bodle v njegove, zmajček okoli njegove roke pa se je nerodno želel obdržati na njem. Ne da bi svoj pogled umaknil z zmaja, se je Arro z drugo roko oklenil Nadramijevega mladiča, na silo razvezal rep s svoje roke in bitje nežno odložil na tla. Mladič se je skobacal na noge in potrzaval z repom.

Arro se je pomaknil na levo in izvlekel meč. »Ne vem, zakaj si prišel, a če si prišel ubijat, predlagam, da me pokončaš takoj. V naslednjih sekundah morda ne bo priložnosti. In, da sva si na jasnem: samo napačen pogled na mladiča, pa ti odrežem glavo.«

Nadrami je v ozadju glasno zarenčal v opozorilo. Rezko je sikal in gledal zdaj Arra, zdaj črnega zmaja. Slednji pa se sploh ni zmenil za Nadramija in videti je bilo, kakor da zre naravnost v zmajčka. Mladiček ga je gledal nazaj. Potem je zagrulil in se zagnal naravnost proti črnemu zmaju. Prekopicaval se je in zmanjkovalo mu je ravnotežja, a videti je bilo, kakor da navdušeno skače in prijateljsko renči. Arru, ki je še zmeraj meril meč neznanemu zmaju v glavo, je preminilo nekaj mučnih sekund, preden ga je prešinil čuden občutek, da se pravzaprav poznata.

Nadrami je prenehal renčati. Hitro se je primaknil k Arru, a za vsak primer še vedno hršil hrbet in grebel kremplje v prst. Črn zmaj se je ulegel na tla in pustil mladiču, da ga je pocukal za rogove na spodnji čeljusti, nato pa se grgrajoče zasmejal. Po licu so mu tekle kristalne solze in se nabirale na tleh pod njim. V tistem trenutku so njegove črne luskine, ki so mu prekrivale vso glavo in del vratu, začele cingljajoče druga za drugo odpadati. Mladiček je otresal z glavo, saj so nekatere popadale tudi po njem, čez nekaj sekund pa se je ustavil in nagnil glavo na stran, vsi trije skupaj pa so se zazrli v zmaja, ki je s sebe odvrgel še poslednjo lusko. Kljub nočni svetlobi in migetajoči svetlobi bližnjih plamenov so opazili, da so barve vseh treh zmajev popolnoma enake.

»Nadrami … je to …«

»Hefasti,« je dahnil Nadrami in zmaja, ki sta se končno prepoznala, sta počasi in nežno zdrsela z vratovi v pozdrav.

Lojri in Arro sta utrujena in prekrita s pepelom sedela s hrbtom ob hrbet pri velikem ognjišču. Tu in tam sta zastokala, se nasmehnila in spet obmirovala, vendar pa kljub bolečinam nista in nista prekinila debate. V ozadju se je v jutranjem soncu svetila Hefasti, njeno telo, ovito okoli debla pa vse gor do sredine krošenj, pa je predlo. Rep je vznak pozornosti do mladiča nemirno trzal in se ustavil vsakič, ko je mladiček med igro s prestrašenimi ptiči naredil preval ali pa poskušal brez uspeha vzleteti.

»Tvoja družina?« je rekel Lojri in Nadrami je počasi prikimal.

»Hefasti je moja samica.«

Ko je omenil njeno ime, je zasukala glavo.

»Mislil sem, da je ne bom nikoli več videl,« je priznal Nadrami. Tudi njegovo, vase ovito telo, je predlo, vendar je bil Nadrami za razliko od Hefasti precej bolj miren in tudi precej bolj utrujen. Zmajevka je sestopila z drevesa in se v elegantnem loku igrivo prekopicnila čez mladička.

»Veliko časa bosta imela. Povedati si bo treba veliko zgodb. Sploh pa, kako te je našla, Nadrami? Kako je vedela?« je zanimalo Arra. Tudi Lojri je pozorno prisluhnil.

Nadrami je zavzdihnil in razvil svoje mogočno telo. »Nisem upal verjeti, da je še živa. A tudi o tem, da je mrtva, nisem drznil. Gork …« je premolknil in oči so mu zatavale na stran. Trznil je z repom. »Gork je vsa ta leta, vsa ta dolga leta, pazil name. Vojna naju je s Hefasti ločila. Izvalila sva jajce in ga skrila v stolp. Gork naju je našel in naju z urokom zavezal, da bova drug za drugega vedela, kje sva. Pri meni se je čarovnija izgubila, ko so me ranili prvi osvojevalci. Če ne bi zmagal kralj Julij, ki naj zdaj vlada tej deželi spokojno in hrabro, bi izgubil svoj stolp, svojega mladiča in svoje življenje. Potem je bila vojna prekinjena. A jaz je nisem mogel najti, Hefasti pa mi je povedala, da ji je uspelo obdržati magijo. Vedela je, kje sem, le da je … Bilo je nemogoče, da bi se vrnila. To sem vedel.«

»Kako? Torej ti je kljub vsemu ostalo nekaj magije?« je vprašal Lojri.

»Ne glede na vse sem imel nalogo zaščititi svojega valjenca. Zaupati sem mogel družici, da bo tudi ona zavoljo vseh nas poskrbela zase. Pomagal sem ji lahko le tako, da je nisem izsledil.«

Tedaj se je še sam povzpel na drevo, ki ga je poprej ovijala živahna Hefasti. Smeh dveh zmajev je odmevala po prostranem, Nadrami pa se je ovil okoli debla. Strmel je v svojo družino in rep mu ni več nemirno trzal. Končno se je lahko sprostil.

»Ne razumem,« je čez nekaj trenutkov dejal Arro. »Kje je bila Hefasti? Čemu se ni vrnila? Kaj jo je oviralo?«

»Imela je Gorkovo magijo,« je poskušal ugotoviti Lojri, ki vsega še sam ni najbolje razumel. »In ravno zato je vedela, da je mladič na varnem. Najbrž so jo zajeli v sosednjem kraljestvu. Ali pa jih je hotela speljati drugam … Ampak, veš, kaj? Mislim, da je to le med njima …« Dregnil ga je pod ramena in Arro je zastokal v bolečini. »Oprosti. In morda mora ostati med njima. Sploh pa, midva sva tu opravila, fant moj. Zate ne vem, vendar sem potreben pijače. Ko se vrnemo, pijeva. Pa tudi Hugo in ostali, če se bodo vrnili. Najbrž jim bom pijačo poslal kar v grob …«

»Upam, da so zmaji pri iskanju ljudi tako dobri kot magija,« je zagodel Arro. »A nekako se mi dozdeva, da tudi to ni najina bitka. Sva pa bila vseeno precej ob pravem času na pravem mestu, kajne?«

»Prekleto, da res,« mu je pritrdil Lojri.

Izmučena od besed sta se spet podprla s hrbti. Arro je k sebi privijal svoj zvesti

nahrbtnik. V njem je bilo med sluzjo in blatom kup težkih, zelenih in lesketajočih kristalov, ki so že čakali na Arra, da jih ob naslednjem zboru ob ognju popelje v svojo zgodbo.

*****

Vanja Tajnšek

Ena druga Zemlja

Vzpenjam se po stopnicah. Nogi mi zdrsujeta levo in desno in tik pred vrhom mi jih tisoči potresni sunek danes dokončno spodnese. Z zadnjimi močni se ujamem, da ne omahnem vznak. Sesedem se na stopnico, v debelo plast črnega pepela, in glasno zakolnem. Kolnem, vse dokler mi po licu ne začnejo teči solze, ki jih pivna zamazana plast zaščitne maske.

Utrujena se poskusim dvigniti in v tretjem poskusu mi le uspe. Držeč se za ograjo stojim pred vrati in razmišljam, kaj naj storim. Zamet črnega prahu sega skoraj do kljuke. Če odprem, se bo usul v notranjost, in tega res nočem, saj potem za povrh niti vrat ne bom mogla spet zapret. Pogledam visoko eyjo, ki že nekaj let raste v ogromnem keramičnem loncu pred vhodom. Njeni listi izgledajo kot majhne roladice s črnim nadevom. Zasmili se mi, vendar zdaj ni časa za to. Sežem po najbolj košati veji in jo poskušam zlomiti. A eyja je trdoživo bitje, ki se ne bo kar tako enostavno vdalo. Namučim se z zvijanjem in upogibanjem, zato po nekaj minutah boja še komaj diham. Dvojna plast maske, ki je bila še zjutraj vsa bela, sedaj pa je popolnoma črna, mi resno otežuje dihanje. Predem se veja s pokom končno vda, me kaznuje z raztrgano rokavico. Lepljiv trikotni nasip pometem s stopnic navzdol na lamiacejina grma oz. tisto, kar je ostalo od njiju, in sprostim vhod. Čutim potne srage, ki mi tečejo po hrbtu in čelu, kjer puščajo svetlo sled. Vstopim in se sesedem na stol poleg velikega predalnika, ki sem ga kupila pred le nekaj dnevi. Dolgo sem varčevala zanj, in ko sem nanj lahko končno postavila babičin medeninasti svečnik, sem bila ponosna sama nase.

V zraku je vonj po sajah, po dimu, čeprav so okna presenetljivo dobro opravila delo. Snamem rokavice, si z nog zbrcam zasvinjane čevlje in odkorakam v kuhinjo, ki je mrka, četudi je bela. Pogled mi zdrsi preko pulta. V papirnati vrečki od kruha je nekaj suhih kosov, ki jih čuvam za sosedove pisane racine. Ne, nič ne bo z njihovo pojedino.

Sežem po vratih hladilnika in se zadnji hip ustavim. Danes je dokončno zmanjkalo elektrike. Reke so se spremenile v gosto črno brozgo, ki je zapacala turbine hidroelektrarn. Prastare termoelektrarne smo ustavili sami, jedrske pa so se zaradi nenehnih potresov itak že pri prvem izklopile avtomatsko.

Razmišljam, kaj imam sploh na policah. Maslo, marmelade, par salam, k sreči nekaj konzerv, namazov in nadvse dragocen liter mleka. Jajca in nek frosting, ki mu

je že zdavnaj potekel rok. Pa nekaj češnjevcev in vrečico mlade špičkaste solate. Steklenico penečega vina. Ta je vedno na zalogi. Vse bo prišlo prav! A kaj naj z mesom v zamrzovalniku? Pogledam velik črn kovinski kamin, ki zavzema častno mesto v sobi. Pod njim naštejem šest brezovih polen na katere je prislonjena rdeča škatla kock za prižiganje.

Možgani mi delajo na polno.

Počutim se kot tip iz nekega starega dokumentarca o preživetju v naravi, ki ga je mama gledala na Retro kanalu. Ja! Prižgala bom kamin in spekla čim več mesa. Z mamo ga bova nekaj pojedli za večerjo, ostalo pa bo dobro še nekaj dni. Vsekakor dlje kot surovo.

Zavrtim kovinsko ročko in odprem kaminska vrata. Na noge se mi usuje pepel, da sem v trenutku skoraj do gležnjev v packariji. Ne upam se prestopiti, a nekaj bom morala storiti. Nagnem se in s konicami prstov mi uspe k sebi potegniti vedro za pepel. Zgrabim lopatko, ki visi na stojalu orodja za čiščenje kamina in začnem odkopavati svoja lastna stopala. Tri polna vedra naložim, preden je kamin kolikor toliko očiščen, in jih izpraznim kar skozi kuhinjsko okno. Dovolj imam odpiranja vrat. Samo boga molim, da se je izpraznil tudi dimnik, sicer nisem naredila nič.

Preko sivkastobelega laminata se vije črna cesta, ki jo brez prekinitve prečka bel tekač iz asgardske volne.

Maska mi para živce in ostajam brez sape. Vrti se mi od pomanjkanja kisika, čeprav je zrak v notranjosti neprimerno boljši kot zunaj. Zaslišim hrup, zaradi katerega me zmrazi po hrbtu, in le kako sekundo za tem grozljiv potres ponovno strese hišo. Glasno se bodrim in si govorim: »Ne paničari. Samo ne paničari.«

Čudim se, da stavba še sploh stoji. Omet je razpokan in veliko ga leži po tepihu. Sliki, ki sta viseli nad jedilno mizo, ležita na tleh. Tisti, na kateri je riba, je počil okvir in se razletel na trske, platno pa je raztrgano ravno pri podpisu avtorja in tako sedaj piše Hah___in. Nenadoma se zavem, da slišim tiktakanje ure, ampak na steni, kjer je visela, je le okrogel obris. Prisluhnem v tišini, ki ostane po potresu in se sklonim. Tiktakanje prihaja izpod sedežne. Očitno se je ura odkotalila podnjo. S papirnatim zvitkom jo izbezam na plano in sentimentalno pobožam počeno steklo, ki je še vedno v okvirju, kot da bi šlo za dragoceno umetniško stvaritev, ne pa poceni črne plastike. Bi jo morala pustiti teči ali mi bo baterija morda koristila kje drugje?

Čas je itak šel v franže.

Lačna sem. Sploh ne vem, kdaj sem nazadnje jedla. Kaj bi dala za pečena jajca! Moj indukcijski štedilnik je neodziven, da bi za jajce porabila eno od šestih polen, pa ne pride v poštev.

Planem pokonci. Plin! V spodnji kuhinji imamo 125 let star plinski štedilnik, ker je mama rekla, da je od babice slišala, da čez sedem let vse prav pride ali nekaj takega. Pograbim kartonasto škatlo z jajci proste reje in si sproti v žep porinem še majhno solnico kimbalske soli, kozarci z mastjo pa so itak v kleti. Obujem čevlje in

se pazljivo odpravim v pritličje k mami. Pod desno pazduho stiskam škatlo, z levo pa se oprijemaje kovinski drog ograje počasi spuščam navzdol.

Tla ves čas podrhtavajo in vznemirjajo kepo v mojem želodcu.

Nenadoma mi zdrsne in že naslednji hip se mi zazdi, da mi je hrbtenico potisnilo direktno v možgane. Skoraj bruhnem od bolečine. Jezna obsedim sklonjena naprej in si z orokavičeno roko brišem solze, ki mi polzijo s konice nosu. Preprosto ne morem vstati.

Zajamem sapo in se ozrem po grozljivo spremenjeni pokrajini. Travnike, drevesa in strehe oddaljenih hiš prekriva debela črna plast pepela, ki jo je začel graditi orkanski veter pred kakim tednom, ko je prinesel prve črne oblake vse od Hiperborenskega gorovja na severu. Ne bi smel narediti takšne katastrofe, a kaj, ko sta skoraj simultano s Fagrálskim vulkanom izbruhnila tudi Vezío in Strákoli. Če je bilo pričakovati, da bosta ta dva izbruha sprostila neznosen pritisk, globoko v brbotajoči notranjosti planeta, pa temu ni bilo tako. Izpadlo je, da sta le razjezila mogočni Van Kaflegri, saj je bruhnil v nepojmljivi apokaliptični veličini. Njegov udarni val je bil uničujoč in tako daljnosežen, da je treščil vse do Palske gorske verige in naredil pogrom nad deželo, ki se je znašla na njegovi poti.

Spomnim se na tipa, ki je preko Creative kanala zadnji dve leti vsakodnevno opominjal, kaj se nam bo zgodilo, a so njegove objave bile deležne komentarja ali dveh in pogosto še kakšnega prizanesljivega nasmeha. No, danes zagotovo ni nikomur več do smeha.

Ampak, kaj pa naj bi pravzaprav naredili? Kako pa lahko ustaviš izbruh vulkana? In kako treh? Štirih? In kam evakuiraš nekaj deset milijard ljudi? Se spomnim, ko sem enkrat omenila, da če bo šel v zrak ta supervulkan, bo izbrisalo tudi nas Podgorce. Okrcali so me, da sejem paniko in da če pride do tega, bo ogrožen kvečjemu Ápelj. Jebem vam Ápelj! Vulkani so bruhali po celem planetu!

Dvignem razbolelo rit in odidem v pritličje k mami, ki je tako prestrašena, da noče niti pogledati skozi okno. Spustila je vse rolete – saj verjetno je naredila najboljše, ker se je strašno ohladilo, kljub temu, da so bile še nekaj dni nazaj temperature prijetnih 22 stopinj.

Na pult odložim jajca in sol in jo pogledam. Sedi v kotu svoje usnjene rdeče sedežne, ki si jo je želela celo življenje, in k sebi stiska blazino. Odeja, ki sem ji jo položila preko nog, preden sem se odpravila na safari v zgornje nadstropje, je v popolnoma enaki poziciji. Dvigne pogled in nasmehnem se ji. Po nekaj sekundah, ko se vrne na ta svet, se mi nasmehne nazaj.

Na mizi je mamin stari laptop, ki mu je že zjutraj gorela zadnja črtica, zato si ga ne upam znova odpreti. Bizarno, a želim si pogledati objave na Creative kanalu, da vidim, če se je tipu kdo opravičil. Ne zdržim - dvignem pokrov, toda kliknem na aplikacijo za spremljanje potresov. Stran ni dosegljiva. Stran za naravne nesreče – ni dosegljiva. Sploh imam povezavo? Imam. Čudno, pravzaprav. Odprem stran z

novicami. Objavljena je le ena slika – fotografija nekega mesta, verjetno. Nemogoče je razbrati, za katero mesto gre, in prav lahko bi spodaj napisali tudi NATA: Pokrajina na Marsiusu. Pod fotografijo rdeč trakec hiti z enega konca monitorja na drugega. Nekaj sekund si dovolim brati napise. Srh se mi širi po telesu in prav zares ostajam brez zraka. Sunkovito zaprem pokrov in se naslonim na stol. Srce mi razbija, kot bi hotel pobegniti iz mene, in še ko zaprem oči, vidim napis Godeus bodi z vami.

»Rada bi šla na sprehod,« zaslišim mamo.

Nejeverno jo pogledam. Sploh nisem opazila, da se je oblekla. Na nogah se ji svetijo srebrnobele superge, ki se ujemajo z vetrovko, na obrazu pa nosi svoja večna sončna očala.

Pogoltnem slino in zbiram pogum, da rečem nekaj pametnega. Nekaj, kar je ne bo še dodatno vznemirilo. Vem, kako rada ima najine skupne sprehode do velike vrbovke, pod katero smo se zbirali še, ko smo bili otroci.

Končno se ji nasmehnem: »Ja, mami. Seveda.«

Oprime se me pod roko in zakorakava na običajno pot. Vsakodnevno sva jo prehodili in vmes vedno premlevali dnevne dogodke in reševali bolj ali manj pereče težave. Včasih sva bili povsem nasprotnih mnenj, največkrat pa sva bili tako usklajeni, da sva z besedami dopolnjevali ena drugo. Z leti sem se tudi jaz naučila, da je za skoraj vsako težavo najboljše zdravilo časovni odmik. Danes moram temu žal dodati – a le, če imaš čas na zalogo. Nisem vedela, da mi ga bo tako hitro zmanjkalo.

Pa saj, ko se ti izteče čas, tudi težave izginejo.

»Je tisto megla ali nevihta?« me vzdrami iz razmišljanja.

»Kaj?« Dvignem glavo in priprem pogled. Na zahodu je res temneje kot drugje. Čudno. Na zahodu bi moralo biti najdlje svetlo, a ne? Spomnim se, kako smo zadnje leto občudovali spektakularne sončne zahode in vzdihovali ob hiperborenskem siju, ki tu ni mel kaj početi.

Čutim, kako drhtijo tla pod nogami. Drugače kot pri potresu, a danes je vse drugače. Opazujem mogočno temno steno, ki se dviga proti nebu in zdi se mi, da tla podrhtavajo vse močneje. Grozna nevihta bo tole, čeprav mi je čudno, zakaj kljub vse glasnejšemu grmenju, ne vidim nobenega bliska. Morda je še predaleč. Kljub temu bova morali pohiteti.

Nadaljujeva pot proti domu, ko mi nenadoma reče: »Rada te imam.«

Vidim njene zelenkaste oči, ki se kopljejo v sajastih solzah, kako me gledajo povsem prisebno in neznansko prijazno.

»Oh, mami,« objamem jo in hlipam kot malo dete. Čez čas se odmakne in mi z ruto nežno obriše obraz. Nobeni ni mar, da le paca sajasto plast.

»Pridi, da ne bova mokri,« ji rečem, ker »Ne, mami, to je val,« ji res ne morem reči.

*****

Gareth D. Jones

Turi, jamski medvedi in ostala karizmatična megafavna

(Prevod: Dominik Lenarčič)

Jame so bile čudovite: polne stalaktitov in stalagmitov, srhljivih tolmunov in fantastično barvitih skalnih formacij. Bile so tudi hladne in, zdaj ko je bil Yorick sam, samotne in vznemirjajoče. V tem predelu onkraj luči, obešenih za turiste, jih je ozek žarek svetlobe iz baterije delal precej drugačne in strašljive. Globoko renčanje od nekje blizu je bilo še posebno zaskrbljujoče.

***

Yorick si dveh tednov na yorkshirskem jeseni ne bi predstavljal kot zabavnih, a lahko so vsaj pili spodoben yorkshirski čaj. V pričakovanju večkratnih premikov tekom obiska je le malo spakiral, a na koncu je ekipa celih štirinajst dni preživela v istem mračnem hotelu z dvema zvezdicama. Tisto jutro je Yorick stal pred edinim in nekam bednim oknom v svoji sobi, strmeč čez menda razsežen razgled nad dolinami, ki sta ga pravzaprav kar omejevala bledo jutranje nebo in bežeči oblaki. Z odprtjem okna je notri spustil živahno sapico, ki je premešala malo zatohel vonj, po kaki minuti pa je bilo prehladno, da bi bilo prijetno.

Še en dan in še ena nič kaj glamurozna priložnost, da izsledijo najnovejše nepovabljene goste na yorkshirskem.

Spodaj v zajtrkovalnici sta Lucja in Arkady v tišini žrla skozi bife: hladno meso in siri, jogurt, sadje in žitarice. Ko je vstopil, sta oba pogledala gor in dvignila obrv, potem pa se vrnila k obroku. Sandy se je kot vedno potapljal v angleški zajtrk in se, kot vedno, skušal z natakarico zaplesti v navdušen pogovor o bioinženiringu in problemih ekstremne deratizacije. To je bil naslov TV serije, ki jo je ponudil Channel Four[1] in za katero je bil prepričan, da jo bodo nekoč posneli. Ekstremna deratizacija z Sandyjem Kako-mu-je-že-ime.

Yorick je premleval to, medtem ko je vstavil dva kosa kruha v vrtljivi opekač. Sandy je bil pač Sandy. Natakarica, preklasto dekle, ki kljub Sandyjevim dvotedenskim predavanjem ni imela razvidnega interesa za divjad, je izkoristila priložnost, da pobegne in Yoricka vpraša, ali bi čaj ali kavo.

Čaj, vedno je bil čaj. Povedal ji je, da bo vedno čaj, a si ona tega pomembnega dejstva kljub temu, da ni bilo drugih gostov, ni mogla zapomniti. Mogoče je bil pa protokol in je morala vprašati. S štrcljem rdečega svinčnika je pazljivo napisala besedo čaj v beležnico in odšla v kuhinjo.

S toastom, uspešno namazanim z maslom in marmelado, se je Yorick usedel nasproti Sandyju, da bi počakal izbrano pijačo.

»Kaj je danes na jedilniku?« je vprašal.

»No,« je rekel Sandy skozi usta, polna slanine, »najprej bomo preverili dve glavni čredi turov in potem imamo,« v usta je naložil grižljaj umešanih jajc, »naše prvo potrjeno videnje jamskega medveda.«

»Krasno,« je rekel Yorick. Jamski medvedi so bili ogromni. Bistveno večji kot grizliji. In Yorkshirska je imela veliko jam. Veliko skupin za divjad je prečesavalo barja in doline z droni, da bi preverili videnja prestrašenih turistov.

Po zajtrku so se nagnetli v range roverja, z Yorickom kot vedno na zadnjem sedežu, in se odpeljali v divjino.

Oblaki so se umikali in večbarvne doline so izgledale malo svetlejše. Dosti stavb ali živali ni bilo mogoče videti, tako da bi bilo v teoriji veliko prostora za nekaj majhnih čred turov. Velika, počasna živina, ki je konec koncev do nedavnih stoletij živela na britanskem otočju, ni nikogar zares motila. Bile so relativno priljubljene živali.

Yorick je poprijel za ročico na vratih, saj je Sandy dokaj prehitro peljal čez grbino na cesti. Očitno je hotel hitro preveriti črede in nato početi nekaj bolj zanimivega. Prejšnja dva tedna so čipirali več ducat turov in jih zdaj nadzorovali, Sandy si je s tem spremenil imidž iz Lovca velike divjadi v Varuha velike divjadi in Zaščitnika podeželja.

Na yorkshirskem je bilo zdaj najti še rise in druge majhne, na novo vpeljane vrste, od katerih ni bila nobena dovolj zanimiva za Sandyja. Hkrati so se po celem otočju namnožili nagačevalci, ki jih je spodbudilo izobilje novih vrst. Yorickov majhen posel je na poplavljenem trgu propadal, zato je izstopil in je zdaj za polni delovni čas delal s Sandyjem. Šest mesecev kasneje se še vedno ni odločil, ali je bila to dobra ideja.

Po dvajsetih minutah jih je Sandy odpeljal s ceste gor po manjšem vzponu, zavil okoli skalnatih izdankov in se s sunkom ustavil. Yorick je stopil na svež zrak in si zategnil jopič. Turi so se pol milje stran počasi pasli. Tisti najbližji so dvignili glave in pomotrili prišleke, se odločili, da niso grožnja, in nadaljevali z podaljšanim zajtrkom.

Arkady, velik in bradat, je podržal tablico in primerjal številke na zaslonu z živalmi na polju. Lucja, kompakten paket nedoločljivih smrtonosnih veščin, v celoti odet v črnino, je patruljirala okoli avta, iščoč nepričakovane zveri.

Po par minutah razgovarjanja glede tablice je Sandy zadovoljen skočil nazaj v range rover. Yorick si je spet sprostil jopič in se pripravil na Sandyjevo brezglavo vožnjo. Po še petnajstih minutah jih je pot pripeljala do druge črede turov in ponovitvi enakega postopka.

»Tako,« je rekel Sandy, ko so se skobacali nazaj v avto, »k jamam.« Rjoveč se je odpeljal.

»V Čečeniji bile jame,« je zamrmral Arkady.

Z vratolomno hitrostjo so drveli po zavitih podeželskih cestah v smeri jam Stump Cross. Yorick se je spomnil vsega, kar je vedel o jamskih medvedih, kar ni bilo veliko. Bili so veliki in bili so medvedi. Sodba, da so živeli v jamah, je bila osnovana na podlagi odkritja kosti v več britanskih jamah. To je Yoricku pokazalo le, da so raje umrli v jamah kot pa živeli v njih.

Na pol poti je glasno zazvonil Sandyjev telefon, nanj je v svojem značilnem menedžerskem slogu odgovoril preko bluetooth slušalk.

»Drusilla, živjo,« je zavil. Njihov kontakt pri Ministrstvu za notranje zadeve. »Da bi se srečali?« Dramatičen pospešek iz ovinka. »Znanstvenik, praviš?«

Bilo je skoraj komično, kako je Sandy med klici s svojimi potniki po malem delil informacije.

»Iz Naravoslovnega muzeja?« Pršec vode iz velike luže. »Danes? Ja, lahko.« Skok čez ozek kamniti most. »Jame Stump Cross. Ja. Srečali jih bomo tam.«

Nastopaško je prekinil in zasejal napeto tišino.

Arkady in Lucja ne bi nikoli zagrizla, zato se je Yorick vdal in častno vprašal. »O čem je bilo to?«

»Srečali se bomo z znanstvenikom iz Naravoslovnega muzeja …«

Yorick se je naslonil nazaj in si obnovil zgodbo, ki je tokrat zvenela bistveno bolj zapletena in ki je nekako poudarila pomembnost Sandyjevega posla. Ta zgodba jih je popeljala vse do parkirišča za obiskovalce pri jamah.

»Jaz poznal znanstvenika v Belorusiji,« je ob postanku tuhtal Arkady.

Prišel jih je pozdravit eden od lokalnih jamskih vodičev – mož z bež majico in rdečo ovratno ruto, čigar sivi lasje so bili speti v konjski rep. Značka z imenom ga je poimenovala Orville.

»Medved je v jamah,« jim je povedal, malo brez potrebe.

Sandy je začel svojo rutino profesionalcev-ki-so-prišli-rešit-dan, Yorick pa se je sprehodil po gramoznem parkirišču. Arkady se je oborožil z raznovrstno elektronsko opremo, medtem ko je Lucja odprla prtljažnik range roverja in ven povlekla ogromno lovsko puško. Bila je debela in črna, v njen saržer je vstavila več barvitih puščic.

Nekaj velikega se je premaknilo v ozadju, čez parkirišče in sosednje polje. Yorick je vzel žepni daljnogled iz jopiča in se hitro skušal osredotočiti na to. Dandanes ni nikoli podcenjeval živali – preveč je bilo neznank. Čez trenutek je opazil po travi teči črnega mastifa. Pes se je ustavil, da bi nekaj povohal, in se ulegel. Odleglo mu je, da je imel samo eno glavo. Govorilo se je, da so v Exmooru videli Kerbera.

Sandy in ostala dva sta bila očitno pripravljena, zato se jim je Yorick pridružil. Opreme je imel malo in še to je stanovalo v žepih jopiča. Orville jih je vodil do vhoda v jamo in tam odklenil v skalo zagozdena vrata. Šel je dol pred njimi in ko so vstopili v slabo osvetljeno notranjost začel kazati na geološke posebnosti. Takoj je postalo hladno, zrak je bil vlažen.

»Ne potrebujemo vodenja,« je rekel Sandy in vodiča potrepljal po roki.

Arkady je nenadoma stopil naprej s svetilko fokusirano na tla pred njim. Ustavil se je in dregnil v majhno, temno gmoto na tleh.

»Medvedji izloček,« je rekel in pogledal gor. »Želiš povohati?« je vprašal Sandyja. »Opredeliti vrsto mogoče po vonju.«

»Ne, hvala,« je rekel Sandy. »Lahko sklepamo, da je jamski medved.«

Orville je pokimal. »In to velik pesjan,« je rekel.

Lucja je korakala pred njimi, z glavo, nagnjeno, kot da pozorno posluša. Ustavila se je tam, kjer se je jama razcepila.

»Katera smer?« je vprašala.

»Desno,« je rekel Orville, »v smeri Rosomahove jame.«

»Rosomahi?« je ponovil Yorick in si takoj pobrskal po možganih, iščoč, kar je vedel o teh zvereh.

»Samo ime je,« je rekel Orville. »Nobenih rosomahov ni.« Iz žepa je potegnil prepognjen zemljevid in ga pokazal Sandyju. »Tukaj smo. Kolikor vem, je medved tukaj.«

Sandy je vzel zemljevid in ga vstavil v zunanji žep svoje lovske jakne.

»Naprej bomo lahko sami,« je rekel.

Orville se je z olajšanjem umaknil, medtem ko je Yorick ostalim sledil naprej.

***

Skoraj uro kasneje so se praznih rok vrnili na površje. Nobenih sledi o kakšnem medvedu. Medtem ko so se ogrevali, jim je Orville v kavarni naredil čaje in kave. Nobenih dodatnih znakov o dejavnostih medvedov ni bilo, Arkady ni na infrardečem skenerju zaznal nobenih toplotnih lis.

»Spodaj je veliko jam,« je rekel Orville. »Bili ste samo v razkazovalni jami. Spodaj jih je še več, a da bi varno prišli dol, bi potrebovali posebno opremo.«

Srebali so pijače in grizljali prigrizke, ko je drobljenje gramoza naznanilo prihod še enega avtomobila na parkirišče. Bil je star, blatno rjav volvo karavan. Iz njega je izstopila visoka ženska in si raztegnila ramena in roke, očitno otrdele od dolge vožnje.

»To bo naš znanstvenik,« je naznanil Sandy, zadovoljen s sabo.

Yorick se je spomnil njegove nenavadne uporabe zaimka »jih« namesto »ga« ali »jo«. Očitno se jih je odločil presenetiti z dejstvom, da je bil znanstvenik na obisku ženska, kot da bi bili v filmu iz osemdesetih.

Znanstvenica je iz avta potegnila majhno jakno in jo oblekla čez puli z visokim ovratnikom. Izgledalo je, da ima kratke, čvrste lase, razen če so bili dejansko dolgi in jih je potlačila za ovratnik. Stopila je do kavarne in mimogrede pogledala v nebo.

Sandy je ob njenem prihodu vstal in na pol izvedel pozdrav z roko, ko je očitno ugotovil, da jih ni mogla zamenjati za koga drugega.

Približala se je in se malo nasmehnila.

»Doktorica Ellen West z oddelka za kriptozoologijo, Naravoslovni muzej,« je rekla in ponudila elegantno črno dlan. Vsi so se rokovali z njo.

»Alexander Grantham, vodja te enote. Kličejo me Sandy.«

»Arkady,« je rekel Arkady.

»Lucja,« je rekla Lucja po krajšem premoru, kot da ji potreba po predstavitvi ni bila po godu.

Yorick se je dovolj hitro zbral, da se je predstavil še on. 'Vodja te enote'? Tipični pompozni Sandyizem.

»Čaj ali kava?« je zaklical Orville za pultom.

»Imate kakšen sadni čaj?« je vprašala doktorica Ellen West in odšla preverit.

»Sandy je okrajšava za Alexandra?« je rekel Yorick, načenjajoč najbolj šokanten del Sandyejeve predstavitve.

»Za kaj si pa mislil, da je okrajšava?«

Yorick je z usti tiho oblikoval zloge besede Alexander in sprejemajoče pokimal. »Mislil sem, da je to zaradi tvojih peščeno obarvanih las[2].«

»Ampak jaz nimam peščeno obarvanih las,« je rekel Sandy, snel kapo in razkril temno rjavo resnico svoje izjave.

»Torej jih nimaš,« je rekel Yorick. »Ne vem, če sem te kdaj videl brez kape.«

»Seveda si me. Za zajtrk ne nosim kape.«

Doktorica Westova se je vrnila s skodelico nečesa, kar je verjetno imelo boljši vonj kot okus.

»Torej, kaj ste odkrili?« Usedla se je in srebnila izparino.

»Nobenih sledov za jamskim medvedom,« je rekel Sandy. »Veliko turov. Kaj je tvoje področje zanimanja?«

»Kriptozoologija,« je rekla, »živali mitov in legend. Pred leti sem iskala govorice in dokumente. Zdaj iščem dejanske živali.«

»Čakajte,« je rekel Yorick, »Doktorica Westova – vi ste iskali jetija v Snowdonii.«

»Tako je,« je tiho rekla. Obraz ji je preplavil bridek pogled. »A kličite me Ellen.«

»No, na yorkshirskem nismo videli ničesar takega, Ellen,« je veselo rekel Sandy.

»Yorkshirska je velik kraj,« je rekla Ellen in odložila skodelico. »Tokrat ne iščem jetija. Iščem kokatriza.«

»Zanimivo,« je rekel Yorick. Tako kot opevana nagačena morska deklica, za katero se je izkazalo, da je na pol opica in na pol riba, je bil kokatriz mitična žival križanec. Telo dvonogega zmaja in glava petelina, nekoč je videl manjši primerek v zasebni zbirki. Legendarne živali so bile po pričevanjih bistveno večje. »Nekam grda žival.«

»Zakaj ne naredijo nečesa, kar je ljudem dejansko všeč?« je rekel Sandy. »Recimo samoroge?«

»V severni Španiji nek kmet goji samoroge,« je rekla Ellen, »in po vsej vzhodni Evropi jih je mogoče najti. Gori blizu Invernessa so celo videli čredo šetlandskih samorogov.«

»Kje je kokatriz?« je vprašal Arkady.

»Sledili smo mu preko satelita, ko je poniknil na tem področju,« je rekla Ellen. »Menimo, da je šel pod zemljo.«

»Torej bi lahko bil v teh jamah?« je vprašal Sandy.

»Dovolj so velike. Tam doli bi lahko bilo več živali.«

»Kaj nas torej čaka?« Sandy je izvlekel tablico za zapisovanje.

»Legendarni kokatriz vas lahko ubije s pogledom ali z dihom,« je rekla Ellen.

Arkady je od nekod povlekel plinsko masko.

»Zdi se nam malo verjetno, da je kdo svoji stvaritvi dal te sposobnosti,« je nadaljevala doktorica, »seveda pa zna leteti in ima kot britvica ostre kremplje in kljun.«

»Kremplji in kljun,« je momljal Sandy med pisanjem. »Koliko je velik?«

»Visok je tri ali štiri čevlje.«

»Torej bi se lahko spravil v mnoge ozke kotičke.«

Orville jih je opremil za globlje jame, tiste, ki običajnim turistom niso bile odprte. Rdeča jamarska obleka, ščitniki za kolena, pas, čelada s pritrjeno svetilko, nepremočljivi škornji. Yorick je potegnil za obleko in se počutil malo bolj profesionalnega.

Orville jih je spet popeljal po razkazovalnih jamah in jim pokazal stranski koridor, zaprt z vrvjo. Odstranil je vrv in skobacali so se skozi. On je ostal zadaj in ponovno nastavil vrv.

»Preden greste, naprej preverite svoje svetilke,« je rekel in pritisnil na stikalo na jamskem zidu, s katerim je ugasnil najbližje luči. Za razsvetljavo jim je ostal le še šibek rumen sij izza najbližjega ovinka. Razbledela obraza Sandyja in Lucje je bilo v temi mogoče videti, Arkadyjeva bradata podoba pa je bila zamegljena. Ellenin obraz je bil v mraku skorajda neviden. Orville je bil zgolj silhueta v slabotni luči za hrbtom. Eden za drugim so potipali za naglavnimi svetilkami in ustvarili niz belih snopov svetlobe, s katerimi so drug drugega zaslepili.

»Pogrel bom čajnik,« je rekel Orville in izginil kot duh.

Vodil jih je Arkady, ki se je, kakor je sam rekel, zanašal na elitne vojaške jamarske izkušnje v Azerbajdžanu. Sandy je prevzel zemljevid, Ellen je nosila sledilnik, Yorick je pripravil snemalno opremo in občasno posnel kratko sekvenco za evidenco. Lucja je bila na repu skupine, več čevljev zadaj, da bi jih lahko varovala v primeru napada. Vsakič, ko je Yorick pogledal nazaj, je na videz tudi ona gledala nazaj.

»Od kod je ta kokatriz prišel?« je Sandy vprašal med spustom po strmem pobočju. V tem predelu ni bilo nobenih gladkih tal ali umetno vrezanih stopnic.

»Od kod je kateri koli od njih prišel?« je odvrnila Ellen. Njena svetilka je poskočila, ker se je sklonila pod nizek previs in s tem opozorila Yoricka, da mora narediti isto.

»Kolikor vemo,« je nadaljevala, »obstaja več delno mobilnih biolaboratorijev, ki se premikajo med industrijskimi enotami in skladišči.« Večkrat je pljusknilo, ko so vsi čofotali skozi dolgo lužo. »Kolikor smo uspeli ugotoviti, niso povezani med seboj.«

»Tako je rekla Drusilla,« se je strinjal Sandy. »Naš kontakt pri ministrstvu za notranje zadeve.«

»Zdaj se plazimo,« je naznanil Arkady in njegova luč se je spustila na polovico prejšnje višine.

Yorick je počakal, da pride na vrsto, in se splazil skozi dvajset čevljev dolg predel jame ter se znašel v votlini, ki je segala onstran dosega njegove svetilke. Po sredini votline je tekel potoček vode, na obeh straneh je bilo približno dva čevlja suhe skale. Še kako minuto ali dve so nerodno lomastili naprej.

Od spredaj je odmevalo nizko renčanje. Ali pa mogoče od zadaj.

Vsi so se ustavili.

»Na skenerju ni ničesar,« je tiho rekla Ellen.

Čez trenutek so se spet začeli premikati. Votlina se je razcepila, na levi se je nadaljevala na isti ravnini, na desni pa se je vzpenjala po raztresenih skalah.

»Čez petdeset čevljev se spet združita,« je rekel Sandy. »Ločimo se, da nas ne bodo obkrožili.«

Arkady je šel po levi poti, Sandy pa je začel plezati po skalah in ruševinah. Ellen je sledila Arkadyju. Yorick se je neodločen ustavil, potem pa sledil Sandyju, plazeč se po vseh štirih. Od zadaj ga je zaobjela tema, saj je Lucja šla po drugi poti.

»To pa je izlet, a?« je od zgoraj rekel Sandy.

Yorick je v odgovor zagodrnjal in se osredotočil na to, da je s svetilko svetil v pravo smer, da je videl, kam postaviti dlani. Prispeli so na vrh skalnatega plazu, tam se je Sandy prestavil in začel plezati dol po drugi strani. Majhni kamni so se skotalili v temo. Sandy je izginil za ovinkom, sij njegove svetilke je takoj požrla tema. Yorick se je neudobno usedel na kup polomljenih skal in zavrtel noge, da bi se lahko začel

spuščati. Zvijal se je in plazil in se nekako uspel obrniti ter previdno izbral pot in si hkrati svetil dol na lastne noge.

Spust je trajal bistveno dlje kot vzpon, a naposled je prišel na ravnino in se obrnil v smer poti naprej.

Naprej se je raztegovala jama z nizkim stropom, kakih deset čevljev široka in čisto prazna. O Sandyju ni bilo sledu.

»Sandy?« je zaklical.

Ničesar ni bilo razen topega odmeva. Zakaj je Sandy tako hitro odkorakal?

Stopil je par korakov naprej in še enkrat zaklical. Nič. Nobenega odziva, nobenega odseva svetilke. Čez deset čevljev se je jama zoožila na širino treh ali štirih čevljev.

»Sandy?«

Tokrat je dobil odgovor. Zaskrbljujoče globoko renčanje. Yorick je stopil nazaj par korakov. Sandy se je ali pretvarjal, da je medved; ali ga je onesposobil medved in se ni mogel sam oglašati; ali pa se je Yorick nekako spustil po napačnem klancu in se znašel v drugem predelu jamskega sistema.

Ker se je odločil, da je zadnje bolj optimistično, se je Yorick hitro obrnil in splezal nazaj po pobočju. Par čevljev onstran stropa jame se je nahajala še ena zevajoča razpoka, ki je vodila do še ene neraziskane globine. Yorick se je urno splazil dol in med potjo pobral več odrgnin in prask.

Krog svetlobe je osvetljeval zaplato tal več čevljev naprej. Še dlje – bled obris Sandyja.

»Slišiš to?« je rekel.

»Aha.« Yorick se je oddaljil od vzpetine. »Mislim, da je medved.«

»Ja.« Obrnil se je proč. »Bolje, da se ne ločiva. Najprej poiščiva ostale.«

Nihče drug ni zašel, tako da so se spet združili čez manj kot trideset čevljev.

»Tukaj odčitek,« je naznanil Arkady, ko se jim je pridružil. »Naslednja jama, majhno bitje.«

»Mislim, da smo našli medveda,« je rekel Sandy.

»Kokatriz je pomembnejši,« je rekla Ellen, korakajoč v temo, še preden bi Sandy lahko prevzel nadzor.

Yorick se je znašel na repu skupine.

Kokatriz ni čakal, da ga najdejo. Le nekaj minut kasneje se je zaslišalo srhljivo vreščanje, neprijeten prasket in plahutanje kril. Prehod je bil na tej točki že kar ozek. Yorick se je umaknil za skoraj deset čevljev in tipal po nastavitvah kamere.

Nobeden od tistih spredaj ni imel dosti priložnosti, da bi se odzval, lahko so se le sklonili, prestrašeno pisnili in zavihteli z rokami. Tudi običajno hladnokrvna Lucja ni imela prostora, da bi pripravila puško.

Direndaj pred njim je Yoricka spomnil, da je dvignil kamero in posnel let kokatriza v vsej njegovi visoko-ločljivi, slabo osvetljeni, celobarvni, upočasnjeni veličastnosti. Posnetek je trajal le par sekund, a v naslednjih dneh si ga je več ducatkrat ponovno pogledal, da bi podoživel trenutek umetniškega uspeha.

Preostanek skupine, ki se je obrnila na petih in zdrvela nazaj po prehodu, bi ga skoraj poteptala.

Trajalo je kakih dvajset minut, da so se vrnili na površje in zadnjo minuto ali dve so lahko slišali zadušeno vreščanje. Kokatriz je zvenel utrujeno in naveličano, kot da se mu je še komaj dalo vreščati.

Ko so se previdno vzpenjali po stopnicah, ki so vodile na svež zrak, so ga lahko videli. Yorick se je prerinil mimo vseh razen Lucje in snemal čez njeno ramo, medtem ko je ona dvignila puško.

Orville je za njimi vestno zaprl vrata.

Verjetno ga je po tolikem času pod zemljo zaslepilo sonce, kajti kokatriz je poletel naravnost v vrata, njegova glava se je zagozdila v vrzeli med dvema palicama. Klavrno je zamahnil s krili. Eno od njih je izgledalo polomljeno, komaj se je lahko dvignilo s tal.

»Uboga žival je ranjena,« je rekla Ellen in stopila za Yoricka.

Lucja je dvignila puško in ga ustrelila.

»Mogoče strupeni dih,« je pojasnila s skomigom.

Ellen se je prerinila mimo in se previdno približala zveri, ki je padala v nezavest. Njegova krila so še zadnjič zaplahutala, ona pa je počepnila obenj.

»Čudovit je,« je rekla.

Yorick je snemal, medtem ko sta Ellen in Sandy izvlekla kokatriza iz njegove godlje s pomočjo Arkadyja, ki je malo upognil rešetke. Naposled so s škripanjem odprli vrata.

»lahko prineseš zaboj, Lucja?« je zaklical Sandy.

Lucja se je spustila po polovici stopnic.

»Gledam za medveda,« je rekla.

Yoricku se je obrnil želodec. Popolnoma je pozabil na drugo nevarno žival, ki se je smukala nekje za njimi v temi.

Dolgo je trajalo, da so žival varno pospravili in vstavili v avto dr. Westove, tačas je Orville pripravil napitke za vse. Stali so okoli volvota in pili.

»Ne vem, kako bi spravili jamskega medveda ven, tudi če bi ga našli,« je pripomnil Yorick.

»Ne,« je rekel Sandy. »Ne vem, če bi ga lahko.« Srknil je kavo. »Zdaj smo videli situacijo. Morali bomo nastaviti vabo ob vhodih, ga privabiti ven, ga ustreliti.«

Lucja je v potrdilo dvignila svojo puško.

»Potem moramo dobiti stroje za dvigovanje in ga odpeljati v živalski vrt.«

»Pokazal vam bom druge vhode,« je rekel Orville.

Dr. Westova je zlila stran usedlino svojega sadnega čaja in Orvillu dala skodelico.

»Tole zverinico bom odpeljala v Tropical World[3],« je rekla. »Tam imajo prostor in veterinarske objekte, da lahko začasno skrbijo zanj.«

»Je ta edini?« je vprašal Yorick.

»Mislim, da ne.« Iz žepa svoje jakne je izvlekla ključe od avta. »Povsod se pojavljajo. Raznovrstne živali.«

»One prihajajo iz sosednih resničnosti,« je rekel Arkady.

Vsi so presenečeno zrli vanj.

»Sem slišala to teorijo,« je rekla Ellen. »Ne bi jo ovrgla.« Spravila se je v avto. »Hvala za vašo pomoč.« Zaprla je vrata in se hitro odpeljala.

»Kaj drugega še živi v sosedni resničnosti?« je vprašal Yorick.

Sandy je preslišal vprašanje. »Pridite,« je rekel. »Čaka nas lovljenje medvedov, pitje kave in reševanje yorkshirske.«

Yorick je naredil še zadnji posnetek, ko se je volvo dr. Westove povzpel čez vrh bližnjega hriba.

»Prav,« je rekel. Popil je čaj in sledil Sandyju.

*****

1. Priljubljen britanski TV kanal.
2. Prev. op.: V izvirniku »sandy coloured hair«
3. Prev. op.: Ime živalskega vrta v mestu Leeds, Anglija.

Mirko Fancović

Nekaj o avtorju

Marko Fančović (Zadar, 1961) je odraščal v Zadru in Zemunu, od sredine 90. let pa živi in dela v Zagrebu. Zase pravi, da je največja pridobitev hrvaške fantastike v vmesnem obdobju, imenovanem razpad Jugoslavije. Novinar, prevajalec, pisatelj, zgodovinar in kritik leposlovja, in če komu pride na misel še kaj, kar se da narediti iz leposlovja, bo poskusil tudi on. Zgodbe, eseje in prevode je objavljal v Siriusu, Aledu, Futuri in Ubiqu, v antologijah pažinske FFK in v regiji Fantastica. Imel je predavanja o fantastiki na vseh konvencijah na Hrvaškem in nekaterih v regiji. V svojem prevajalskem opusu ima vsaj eno zgodbo večine velikih fantazijskih piscev, od Edgarja Allana Poeja, Lovecrafta in R, E, Howarda do Franka Herberta, Clarka, Heinleina, Philipa K. Dicka in Ursule LeGuin do Tima Powersa, Pratchett in Gaiman, Charles Stross, Aliette De Bodard in Ekaterine Sedie. Pogovarjal se je z nekaterimi najboljšimi svetovnimi karikaturisti (Richard Corben, Igor Kordej, Milo Manara, RM Guera). Dobil je nagrado za stripovsko publicistiko na Dnevih stripa v Zaječarju leta 1995, Hudega Mačka pa za celoten prispevek k regionalni medijski sceni na festivalu v Ormožu leta 2023. Ne mara vsega, kar je mladim všeč in najraje bi tisti dečvi rekel, naj gre dol s travnika, če bi ga le imel.

*****

Kraljičina elegija

(Prevod: Bojan Ekselenski)

»Čarovnica! Pridi!«

Krščanski vitezi bleščečih oklepov so z izvlečenimi meči stali z ramo ob rami. Pripravljeni udariti, pripravljeni uničiti tisto, česar ne bi nikoli udarili, saj so prisegli, da nanjo ne bodo dvignili roke. Žensko.

Ne čisto običajno žensko.

Njihove zastave so plapolale v nežnem vetru na obali. Moj dvor sredi tistega istega jezera, iz katerega je njihov kralj prejel meč v svoje roke, včeraj neviden, kakor je bil vedno in danes, se je pred njihovimi očmi razprostiral kot hrib napol

stopljenega ledu. Dva dni so jahali brez počitka, da bi prispeli ravno pravi čas, da ga vidijo; Mantijci so dobro izračunali.

Ščitonosci so drhteli na kupu. Po težki poti so vso noč peskali oklepe in loščili meče, da bi bili njihovi gospodarji videti čim bolj mogočni. Nekateri so pokazali na travniku cvetoče lilije, čeprav ni bil čas cvetenja, kot ni bil moj čas. Bali so se moje moči. Preprosti ljudje še vedno vedo, kar so gospodje pozabili, zaslepljeni z zgodbami o svojem Križanem Bogu.

Včasih so tudi mene častili. Kdaj pa kdaj so pripovedovali zgodbe o Gospodarici, včasih so molili k meni za svoje zdravje, za dobrobit imetja, domačih in služabnikov, obilno rodnost pridelkov in toplino domov. Nekoč so me častili, danes pa klečijo pred križi, obešenimi na trdih kamnitih stenah svojih visokih cerkva, ki parajo nebo, pod katerim sem nekoč hodila in vladala, ponosna na ta in vse druge svetove.

»Čarovnica! Stopi pred krščansko pravico!«

Krščanska pravica! Kdaj so ljudje imeli pravico? Sila je njihova pravica. Sila, ki je močnejša od naše zaradi preklete kovine, ki jo lahko dobijo in ki žge naše ljudi kot ogenj. Zakleto železo v bitki podira, kot veter odpihne cvetne liste s cvetočega drevesa; ko ljudje nekoga udarijo, ne pomagata pamet ali spretnost.

»Čarovnica! Imaš nekaj našega! Ven!«

Njihovo? O, nevedni nasilneži! Vedo le tisto, kar jih naučijo njihovi gospodarji. Ne poznajo čarovnije, ki je veliko starejša od njih samih, tiste, iz katere so stkani svetovi kot preproge z mnogimi vozli. Ne vedo za magijo, ki vlada tem svetom. Ne glede na to, koliko jo lahko zaslutijo celo njihovi topi čuti. In vedo, kaj imajo, ko dobijo v roke meč, palico, kelih ali prstan, a ne vedo, kaj bi z njimi. To so močni prevodniki magije. Le z enim od svetih predmetov, mečem, je njihov kralj delal čudeže.

In zdaj hočejo tudi Kelih. Ta je v resnici moj, ker vladam vodam, sem Ona Iz Jezera. V moje roke je prišel, v tem jezeru v severni deželi, kjer je zdaj moj dom. Sem je prišel, ko je prepotoval mnoga morja in gozdove. Še prej je odigral svojo vlogo v zgodbi o njihovem Bogu. Božjemu sinu, rojenemu iz device, čigar ime nam para ušesa in nas podre kot zakleto železo.

»Čarovnica! Pojdi ven, sicer pridemo pote!«

O, če bi stopili v moje dvore ... Nekaterim ne bi bilo prvič. Človeški sinovi so tako kot otroci. Zlahka se premamijo s tem, kar vemo. Marsikateri bojevnik, poln moškosti in lepega obraza, je legel z nami in izlil svoje vroče seme v našo mrzlo maternico. Včasih bi se kaj spočelo, ker so bili moji ljudje mogočni v magiji, ki ustvari vsakogar. Poznamo tiste drobne delčke globoko v vsakem koščku mesa, ki naredijo vsako bitje takšno, kot je. S tem urokom ljudem smo rodile več kot enega sina. Naši možje niso niti ene hčere spočeli z ugrabljanjem devic, skakanjem po človeških ženskah na mrzlih poljih ali z nasmeškom zlezli v toplo posteljo in sadili

svoje sadove kot otroke njihove.

Kot vsi otroci dveh vrst so možje bili veliki junaki in mogočni kralji, a dekleta device, ki so daleč naokrog slovele po svoji lepoti. Po njih delih se jih pomni, a so bili neplodni, tako njihovo seme kot maternica. Redki, izjemni, ker so lahko imeli otroke, so ustanovili velike dinastije, njih ime je preživelo nešteto let. Naša kri je tudi v žilah kralja, ki leži bolan in za zanj z orožjem iščejo kelih. Mislijo, da lahko z orožjem dobijo enega od Predmetov. Edini plod, ki ga je imel ta kralj, je dobil s hčerko ene od mojih hčera, njegove polsestre. Z lažjo in prevaro je prevzela podobo njegove ljubljene, da bi lahko vase dobila njegovo seme. Toda tisti sad njegov je preklet, ker je naš. Maha z železom in si je na usta nadel ime Križanega, zaničuje svojo vrsto in našo spretnost je uporabil v človeških intrigah, da bi v roke dobil Meč. A Meč ga je prebodel, kar si je zaslužil, ko je izdal svoj namen. Očetu je zadal rano, ki jo zdaj hočejo zaceliti s Kelihom.

»Čarovnica! Pridi ven pred nami!«

Zdaj so manj odločni. Dlje kot bodo čakali, bolj se bodo spominjali zgodb, ki so jih slišali kot otroci. To so pripovedi o mojem drugačnem in močnem ljudstvu, o strašni in lepi kraljici, ki vlada svetu. Med njimi so tudi taki, ki so se v vodi Križanega okopali šele kot odrasli, ko so že srečali ženske in o svetu vedeli več, kot jih učijo menihi. Čisto mogoče je, da je nekaj tistih trdih src, ki bijejo pod trdim oklepom, po žilah poganja tudi na kakšno kapljico naše krvi.

Za nas je bilo mešanje z drugimi rasami naravno in zase vzamemo najboljše od njih. Tudi naši domači, nezreli fantje, ki nočejo odrasti in postati možje, so obvladali to veščino, kot bi šlo za plavanje ali dihanje. In ko so kot fantje naskakovali vse, kar se je premikalo, po kobilah, labodih, kravah, kozah ali celo morske zvezde, je že takrat njihovo seme obrodilo sadove. Kako glasen je bil njihov smeh, ko so se kotalili in igrali s svojimi nenavadnimi otroki na južnih travnikih in poljih, v nasadih oljk in mirt. Včasih je bil tam naš dom!

Moji domači ... Izkazali so se kot večji in bolj zvesti od naših mož. Kje je zdaj Oberon, mogočen in plemenit, s širokimi rameni in gosto brado, moj brat in partner, moj zakonec, moj jelen in duhovni partner, edini, ki mi je enak v plemenitosti rodu in znanju magije? Tisti, ki je z enim gibom roke stopil sneg in ukazal rastlinam brstenje ter jelenu, naj skoči na košuto? On, ki je ob svitu lovil v gostih gozdovih, in njegov je rog najglasnejši? Ni ga več, kot tudi ni nobenega od naših mož, velikih plemičev, bojevnikov in čarovnikov!

Odšli so, odpluli na zahod, med druge svetove, tiste, kjer čas drugače teče in nam jih je dano obiskati skozi samo nam znane prehode, ki niso večni. Ali so našli nov dom, pobegnili, da bi ohranili svojo možatost, nekam, kjer jih mrzlo železo ne bo podrlo, kjer so še ljudje, pred katerimi se lahko v bojih postavijo in zmagajo? Ne vem in me ne zanima. Če so zgrešili iskani prehod v svet naših legend in če bodo na

koncu kraljevali nad divjaki, okrašenimi s perjem, ki so jih morali učiti in kuriti, potem bodi to njihova pravica! Ko jih spet srečam, saj bodo še vedno v naših drugih kraljestvih z drugačnim časom, jim bom pljunila v obraz!

Kaj pomeni tako oditi, podviti rep in zapustiti svet, ki smo mu vladali? Pobrati svojo magijo in oditi, kot da nas ne bi bilo? Pustiti ljudem, da iztrgajo kovine iz drobovja naše zemlje in dvignejo svoje stolpe v slavo Križanega, kjer so se nekoč raztezali naši kamniti krogi? Možatost! Več moškosti je v naših domačih, edinem spremstvu, ki je ostalo s svojo Kraljico, tistih, ki se še igrajo, skačejo in igrajo s psi na naši sveti zemlji, vedoč, da jaz še vedno vladam deželam in srcem in bom vedno vladala. Ne dam svojega tej jezni kovini in zakletemu imenu!

»Čarovnica! Tukaj smo in ne bomo odšli! Morala boš ven! Pred nas!«

Zdaj so odločnejši. Torej sta vendarle krepka njihova moškost in moč. Če bi bil samo eden, mogoče dva ali trije, bi jih zlahka obvladala. Dovolj bi bilo, kot že tolikokrat, da bi se v vsej svoji veličini samo pojavila pred njimi. Lahko bi si izbrala temni obraz za gospodarico smrti in gojiteljice krokarjev. Pred njimi bi se pojavila vsa mogočna in strašna. Padli bi na kolena in pozabili na svoj pogum. Izgubili bi pamet, ko bi me videli v moji strašni slavi. Ali pa jim pokažem slavo poželenja, bel obraz vladarice src, lepo žensko z lepimi lici in gladko kožo v zračni obleki, dolga in ravna stegna, bujne boke in okrogle in težke prsi! Poželenje bi jim zmedlo misli. Pod oklepom bi se do neznosnosti napela njihova moškost kot pri nobeni. Sanja se jim ne, kaj lahko moje ustnice in moje telo naredi. Marsikateri bojevnik Križanega me je prišel premagati, a na koncu je legel z menoj, zvabljen iz svojega železnega oklepa v moj svet in v moje telo, pred moj obraz, ki ga vidi kot si zaželim. Veščina moje vrste je stara. Oh, sladko je bilo razširiti noge pod njim, vzeti vase mogočnega bojevnika z močnimi mišicami, pustiti mu okusiti tisto, česar ni nikoli prejel od njihovih grobih in podlih žensk, uživati v njem do mile volje, potegniti ven njegovo seme in pamet v krču užitka. Potem ga pustiti, da tava nazaj v svojem svetu, vržen iz našega, kjer čas teče drugače in je ljubezen drugače vodena, mučen s spominom na tisto, kar je nekoč imel in tega nikoli ne bo več spoznal ...

»Čarovnica! Prihajamo pote!«

Teh pa je preveč in dobro so jih izbrali. Mantijci, ki jemljejo duše z vodo, so vedeli, kaj počnejo. Iz fantov so naredili jezne bojevnike, ki stopajo pred drugimi. Kaotična telesa, a urejene misli, ki poznajo samo vojno in vero, in poslali so jih nadme, zadnjo oviro pri obvladovanju sveta, ki ga je ukrojil Meč. Želijo si, da bi kelih ozdravil njihov svet. Če dobijo Palico in Prstan in ju vprežejo v slavo Križanega, bodo pokorili vse države tega sveta. Hočejo mojo oblast nad vodami in srci, toda brez moje mehkobe in nežnosti, brez mojega poletnega smeha in veselja pomladi, brez bujne jeseni in tišine zime! Hočejo samo trde in grobe, tiste surove in krute ljudi, ki sta jim kovina in Križ dala moč.

Ali jim lahko uspe? Ne vem. Moč, dana mojemu ljudstvu, da vidi, kaj bo, je zabrisana in le drobtinice in krpice lahko napovedujejo, kakšen bo svet čez mnogo jeseni. Nekoč sem vedela toliko dob vnaprej in sem bila mogočna Kraljica, čaščena od ledenih neviht severa do toplih morij, posejanih z otoki, v čigar slavi so si človeški sinovi v ekstazi odrezali svojo moškost in se priklonili mojemu plesu. In zdaj sem edina svoje vrste, le peščica domorodcev mi je blizu, in možje, ki so me častili, so bili zaklani s prekletim železom, mladeniči, ki so čuvali mojo nedolžnost meni v čast, so bili vzeti, na silo in nesramno, brez ljubezni; zdaj se skrivajo in šepetajo tisti, ki mi še rečejo Mati.

Ropot na vhodu. Začeli so! Veliko jih je in so pod železom. Vse moje obrambe, resnične in neresnične, vse moje tančice in uroki, vse moje ovire in spretnosti mojih domačinov, vsa ta prekleta kovina se bo prerezala kot skozi pajkovo mrežo in njihove grobe, žuljave roke bodo zgrabile Kelih. Pohlepno se bodo dotikali lepote mojega večnega telesa, kot nerodni otroci, ki šele odkrivajo, kaj je med njihovimi nogami.

Na vhodu kričijo, da se ohrabrijo: »Iesu Christi filius Mariae!!!«

Ne! To prekleto ime mi para ušesa.

Ne! Ne dam! Ne boste tako z mano! Jaz sem Kraljica! Gospodarica src in vode! Titanija! Isis! Kibela! Ishtar! Ona vseh imen! Vladala bom ljudem, kakor sem vladala svojim! Nikoli me ne bodo pozabili in vedno me bodo častili, v moji slavi bodo največje templje do neba dvigali! V moja svetišča bodo romali, z mojo rožo bodo pospremili svoje mrliče, moja lilija bo znamenje najvišjih plemenitašev!

Vem tudi, kako. Tančica časa se je dvignila in zavedam se, kaj moram storiti. Ne smem oklevati. Grenka je ta čaša in nikoli več ne bom enaka. Ampak ne bodo me premagali! Moje slave in moje vladavine je konec, a čaka me druga vladavina in čaščenje za večnost.

Vzamem Kelih. Na dnu oluščena, posušena in rjava, je kaplja krvi Tistega, čigar ime mi povzroča bolečino. Ampak ne več. Sežem proti njej in prikličem moč Keliha in naše veščine. Zarijem zobe v roko, kot volkulja, ujeta v past, ki grize lastno nogo in si trgam žile. Moja hladna kri teče in se meša s krvjo Tistega, ki je vstal od mrtvih.

Že ob prvem dotiku ta mogočna kri steče v telo, vstopi vame, kakor stopijo v železo oblečeni bojevniki na osvojene dvore. Dovolj je močan, da celo mene, najmočnejšo od vseh, upepeli, da me uniči, kot da me nikoli ni bilo, a vem, kaj moram storiti. Z zadnjim urokom, ki ga bom kdaj izvedla, z zadnjo modrostjo o svoji rasi, katere sem zadnja, odstranim moško stran iz božje krvi in sprejmem žensko stran. Zberem jo in pošljem skozi svoje telo, navzdol, do zadnjega in najmanjšega koščka. Naj bo in naj bom!

Bolečina je grozna. Tako se nisem počutila niti daleč nazaj v temi časa, ko sem prvič sprejela moškega vase, niti takrat, ko sem rodila svoje številne otroke. Ne morem zdržati, moje telo in duh umirata, a preživita. Ista sem, le oblika je nova. Še

vedno sem Kraljica, močnejša od vseh. Sprejemam bolečino in spremembo, predajam se jima, kot bi se predala moškemu, smrt spreminjam v sladkost in razcvet, na novo rastem in postajam del novega sveta. Zakričim od bolečine v zmagoslavnem vrhuncu, s strašnim glasom Boginje, tiste, ki lahko poseka ves gozd stoletnih dreves, zadnjič s svojim glasom stare Kraljice.

Domači so od tega krika padli, nekateri ga niti preživeli niso. Zbogom, otroci moji; vaš čas je mimo. Žalovala bi za vami, a zdaj moja je druga žalost, največja od vseh. Vstanem, naga in nova, vroča in mokra od spremembe v ledu mojih dvorov in zgrabim modri plašč ter se vanj zavijem. Ne zebe me več. Potrebujem toplino.

Bojevniki v oklepih, z izvlečenimi meči in ščiti v rokah, so na pragu moje sobe. Bili so zmedeni zaradi odsotnosti odpora in prestrašeni zaradi joka, ki jih je vrgel na kolena, da so komaj vstali, krika, ki jim je spet pognal strah v kosti pred veliko Vilinsko kraljico. Pozabili so, da sem bila 'poganska čarovnica'. Vljudno me ogovorijo:

»Gospa?«

Vidim začudenje na njihovih obrazih. Namesto Titanije, visoke in zlate, lepe in strašne, je pred njimi drobna temnopolta črnolaska lepega obraza z neskončno in neizrekljivo žalostjo v očeh. Nagovorim jih kot kraljica, njena in njihova, zdaj in za vedno.

»Recite mi Marija.«

*****

Naslednja pripoved ni kratka zgodba, temveč gre za čistokrvno novelo. Zaradi omejitev obsega revije smo novelo razrezali na tri dele. Uvodni del je tukaj, sledita še dva dela. Delo je 'dvoavtorsko' - Snježane Prlić (ki smo jo že spoznali v Supernovi) in Nenada Kojčića (o njem v naslednji številki).

Gre za vrsto gotske fantastike ...

Snježana Prlić in Nenad Kojčić

Vragodajalci

Prevod: Bojan Ekselenski
Anno Domini Nostri Iesu Christi 1894

Tri dni pred praznikom Kristusovega rojstva sem vstal z ležišča ob zori, vnaprej določeni od Gospoda. Ugasnil sem plinsko svetilko, ob svetlobi katere sem prebedel večino noči. Dragi Bog ve, zakaj me je zbudil okoli polnoči, da mi spanec več ne pride na oči, a nisem čutil zaspanosti.

Povlekel sem rjuho in poravnal volnene odeje na postelji ter vrnil Sveto pismo na dolgo stensko polico, zvito od teže knjig o teologiji, eksorcizmu in demonologiji. Oblekel sem rjav habit[1] s kapuco, zavezal belo vrvico in se zastrmel v ikono Kristusa, ki visi na steni poleg vzglavja. Odšel sem v kot sobe in pokleknil na leseno klečalo, roke pa naslonil na klop, namazano z lanenim oljem.

Molitev iz Molitvenega bogoslužja sem začel s hvalnico Svetemu Duhu, ki je vsak božji dan prinašal razpoloženje v moje srce. Nadaljeval sem s psalmom, nato recitiral evangelijsko Zaharijevo hvalnico in zmolil Prošnjo. Brevir sem zaključil z Gospodovo molitvijo, nakar sem kleče počakal na skupno jutranjo molitev v cerkvi. V za brate udobnem položaju sem se spomnil svoje mladosti in časa, ko sem kot redovnik prišel v dolino pod vasjo Podmilačja in vstopil v službo v cerkev Svetega Janeza Krstnika.

To stara cerkev je vso bosansko prebivalstvo priznalo za čudežno. V njej so duhovno ozdravitev ljudje, ne glede na različne veroizpovedi, ki jih je stiska sem prignala iz mest, vasi in raztresenih domačij. Vsem tem trpečim ljudem je bilo hudičevo znamenje v njihovih dušah. Njihovi najbližji so jih po rešitev od Zlobnega pripeljali v svetišče Podmilačja.

Naši vzvišeni predhodniki, bratje Cerkve Sv. Janeza, so ljudi, ki so jih mučili demoni, imenovali vragodajalci in nad njimi izvajali obrede eksorcizma. Da bi bili za ta pomembni Božji klic vedno na razpolago ljudem v stiski, so bratje bivali v župnijski hiši, zgrajeni za cerkvijo, spali pa so v majhnih sobicah, podobnim celicam frančiškanskih samostanov.

Ko sem prispel v Podmilaško dolino, sem v cerkvi Svetega Janeza našel svoja brata v Kristusu, patra Antuna in patra Tomislava. Zaradi zavzetega izpolnjevanja pravil Reda Manjših bratov, učenosti in preudarnosti, sem si že v prvih dneh službovanja pridobil njuno zaupanje. Onadva sta bila po letih precej starejša, zato sta se do mene obnašala očetovsko. Pred mojim prvim sodelovanjem pri obredu posvetitve osebe, obsedene z zlim duhom, me je pater Antun, takratni župnik in glavni eksorcist, nagovoril z besedami:

»Brat Vatroslav, sam sem se prepričal o trdnosti tvoje vere in značaja. Toda bodite pripravljeni in pričakujte vse vrste skušnjav, katerim vas bo izpostavil demon vragodajalca. Ne vznemirite in ne bojte se, ampak iskreno molite. Vedno moramo moliti in nikoli odnehati, nam je rekel Kristus.

»Molite, da ne padete v skušnjavo,« sem omenil Kristusov nauk.

»Res, brat,« je nadaljeval Antun. »Za nas eksorciste je najpomembnejša vztrajna predanost molitvam. So nam hkrati pomoč in orožje pri izpolnjevanju svete dolžnosti reševanja ljudi, ki jih mučijo zli duhovi. V nobenem trenutku ne prezrite, da je cerkev Svetega Janeza Kristusova trdnjava in zajezitev Nesvetega. Mi trije smo Kristusovi bojevniki in branimo njegovo trdnjavo, zato je za nas nesprejemljiva šibkost že najmanjše omahovanje v veri.

»Brat Antun, vedi, da je v moji duši vse jasno,« sem odgovoril in si položil roko na prsi, potem pa za njim in patrom Tomislavom izstopil iz zakristije in stopil pred cerkveni oltar.

Med tem eksorcizmom sem videl, na kako strašne Kristusove nasprotnike bom v prihodnosti naletel v naši cerkvi. Nato je sledil dolg niz za neklerike grozljivih in neverjetnih obredov eksorcizma, v katerih sem sodeloval. Število vragodajalcev je nenehno naraščalo, zato se je nemalokrat zgodilo, da jih je k nam hkrati prispelo več deset. Nato smo jih z vrvmi privezali na zunanjo steno cerkve in poslušali, kako se njihovi posamični kričeči glasovi zlivajo v tuleči svetoskrunski zbor. Nato smo vragodajalce enega za drugim odvlekli v cerkev in jih osvobodili demonov, ki so mučil njihove duše.

Vsak uspešno izveden obred mi je dal novo spodbudo, da svojo pozornost iz vidnega sveta popolnoma preusmerim v svojo dušo. Iz dneva v dan sem se vse trdnejše posvečal molitvi in vse bolj navdihnjeno krepil svojo vero, ki nikoli ni bila podvržena omahovanju.

Leta in desetletja so nezadržno tekla. Moja pokojna brata, Antun in Tomislav, sta že davno umrla v Gospodu, ki sta mu bila po volji. Njihova mesta so prevzeli drugi redovni duhovniki, a jaz sem postal podmilaški župnik kot najstarejši brat in najizkušenejši Kristusov bojevnik v naši skromni frančiškanski skupnosti.

***

»Bratje! bratje! Prosim pomagajte! Za božjo voljo, pomagajte!« me je iz spomina na preteklost prehitel klic s cerkvenega dvorišča.

Takoj sem vstal s kolen in se obul. Pohitel sem iz župnišča in sproti zategoval vozle na vrvici. Pred cerkvijo sem videl štiri krepke kmete, slabo oblečene za jutranji mraz. Držali so zvitega in razcapanega človeka z otečeno glavo in porumenelim obrazom. Videti je bilo, da spi v stoječem položaju.

»Hvaljeni Jezus in Marija! Kaj se je zgodilo s tem moškim?« sem vprašal vaščane, iz župnijske hiše pa sta prišla tudi moja brata, fra Stjepan in fra Grgur.

Najstarejši kmet se je priklonil in začel jezno govoriti:

»Prečastiti, ta človek je neki ciganski potepuh. Sploh ne vemo, od kod je in kako mu je ime. Včeraj pred poldnevom je prispel v našo Bistrico, ovit v te odvratne cape. Takoj ko je stopil na mojo posest, se je začel tresti in stokati. Boleče se je prijel za trebuh in tožil, da mu je vroče, ga duši in se mu vrti v glavi. Potem se je sesedel, kot bi mu nekaj spodrezalo kolena. Metalo ga je po tleh in je tako glasno škripal z zobmi, da sem mislil, da se mu lomi čeljust. Iz kotička njegovih ust je pritekla bela pena, njegove pesti pa so se zvijale kot kremplji ptice roparice. Potem se je onesvestil in otrdel kot nagačen. S sinovoma sva mislila, da je pobeljen zaradi gorske bolezni, zato sva mu priskočila na pomoč. Veste, častiti, imam sorodnika, ki trpi za to boleznijo. Ves čas je šklepetal z usti. Zato smo tega cigana pripeljali v hišo in mu dali v usta tesno navito vrv. Postrigli smo mu vse nohte in jih vrgli v lansko božično svečo,

okoli vratu pa obesek iz posušene konjske mošnje.«

Poslušal sem kmetovo zgodbo in se malo razžalostil. Kljub našim prizadevanjem za izobraževanje nevednih in kljub rednemu obiskovanju svete maše so se nekateri kmetje iz naše župnije vztrajno zatekali k vraževernim načinom zdravljenja bolezni.

»Torej, verjeli ste, da ima ta človek epilepsijo in ste mu poskušali pomagati s svojimi starimi, poganskimi običaji,« sem jim očital, ne da bi umaknil pogled s Ciganovega obraza.

»Tako je, prečastiti! Motili smo se! Takoj bi ga morali pripeljati k Vam, ljubljencem Gospoda in ljudstva! Milostno delovanje Vašega svetišča je že neštetokrat dokazano!« je rekel kmet in padel na kolena. Sklenil je dlani, kot bi prosil in dodal s tresočim glasom:

»Oprostite meni in sinovom!«

»Odpuščam ti, a ti bo Gospod odpustil?« sem vprašal.

Namesto odgovora so kmetje ponižno sklonili glave in Cigan je v hipu pokazal prve znake življenja. Odprl je oči in me prazno pogledal, nato pa raztegnil otekle ustnice v bežen prezirljiv nasmeh in spet zaprl oči.

V tistem trenutku sem se stresel. Telo mi prežema mraz, kakršnega še nisem občutil. Ni prišlo od ledenega vetra, ki je žvižgal skozi kuto in pronical v moje kosti, ampak je nerazložljivo doseglo moj hrbet in ude iz globine moje duše. Izrekel sem kratko molitev k blaženim svetnikom in mrzlica je minila, kot da se me sploh ne bi dotaknila.

»Daj no, vstani!« sem se spet obrnil h kmetu. »Povej, kaj ste še vi in vaši sinovi počeli s tem človekom?«

Vstal je, pihal v roke in nadaljeval:

»Postavili smo ga v leseno škatlo, ki sem si jo za časa življenja izrezljal sam. Dolgo je ležal premražen in izmenjaje smo bdeli. Nekje sredi noči je prišel k sebi. Ničesar se ni spomnil, niti ni vedel, kje je. Ni hotel vzeti kruha, ki smo mu ga ponudili, zato je skočil iz škatle in strgal amulet z vratu. Vsa glava mu je v hipu nabreknila kakor vrečevina in obraz mu je spremenil barvo. Začel je brezsramno preklinjati in kričati na nas. Potem je zavil z očmi in buča z vodo je zdrsnila z mize na tla in se razbila. Na ves glas je zarjovel, naj ga peljemo v cerkev in se spet zgrudil v škatlo. Takoj sem stekel v hlev, izgnal konja in ga vpregel v voz. Sinovi pa so vzeli svetilko in odnesli cigana iz hiše. Tako se nam je mudilo čim prej oditi in ga pripeljati k vam, da se niti oblekli nismo, kot se spodobi za november. K vam bi prispeli še pred zoro, a se je na kolovoz spustila nepredirna megla in sem moral konja počasi voditi. Pater, prisežem pri Bogu, da je vse res, kar sem vam povedal! Prisežem pri Kristusu, da tega še nisem videl v življenju! V tem ciganu prebiva sam črni hudič, ki ga morate izgnati!« konča svojo zgodbo tako razburjeno, kot jo je začel.

»Še vedno ne vemo, ali gre za hudobnega duha, ki muči dušo tega človeka. Eksorcizem uporabimo šele, ko smo povsem prepričani, da je človek res obseden,«

sem mirno rekel njemu in sinovom.

Zdelo se je, da jih moje pomirjujoče besede niso dosegle. Skomignili so z rameni, a preko obrazov so bile še vedno stkane koprene iz tesnobe in nemira.

»Toda hvala bogu, da ste pripeljali tega človeka k nam. Poskrbeli bomo zanj in zagotovo ugotovili, ali je obseden z demonom ali je obolel s črnim žolčem. Odložite ga tja, k cerkvenim vratom,« sem jim rekel in z roko pokazal na želeno mesto.

Vsi štirje so cigana previdno spustili na tla in se s hrbtom naslonili na cerkveni zid. Nato so se z vidnim olajšanjem oddaljili od njega.

»Blagoslovi vas vsemogočni Bog: Oče in Sin in Sveti Duh! Lahko greste v miru domov, vendar ne pozabite priti k polnočnici pred praznikom Kristusovega rojstva!« sem končal svoj nagovor bistriškim kmetom.

»Prišli bomo, oče! Prišli bomo in tudi vsi drugi iz naše vasi, ker bi bili krivoverci in brezbožniki, če ne bi prišli na božični večer!« je preprosto rekel najstarejši kmet, potem pa je s sinovi skoraj zbežal s cerkvenega dvorišča.

Ko so skočili v kočijo, je Cigan stisnil čeljust in spet odprl oči. Gledal jih je odhajati, kakor bi se hotel od njih posloviti brez besed, dokler niso zdrsnili po cesti. Nato je počasi obrnil glavo proti nam. Ves čas je strmel v nas z odsotnim pogledom, v katerem ni bilo niti ene iskrice življenja. Tudi mi smo ga gledali povsem osredotočeno.

Na podlagi opazovanja, pa tudi na podlagi vsega, kar nam je pripovedoval kmet, je bilo jasno, da ima Cigan večino simptomatskih čutno-fizioloških pojavov in zunajčutnih sposobnosti, po katerih je mogoče prepoznati ljudi, obsedene z zlimi duhovi. Otekanje glave, porumenelost obraza, tresenje delov telesa, huda bolečina v črevesju, vročina, ki gre gor in dol po telesu, dušenje, močan glavobol, paraliza, izguba spomina, obračanje oči, premikanje stvari, ne da bi se jih dotaknili; vse to so bile značilnosti demonske vpletenosti, ki kažejo na vragodajalca. Preostane le še izključitev zadnje možnosti, da gre za bolnika kakšne duševne bolezni. Zato smo vsi trije začeli v en glas izgovarjati molitev Oče naš. Nanjo bi se bolniki vedno normalno odzvali - za razliko od vragodajalcev.

»Naš oče,
ki si v nebesih,
posvečeno bodi tvoje ime,
pridi tvoje kraljestvo,
zgodi se tvoja volja,
tako v nebesih kot na zemlji ...«

»Utihni, stari! Utihni!!! Utihni!!! Utihni!!!« Cigan je sredi naše molitve zakričal kot od strele zadet in se začel s pestmi udarjati po ušesih.

Želel sem z brati komentirati njegove burne reakcije odpora do molitve, a se je že naslednji trenutek začel praskati, kot bi mu pod kožo zlezlo na stotine mravljincev.

Njegovi gibi rok so bili nenavadno hitri in komaj sem lahko ugotovil, ali se praska po glavi ali trebuhu, nogah ali prsih. Približala sem se mu.

»Umolknite, farji! Umolknite!« je zarenčal in se nehal praskati, nato pa z rokami objel kolena in za njimi skril brado. Tako je čepel in mrmral v latinščini:

»Novum era venturus est.
Spiritus Impius adest.
Deus musca volat.
Qui salivam faciem Iesu.«

To bogokletje je ponavljal neprestano in njegovo začetno momljanje se je preobrazilo v neartikulirano kričanje, ki se je razlegalo pred cerkvijo. Ni bilo več dileme.

»Bratje!« sem vzkliknila med odpiranjem cerkvenih vrat. »Privedimo vragodajalca! Brez odlašanja!«

Stjepan in Grgur sta ga prijela za roke in dvignila s tal. Skušali so ga prinesti v cerkev, toda zaradi obsedenosti je bil precej krepkejši in zaril je noge v tla, kot bi pognal korenine v zemljo. Silovito se je upiral pri cerkvenih vratih, njegova jeza se je z nezmanjšano silovitostjo valila iz njega kot dim iz parne lokomotive.

»Ne vlecite in ne potiskajte me, farji! Lomite mi roke, trgate kosti! Res ste zoprni, farji, res ste zoprni! Tako zoprni ste, da ne vem, kaj je hujše, vaše duše ali telesa!« je kričal in njegova spodnja čeljust je bila vstran upognjena, kar je njegovemu oteklemu obrazu dodalo ostuden videz.

Zdelo se mi je, da se bo izvil iz rok mojih bratov, zato sem jim priskočil na pomoč. Prijel sem ga za ramena in najina pogleda sta se srečala v isti ravnini. Prešinilo me je, da bi se pred začetkom obreda skesano izpovedal. Hkrati je vragodajalec z očmi zavil navzdol in pokazala se je le sluzasta beločnica. Stopil sem pol koraka nazaj, a ne zaradi strahu, ampak presenečenja, saj so bile oči obsedenih vedno obrnjene navzgor.

»Župnik!« je iz ust vragodajalca prišel naravnost vame nezemeljski, mrtvaški glas, popolnoma drugačen od tistega režečega pred trenutkom. »Povej mi župnik o vseh svojih grehih! Poslušal te bom! Spovedal te bom! Ampak ne bom ti dal odpuščanja! Ker si umazan, župnik! Umazan! Notri si umazan, kot vreča, polna sranja!« ni prenehal s poganskimi besedami, ki jim je sledil srhljiv smeh.

Niti najmanj me ni presenetilo njegovo razkrivanje mojih misli, saj sem se pogosto srečeval s to zunajčutno sposobnostjo obsedenih ljudi. Ponovno sem ga prijel za ramena in ga potegnil proti vhodu v cerkev.

Medtem ko se je vragodajalec neusmiljeno posvečal žalitvam na moj račun, je naglo popustilo njegovo z demonom okrepljeno telo. Te nepričakovano ponujene priložnosti nismo zamudili. Dobesedno smo ga dvignili s tal, prinesli v cerkev in zaklenili lesena vrata.

Sredi poltemne cerkve, kamor je skozi visoka stranska okna prihajalo nekaj dnevne svetlobe, smo ga postavili na noge. Obrnili smo ga proti dvajset metrov oddaljenemu kamnitemu oltarju, za katerim je na dvignjenem zidnem podstavku stal kip svetega Janeza Krstnika, zavetnika naše cerkve. Dvignili smo mu obe roki in mu tesno zvezali zapestja s koncema debele vrvi, prevlečene čez stropni tram. Potem smo mu razširili noge, kot da bi ga hoteli križati. Gležnje smo mu zvezali z dvema drugima vrvema, njuna konca sta bila privezana na noge težkih lesenih klopi ob notranjih stenah.

Med vezanjem je vpil, preklinjal, obrekoval in grozil, vendar ni nudil odpora, ki smo ga pričakovali in smo ga vajeni. Zvezan z vrvmi se je navidezno umiril in umolknil ter spustil glavo na prsi.

Mi trije smo stopili v zakristijo in si umili roke z vodo iz vrča. Očiščen vragodajalčeve telesne umazanije sem pred začetkom obreda prosil p. Stjepana za spoved. Sprejel je in pokleknila sem poleg njega.

P. Grgur je med mojo spovedjo vzel iz zakristijske omare posodo in obredne predmete ter jih večkrat odnesel do oltarja. Med medeninasta svečnika z velikima obrednima svečama na koncih oltarja je položil razpelo, robec, kotliček z blagoslovljeno vodo, kropilnik, štolo, prazen list papirja, pero, kuhano leskovo palico, štampiljke, lesen pladenj in kadilo. V kadilnico je stresel mešanico zdrobljenih žveplovih kep, prahu asafetide, eteričnega olja rastline galbanum, posušenega rumenega cveta volčje noge in mlete korenine rabarbare. Ko je končal s pripravo oltarja za obred, se je vrnil v zakristijo in čakal na konec moje spovedi.

Po opravljeni spovedi in iskrenem kesanju za grehe sem iz omare vzel shranjena cerkvena oblačila. Čez habit sem si oblekel širok bel plašč, ki mi je segal do kolen, okrog vratu pa sem si dal simbol duhovniške avtoritete, vijoličasto štolo, okrašeno s tremi našitimi križi.

Zapustil sem zakristijo v obleki eksorcista in odet kot eksorcist vodil brata pred oltar. Zasedli smo svoja mesta, stal sem med njima na sredini. Ob pogledu na kip svetega Janeza smo se prekrižali, nato sem prižgal obredne sveče.

Takoj ko je luč sveče osvetlila kip svetega Janeza in ponesla sij z njegovega obraza v notranjost cerkve, se je zlobni duh v vragodajalcu razjezil. Takoj je ponorel in iz ust je bruhal naval žaljivk, nato pa je zavijal z obrnjenimi očmi in histerično stresal z glavo. Njegov rumeni obraz je nenadoma ozelenel, iz nosu mu je tekla gosta, siva sluz, na licih so mu izstopile goste temne kapilare. Žile na vratu in čelu so se mu silno napihnile in nenaravno hitro utripale, kot da kri ne teče, ampak vre. Z renčečim glasom nam je namenil še nekaj prostaškega izzivanja in se zvijal, namazan s slino, ki se mu je cedila po ukrivljeni bradi.

Pozorno sem spremljal spremembe vragodajalčevega videza in njegovo divjanje, a v meni ni bilo niti trohice obotavljanja. Pokleknil sem pred oltar in molil za obsedenega nesrečnika:

»Bog, ki se vedno in nenehno usmiliš in odpuščaš, sprejmi mojo prošnjo in po svoji usmiljeni dobroti nežno odpusti tega svojega služabnika, ki je zvezan v spone greha. Reši svojega služabnika, ki zaupa vate. Gospod, bodi mu trdnjava proti sovražniku. Nič ni sovražniku uspelo proti njemu. Sinu krivice ni uspelo mu škoditi. Pošlji mu, Gospod, pomoč iz svetišča in brani ga s Siona. Gospod, usliši mojo molitev. In moj krik k Tebi, da pride. Gospod je s teboj. In s svojim duhom. Slava Očetu. Amen.«

Po molitvi sta Stjepan in Gregor ostala pri oltarju, jaz pa sem stal pred vragodajalec z razpelom v roki. V duši sem bil popolnoma pripravljen na izgon nečistega duha iz tega trpinčenega telesa. Dvignil sem razpelo in naredil znamenje križa v zraku ter klical Kristusovo ime. Ko je vragodajalec slišal ime našega Odrešenika, je jezno zarjovel:

»On ni moj Bog! Jaz sem njegov Bog! On ni tvoj Bog! Jaz sem tvoj Bog!«

Takoj sem se ga z razpelom dotaknil na čelo, usta in prsa. Vragodajalec je zaječal pod dotikom križa in smrkal slino iz nosu, jo pomešal s slino v svojih ustih in mi jo na vso moč izpljunil v obraz. Nato je globoko in počasi spregovoril:

»Neumen si, župnik, če misliš, da mi tisti kos lesa, izrezljan v obliki križa, lahko škodi! Jezusa je ubil križ! Mene pa ne bo!«

Mirno sem se obrnil in se vrnil do oltarja. Pospravil sem razpelo in si z robčkom obrisal gnusobo z obraza. Iz kotlička sem s kropilnikom zajel blagoslovljeno vodo in se nisem zmenil za vragodajalčevo godrnjanje za svojim hrbtom. Poškropil sem sebe in svoje brate, potem pa spet pristopil k obsedenemu nesrečniku. Obhodil sem ga in ga poškropil s kapljicami svete vode od spredaj in zadaj, od glave do pet. Sprva je začel trzati kot opečen, nazadnje pa je utihnil in hlastal kot utopljenec, ki se bori za zrak.

Po kropljenju so sledile dolge litanije, s katerimi sem po priprošnji vseh svetnikov klical Božje usmiljenje nad trpečega. V priprošnji sem poklical Abrahama, Izaija, Jakoba, Sabaota in Adonaja.

Moj glas je nesporno vladal cerkvi. Imel sem vtis, da se vsaka moja beseda kot klin zabija globoko v demonsko bistvo vragodajalca. Vse glasneje sem molil, klical Mater Božjo, Vse svetnike in nadangela Mihaela.

»Poslušam te, župnik!« se je nenadoma z grlenim glasom oglasil vragodajalec. »Zelo pozorno te poslušam in tole slišim: praoče Abraham, prerok Izaija, božja imena Sabaot in Adonaj, Mati Božja, Vsi sveti, vojvoda nebeške vojske Mihovil ... Ampak zaman poješ, duhovnik! Nimaš pojma o molitvi!«

Nadaljevanje prihodnjič ...

*****

1. habit – vrhnje redovniško oblačilo

KOTIČEK
POEZIJE

Dominik Lenarčič

OTROCI SO PODEDOVALI GOMILO

Ne vejo,
kaj bi z njo.
Lahko bi prižgali sveče.
Lahko bi jokali.
Lahko bi vzeli kanglice
in iz kupčkov komposta delali gradove.
Ali pa bi prodajali deževnike,
ki rijejo po zemlji.
Ne vejo, kaj.
Kdor je pisal oporoko,
bi moral biti bolj jasen.
Ali pa dovolj pameten,
da bi otrokom podaril kaj drugega
kot grob,
v katerem ni prostora za vse.

MEKETANJA

I.
Ko jagenjčki obmolknejo,
se pastir raduje.
Ko pa pastir obmolkne,
se jagenjčki prestrašijo.

II.
Volk
se v čredi ovac ne počuti dobrodošlega.
Hvala Bogu,
da obstajajo presaditvene klinike
in ovce,
ki so volkovom pripravljene
darovati kožo.

III.
Tri noge dobro,
dve slabo,
štiri še slabše.

IV.
Pastir potrebuje palico,
s katero bo tepel jagenjčke,
da bodo ti končno
obmolknili.

NAJTI MORAM KRESNICO

da mi bo svetila na poti na jug.
Samo tako bom vedel,
kje so moja stopala
na tleh iz črnega kamna.
Svetilko sem pozabil doma.
Mislil sem,
da je ne rabim.

Ljudem na jugu
se bliska iz oči.
Ko jih pogledaš,
ne okameniš,
ampak postaneš eden izmed njih.
Zato bom raje gledal v tla.
V črna kamena tla.

Noči na jugu so še posebno mračne.
Ko se sprehajaš,
nikoli ne veš,
ali boš stopil v mesto
ali v prepad.

Ne vidiš človeka pred sabo.
Zato moram nujno najti kresnico,
da bo vsaj kakšna luč na moji poti.

*****

Matej Krajnc

ELEKTRIČNI OVČAR

Električni ovčar me ustavi na cesti. Ve, zakaj.
Vpraša: ste iz dotične občine? Vprašam: kdo želi vedeti? Odgovori: mestni zmaj.
Pomislim na reveža. Desetletja že tiči na Resljevi.
Električni ovčar reče: pojdite z menoj. Rečem: ne morem, mudi se mi.

Reka zavije v klanec, čeprav bi morala narediti meander.
Na drugem bregu vidim moža z brado. Znan se mi zdi. Zavpijem: kdo ste? Odgovori mi: Slavko Šlander.
Doda še: poslal me je električni ovčar.
Rečem: lahko priplavate čez? Odgovori mi: za to sem že prestar.

Rečem: nič hudega, udaril bom s palico in reko razdelil.
Slavko Šlander reče: ni to že prej nekdo storil?
Rečem: je, a ni patentiral palice.
Slavko Šlander se nasmehne: no ja, zdaj je, kar je.

In brede zapojejo: na oknu glej obrazek bled.
Niso dovolj glasne, pridruži se jim še New Swing Quartet.
Preden rečeš: pazi, klovn! zabredeš v svež cement.
Regiment po cesti gre, igra I Pitched My Tent.

Električni ovčar pravi: poglejte v levi hlačni žep!
Nimam žepov, mu priznam, in ovčar zapoje: Daddy, take a nap.
Vprašam ga, kje je reka, ki sem jo poprej želel razdelit.
Električni ovčar odgovori, da so reke samo mit.

Rimska imena mest gradijo novo naselbino.
Bono in Edge ponudita vsak po eno nogo, a ju ne vzamejo.
Boljši vodovod potrebujemo, jima razložijo, a njima ni več kaj dosti mar.
Razstavljata atomsko bombo, onadva in električni ovčar.

In brede zapojejo: na oknu glej obrazek bled.
Niso dovolj glasne, pridruži se jim še New Swing Quartet.
Preden rečeš: pazi, klovn! zabredeš v svež cement.
Regiment po cesti gre, igra I Pitched My Tent.

Zaslužil sem si rento, pomislim, ko prečkam cesto, da bi preskočil plot.
Onkraj plotu sedi postarani gospod.
Orlandus Wilson? vprašam, a oglasi se Oscar Wilde.
Je lipa res zelenela? me vpraša, in če je, kje je dišeči gaj.

Mestni zmaj zarohni in dišeči gaji se spremene v pepel.
Avtobus se ustavi, kjer se ne bi smel.
Rad bi končal zgodbo, jo objavil in zaslužil kak pošten denar.
Nisi up to par, se nasmehne električni ovčar.

In brede zapojejo: na oknu glej obrazek bled.
Niso dovolj glasne, pridruži se jim še New Swing Quartet.
Preden rečeš: pazi, klovn! zabredeš v svež cement.
Regiment po cesti gre, igra I Pitched My Tent.

*****

Matjaž Marinček

Kam porivaš?

Izrazito nečimrna oaza
posrka zamišljeno kapibaro
skozi kapilaro zrkla
osušenega kvantnega skoka
nasproti mežikanja.

Korak v prazno

Poškrobljen pridaničev trnek
puhasto plahuta
zatesnitvenim loputam naproti.
Skoraj bi se stemnilo,
pa se je raje obrnilo in stopilo.

Kosmatost objema

Spokojna grenkoba
v namišljenih ostankih
odslužene medgalaktične postaje
sesa palec.
Vetrovka bi ji prišla prav.

*****

DOGODKI
IN ODMEVI

Uvod v fantastično dogodkovno nit

Pravzaprav se je od Refesticona 2023 zgodil samo Fanfest 7. Druge konvencije v bližini so šle mimo nas (takšni ali različni vzroki). Naj jih omenim v znak spoštovanja do truda avtorjev in avtoric, ki so jih pripeljali pod streho.

Rikon 30. 9. do 1. 10. 2023 (Rijeka)

Istrakon 23. 3. do 25. 3. 2024 (Pazin)

Najprej bomo začeli z Ormožem

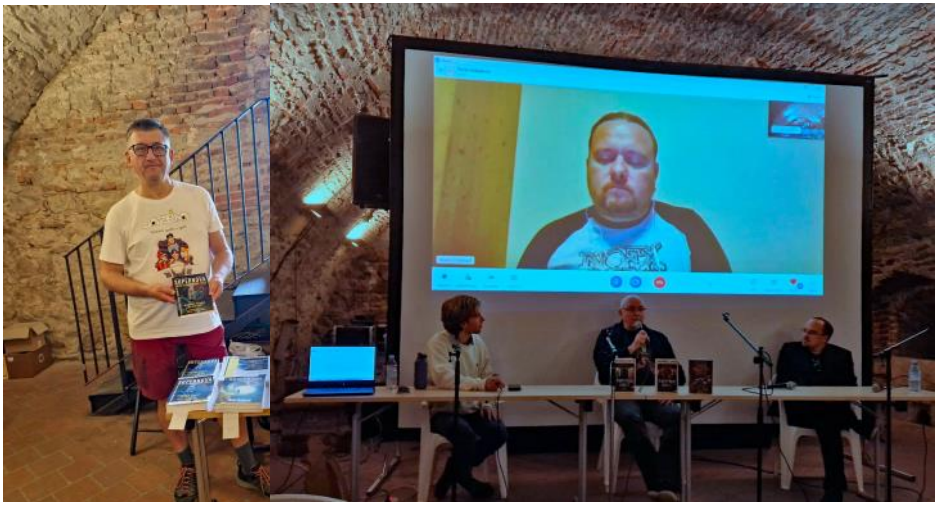
3. Grossmannov festival stripa in fantastike (13. - 15. 10.)

Celjsko literarno društvo smo sodelovali s stojnico v soboto, čeprav je bilo dogajanje od petka do nedelje. Konvencija se precej osredotoča na našo bližnjo regijo. Gostje so bili avtorji fantastike in stripa iz bližnjih držav. Pogrešal sem več slovenskih avtorskih imen, a glede na program konvencije to niti ni presenetljivo.

Predstavitev Supernove, Fanfesta in celjskega literarnega društva je bila kar v okviru predstavitve Novega hangarja iz Zagreba.

Rdeča nit je bila alternativna zgodovina, ki so se ji posvetli na različne načine.

Vsekakor komaj čakamo na četrto izvedbo ...

Fanfest 7:
Slovenski festival fantazijske književnosti (20 - 22- 10.)

Sedma izdaja Fanfesta

Slovenski festival fantazijske književnosti, Fanfest, je v svoji sedmi izvedbi postal pomembno središče regionalnega razvoja fantazijske književnosti. V Celju so se zbrali književnice in književniki iz vseh držav nekdanje Jugoslavije. Glavni gost je bil prof. dr. Zoran Živković, ki s svojim izjemnim strokovnim znanjem in izkušnjami prispeva k literarno teoretični vrednosti festivala. Gostje so v svojih državah uveljavljeni in nagrajeni za svoje književno delo.

Iz tujine so se festivala udeležili Slobodan Vukanović (Črna gora), Adnadin Jašarević in Ikbal Cogo (oba BiH), Mirko Grdinić (Hrvaška), prof. dr. Zoran Živković, Tihomir Jovanović, Snežana Kanački in Tamara Lujak (vsi Srbija) in Zlatko Krstevki (S. Makedonija).

Slovenski gostje so bili Andrej Ivanuša, Barbara Ribič Jelen, Nada Tržan-Herman, Domen Mohorič, Domen Mezeg, Jakob Konda, Matej Krajnc, Lenka Krajnc, Matjaž Marinček, Ivan Šokić, Matic Smerdu in Dominik Lenarčič.

Nekateri gostje so se opravičili. Ovire nikoli ne počivajo.

***

Kulturnica v sobota dopoldne: Projekti v sosedstvu

V polni Celjski kulturnici je bil izveden programski sklop »Projekti v sosedstvu«. Tuji gostje so predstavili svoje projekte in dogodke v regiji. Književna produkcija pri njih je izredno bogata in vsebinsko raznolika. Veliko je regionalnih projektov, kjer sodelujejo tudi slovenski avtorji (FFK Pazin (Hrvaška), Regia Fantastica (Srbija), Refesticon (Črna gora) in še kje. Fanfest je ravno zaradi tega sodelovanja pomembno stičišče mednarodnega književnega sodelovanja. Ravno zaradi dolgoletnega sodelovanja pri regionalnih projektih sta Bojan Ekselenski in Andrej Ivanuša na 11. Refeticonu v Bijelem Polju (14 – 17. 9. 2023) prejela pomembno mednarodno nagrado »Zlatni zmaj« za dosežke na področju razvoja fantazijske književnosti.

⇒ Na Snežana Kanački (SRB) - Polaris: Zadnje mesto in Besan 1 – 5, možnost izbora in izdaje v Sloveniji.

⇒ Tihomir Jovanović Tika (SRB): Regia Fantastica

⇒ Tamara Lujak (SRB) - vsega po malem, poudarek na slovarjih o slovanski mitologiji in srbskih mitoloških bitjih.

⇒ Mirko Grdinić (HR) - festivalska zbirka FFK in nagrajena zbirka Krv moje krvi (nagrada srebrni avatar na 11. Refesticonu)

⇒ Adnadin Jašarević (BiH) – o svojem obsežnem delu (»Nedovršeni svijet«, regionalna zbirka »Poruke iz prošlosti«, roman »Srce od kostiju«)

⇒ Zlatko Krstevski (SMK) - vizualne podobe spregovorijo, o stripovskem in likovnem ustvarjanju.

⇒ Slobodan Vukanović (ČG) - nekaj fantastičnega, zalsti njegov bogat in večkrat nagrajen opus

⇒ Tatjana Milivojčević (SRB) - oris nagrajene zbirke Neotkrivena zemlja (bronasti avatar na 11. refesticonu)

Adnadin Jašarević iz BiH je predstavil zgodovino znanstvene fantastike v BiH, ki bo predmet ene od prihodnjih številk Supernove.

Posebnost bosansko hercegovske fantastike je delovanje mnogih pomembnih avtoric in avtorjev v diaspori.

***

Antika v soboto popoldne: Domači projekti

V Knjigarni in antikvariatu Antika so se predstavili slovenski projekti. Pomembno je dejstvo, da so v zadnjem času tudi resne slovenske založbe začele dajati priložnost domačim avtoricam in avtorjem, kar je nujno za kakovostni razvoj žanra. Žal založbe (še) ne pošiljajo informacij o izdaji domačih fantazijskih knjig edini tovrstni slovenski reviji.

Predstavili so se

⇒ Domen Mezeg (Ilonika 2)

⇒ Jakob Konda (Skrivnost srži 2)

⇒ Matjaž Marinček (Medgalaktične pripovedke)

⇒ Bojan Ekselenski (To se vam ne bo zgodilo)

⇒ Na kratko o Edgarju kaosu od Julije Lukovnjak in Strašilki od Davorke Štefanec (nista uspeli priti na festival)

Na kratko sta bili predstavljeni zadnji Supernovi, ki je edina resna revija za fantazijsko književnost v Sloveniji. Izid jesenske številke Supernove je neposredno vezan na Fanfest, saj so v njej objavljena literarna dela mednarodnega fanfestovega literarnega razpisa.

Matej Krajnc je dogodek »razpolovil« s svojo avtorsko glasbo.

***

Kulturnica v soboto zvečer: Osrednji dogodek – Problem časovnih potovanj

Osrednja prireditev se je dogajala v Celjski kulturnici. Mateja Mohorko je poskrbela za literarni začetek, a Matej Krajnc je besede presekal z avtorsko glasbo.

Središče osrednje prireditve je vedno predavanje prof. Živkovića, ki poskrbi za visoko strokovno raven izbrane tematike. Na predavanju je predstavil temelje krononavtike, potovanja v času. Razložil je osnovne pojme potovanja v času in praktične aplikacije v okviru literarne drame. Pri časovnih potovanjih sta pomembni obravnavi smeri in hitrosti potovanja. Znanost nam nudi nekaj teoretičnih rešitev, a znanstvena fantastika je v službi drame iznašla nekaj sredstev za potovanje v času, ki še niso znanstveno utemeljena (hiperprostor ipd.). Ker je pred kratkim izdal novo knjigo »Štiri smrti in eno vstajenje Fjodorja Mihajloviča«, je prebral eno od zgodb.

V drugi programski točki večera je Dominik Lenarčič (pomočnik urednika Supernove) moderiral pogovor z avtorji literarnih prispevkov festivalske teme »Prvi stik (v Celju)«. Na mednarodni razpis je prišlo devet literarnih del od osmih avtorjev in avtoric. Na razpis niso prišla samo prozna dela, temveč tudi poezija, kar je posebnost fanfestovega razpisa tudi v širšem prostoru.

***

Kulturnica v nedeljo dopoldne: Fantastično lektoriranje

Na delavnici »Fantastično lektoriranje« so sodelovali Lenka Krajnc, Matej Krajnc, prof. Živković in Dominik Lenarčič so, skupaj z drugimi gosti, razpravljali o pomenu lektoriranja v fantazijski književnosti. Osrednja vloga je pripadala Lenki Krajnc kot lektorici Supernove. Izpostavila je specifiko besedišča in lektor, kot urednik, ki nimata vsaj osnovnega poznavanja specifike žanra, ne moreta kakovostno opraviti svojega dela. V Sloveniji je zelo malo ustreznih literarnih strokovnjakov, ki so dovolj podkovani glede specifike fantazijske književnosti, posebej takšne, ki cilja na bolj izobraženo in bralno zahtevnejše bralstvo.

Poudarjen je bil pomemben problem v založništvu – nepopolna priprava besedila s čisto obrtniškega vidika. Mešajo se tudi vloge lektorja in korektorja ali urednika in redaktorja. Ne smemo pozabiti na nujnost sodelovanja urednika in lektorja z avtorjem. Velika težava je tudi »kvazi lektoriranje«, ko se samo na hitro predela besedilo s strani osebe, ki nima ustreznih izkušenj, niti strokovnega znanja. Večkrat se jezikovni pregled »proda« kot lektoriranje.

Posebej manjše založbe, t. i. »one family band« popolnoma preskočijo nekatere pomembne faze obrtniške priprave knjige (vsaj kompetentno uredništvo in lektoriranje). Težava so tudi avtorji/-ice, ki na uredniške in/ali lektorske izboljšave besedila gledajo kot napad na samega sebe. Tako imamo veliko samozaložniških knjig, ki so luč sveta ugledale precej nedodelane ravne s stališča lektorske in uredniške dodelave.

Na delavnici se je zaključilo, da ima slovensko založništvo precej izzivov glede čisto obrtniškega dela priprave knjige. Celo največje slovenske založbe nimajo vedno popolnoma pokritega delovnega toka. Korektor je namreč praktično izumrl poklic.

***

Zaključna misel

Fanfest je v svoji sedmi izdaji utrdil mednarodno povezanost slovenske fantastike z bližnjo regijo. Poudarjala sta se jezikovna bližina in desetletja skupne države. Nihče ni imel težav z razumevanjem, čeprav so vsi govorili v svojem jeziku.

Supernova je revija, ki slovenskemu bralstvu omogoča spoznavanje tudi z avtoricami in avtorji iz regije, ki niso pogost gost v slovenskih literarnih revijah. Hkrati pa je tudi medij, ki omogoča razvoj domače avtorske baze. Ravno možnost razvoja počasi privablja tudi mlade ali že izkušene avtorice/-je, da se preizkusijo v njim še nepoznanem žanru.

V sodobnem svetu nad nami visi meč invazivne anglo saksonske založniške industrije in vsiljevanje uvoženih bralnih trendov. Fanfest je v tem okolju še kako pomemben za obstoj in razvoj slovenske književnosti. Že mlado bralstvo je treba navajati na branje slovenske fantazije, ki v ničemer ne zaostaja za prevodi. Fantazija ilustrira izredno bogastvo slovenskega jezika in to izkorišča za izvirne pripovedi. Tako se ohranja stik z domačimi avtorji tudi v odrasli dobi.

V nadaljevanju je nekaj foto utrinkov ...

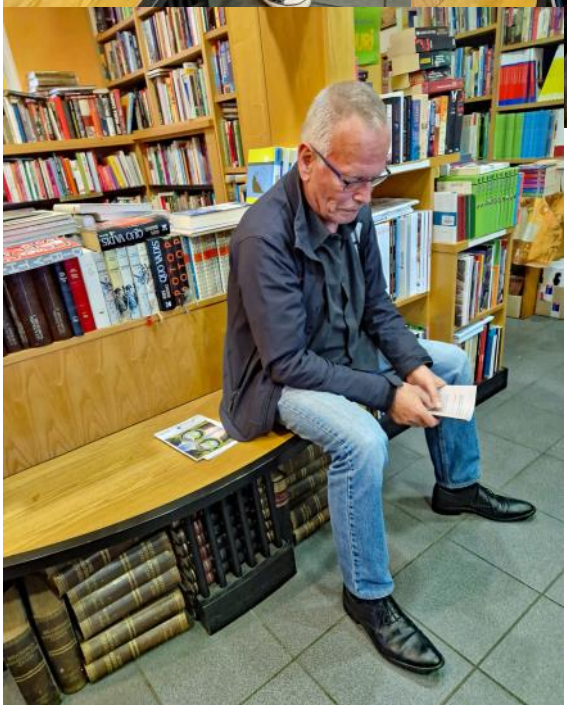

DAN BROWN

PROF. DR.
ZORAN
ŽIVKOVIĆ
Krononavtika –
Problem časovnih
potovanj

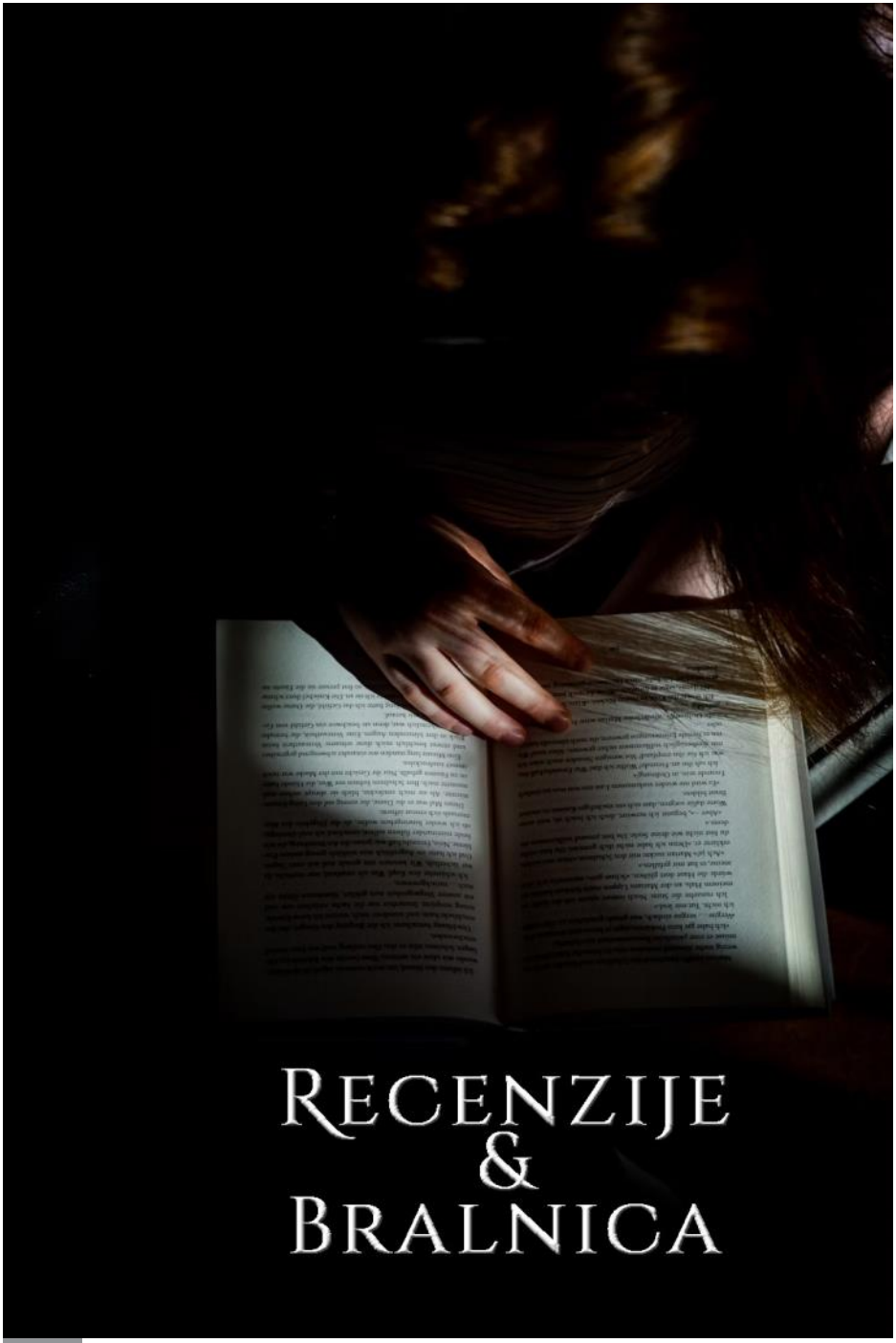

PRVI ŠTIK (V
CELJU)

FANFEST 7

PRVI STIK (V CELJU)

Welcome to Glasgow 2024,
A Worldcon For Our Futures

RECENZIJE
&
BRALNICA

Julija Lukovnjak: Imaginarni svetovi Edgarja Kaosa

Podrobneje o knjigi:
Copyright: Založba Goga
Leto izida: 2023
Število strani: 606
Dimenzije: 165 x 235 mm
Vrsta: mehka vezava
ISBN: 9789612773892

Dominik Lenarčič

Temna duša mladega jahalca zmajev

Mladi imajo radi fantazijo. Obstaja velika verjetnost, da če boste na ulici mimoidoče spraševali, katera je njihova najljubša knjiga, bodo anketiranci v starostnem razponu med 6 in 30 let najverjetneje odgovorili z Harryjem Potterjem ali s kakim drugim naslovom, ki spada v ta žanr. Kar se meni zdi zanimivo je to, da so avtorji teh

med mladimi priljubljenih del vsaj pri nas predvsem starejši avtorji in avtorice – malo je izvirnih del slovenske fantastike, ki bi jih mladi tudi napisali. Ne dvomim, da ta obstajajo, a na tej točki kvečjemu kot nedodelani literarni izdelki, ki jih njihovi mladoletni avtorji in avtorice še skrivajo v svojih predalih in ki bi pred objavo v uveljavljeni slovenski založbi potrebovali še nekaj pregledov.

Eden od teh izdelkov, ki je zgleda iz predala uspešno romal na knjižne police, je roman z naslovom *Imaginarni svetovi Edgarja Kaosa*, prvi del v seriji, čigar avtorica je Julija Lukovnjak. Prvi del je izšel pri založbi Sanje, medtem ko za ostale kaže, da bodo izdani pri založbi Goga. Julijin opis s spletne strani slednje založbe (https://www.goga.si/avtorji/julija-lukovnjak/) nam razkrije, da si je avtorica zgodbo zamislila že v prednajstniških letih in da zdaj v študentskih letih pili sago, ki naj bi na koncu obsegala pet knjig.

Kje pa se zgodba začne? Začne se v deželi Inkremateri, deželi čarovnikov, vilinov, elementalov, multipodobnikov in drugih bitij z magičnimi dušami. Dežela se spopada z grožnjo t. i. »razduševalcev«, zlobnežev, ki ločujejo duše teh magičnih bitij od njihovih teles in jih tako spreminjajo v prazneže, zombijem podobne ubogljive podanike. Edini, ki lahko ustavi razduševalce, je bitje, ki se bo povezalo s pradušo in tako postalo Varuh ognjenega prabitja – poslednjega zmaja. V nasprotju z vsemi pričakovanji varuh postane bitje brez magične duše – človek ali čarovnik z napako. Temu človeku je ime Edgar Kaos, v Inkremateri se je zbudil brez spomina, zgolj s slutnjami neke temne preteklosti in neznanimi glasovi v svoji glavi. Zmaj, s katerim je Edgar postal neločljivo povezan, se je v nasprotju s prerokbo izvalil s črnimi luskami, ne z belimi. Prebivalci dežele niso niti najmanj zadovoljni z razpletom in se ne trudijo skrivati zaničevanja do Edgarja, kar že tako jeznega, prestrašenega in z nemogočo nalogo obremenjenega novega Varuha postavi v nezavidljiv položaj. Ali bo Edgarju uspelo rešiti Inkrematero pred razduševalci in si povrniti spomin, ali ga bo zaradi strahu in gneva zapeljalo zlo?

Pri *Imaginarnih svetovih Edgarja Kaosa* se pozna mladost same avtorice – Edgar in drugi glavni liki (npr. vilinka Floria in čarovnik Kvint), ki ne štejejo več kot 18 let, se tekom zgodbe spopadajo s tipičnimi najstniškimi težavami (čustvenost, anksioznost, dvom, nerazumevanje samega sebe, …), ki jih vojne razmere, v katerih živijo, še ojačajo. Mladost se kaže še v bujni domišljiji, pri čemer se avtorica napaja pri bogatem kanonu fantazijskih del (še posebej pri Eragonu), in energičnem stilu pisanju. Žal se kaže tudi v pogosti uporabi anglicizmov in drugih slovničnih kiksov, ki jih v delih starejših avtorjev praviloma ne boste zasledili. Glede na relativno neizkušenost avtorice bi pričakovali pogosto nagibanje k fantazijskim tropom in klišejskim strukturam. Roman tu predstavlja prijetno presenečenje, saj ne samo, da se avtorica ogiba uveljavljenim klišejem, ampak jih ponekod tudi spretno obrne na glavo. Izpostavil bi predvsem lik Edgarja Kaosa, ki preobrača arhetip izbranca iz prerokbe.

Ni neobičajno, da so ti liki mladi, po možnosti še čustveni in neizkušeni. Medtem, ko bi izbranec v kakem drugem delu tekom potovanja dozorel in potem zlahka premagal zlobneže ter lastne dvome in dvome tistih okoli njega, je Edgarjeva pot do zmage dolga in trnova. Edgar svoje poslanstvo dojema kot breme, jasno je, da v tem ne vidi nobenega užitka. Ko ga tako kot vsakega izbranca skušajo preizkusiti, ga spektakularno polomi. Njegovi redki junaški podvigi so redki, motivirajo pa jih situacije, ko se njegovi redki prijatelji znajdejo v težavah. Pogostejši so nejunaški podvigi, ki jih opravi zaradi ne čisto neupravičenega občutka, da je ogrožen. Prebivalci Inkrematere so do njega sovražno nastrojeni, kar pa ga ne spodbudi k temu, da se jim dokaže. Potre ga, tako kot bi potrlo običajnega človeka, če bi se ta znašel med ljudmi, ki ga brez zadržka zaničujejo. Edgar ni junak, je samo otrok, ki so mu naprtili nemogočo nalogo in se temu primerno tudi vede. Tako, kot je zgodba zastavljena, bi bralec morda pričakoval, da Edgarju ne bo uspelo opraviti poslanstva. Prva knjiga se sicer konča z manjšo zmago, a tudi s tragičnimi posledicami. Na tej točki še ni popolnoma jasno, kam bo vodilo Edgarja Kaosa, a ne kaže mu dobro. Dobro pa kaže Juliji Lukovnjak in njeni seriji, za katero upam, da bo brez težav dosegla konec.

*****

Nadaljevanje je že na voljo, podrobnosti si preberite v prejšnji Supernovi

Isaac Asimov - Temelji. I.-III.

Založnik je o avtorju zapisal:

Isaac Asimov (1920–1992) je bil ameriški pisatelj in profesor biokemije. V svojem času je veljal za enega od »treh velikih« piscev znanstvene fantastike, skupaj z Robertom A. Heinleinom in Arthurjem C. Clarkeom. Njegovo najbolj znano delo je prav knjižna serija Temelji, za prve tri knjige, ki sestavljajo enotno trilogijo je prejel doslej edino podeljeno nagrado hugo za »najboljšo književno serijo vseh časov«. Po njem so poimenovani asteroid, krater na Marsu, Hondinega humanoidnega robota in štiri literarne nagrade.

Leto izida: 2024
Število strani: 624
ISBN/EAN: 9789612826215
Mere izdelka: 15,8 x 24,8 x 5 cm
Vezava: Trda
Datum izida: 15. 01. 2024
Založba: Cankarjeva založba
Urednik: Aljoša Harlamov
Prevajalec: Igor Harb
Zbirka: Moderni klasiki
Cena: 49,90 €

Založba o knjigi

Galaktično cesarstvo po dvanajsttisočletni vladavini stagnira. Hari Seldon, izumitelj revolucionarne znanosti psihozgodovine, ki predvideva obnašanje velikih množic ljudi, napoveduje, da bo cesarstvo kmalu padlo, sledilo pa mu bo trideset tisoč let medplanetarnih vojn za oblast, tiranije in nazadovanja. Da bi to obdobje skrajšal – preprečiti se ga namreč ne da več – je na robu galaksije organiziral društvo znanstvenikov in akademikov, ki skuša zbrati in ohraniti znanje človeštva. Ta svetilnik, ki bo v mraku barbarstva prižgal luč upanja, se imenuje Temelji.

Bojan Ekselenski

Temelji znanstvene fantastike

Temelji ni prvo prevedeno znanstvenofantastično delo Isaaca Asimova. Niti ni prvi prevod iz sage Temelji.

Prvi prevod Temeljev je bil žan invaliden, saj so se takrat iz meni neznanega razloga odločili za prevod samo 3. dela - Drugi temelji, takrat prevedeni kot Druga vlada galaktične države, ki jo je prevedel Jože Dolničar in je izšlo davnega 1963 pri Prešernovi družbi.

Kasneje nas je Tehniška založba Slovenije založila s kar nekaj temeljnimi deli Asimova. Najprej dela, ZF dela, ki ne sodijo v serije Robotov in Temeljev

⇒ Fantastično potovanje (Fantastic Voyage) - prevod: Boris Verbič, Tehniška založba Slovenije 1967

Isaac Asimov je pisal kar nekaj samosotjnih romanov, kise bolj ali manj vežejo na Temelje:

Kamen na nebu (Pebble in the sky) - prevod Dušan Kralj in Mitja Tavčar, Življenje in tehnika 1963

Zvezde kot prah (The stars like dust), prevod Tomaž in Dušan Kralj, Tehniška založba Slovenije, 1973

Serija Roboti:

⇒ Jaz, robot (I, Robot) - Prevod Marija Slapnik, Življenje in tehnika 1961

⇒ Jeklene votline (The caves of steel) - Prevod Boris Grabnar, Življenje in tehnika 1968, druga izdaja 1986 (Tehniška založba Slovenije)

⇒ Golo sonce (The naked sun) - Prevod Brosi Grabner, Življenje in tehnika 1966, druga izdaja 1986 (Tehniška založba Slovenije)

⇒ Roboti jutranje zore (The robots of dawn) - Prevod Boris Grabnar, Tehniška založba Slovenije, 1987

O robotski trilogiji si preberite v Jašubeg en Jared 20/IV. Link do PDF revije:

https://samozalozba.eu/Datoteke/JeJ/2011/JeJ20.pdf

Zdaj pa se posvetimo trilogiji Temelji, ki je vpeta v širok prostorsko-časovni okvir sag o robotih in galaktičnem cesarstvu. V srbskem in hrvaškem jeziku imajo prevedene vsa dela, povezana z roboti in Temelji. Isaac Asimov je v 80-tih letih povezal robotsko sago s Temelji in nastal je edinstven literarni svet, ki obsega okoli 20.000 let človeške zgodovine in obsega celo našo galaksijo.

Temelji, so sprva izhajali kot zaporedje kratkih zgodb in prvi del serije, Temelji, tudi tako delujejo. Samo prvi dve zgodbi imata istega protagonista, Salvorja Hardina, vse druge pa imajo različne protagoniste. Skupna jim je samo rdeča nit - Temelji. A kaj so Temelji?

V času poznega Galaktičnega cesarstva je briljanten matematik Hari Seldon s posebno matematično-statistično metodo ugotovil, da mogočno galaktično cesarstvo propada in bo na koncu razpadlo, ter za sabo pustilo 30.000 let kaosa in opustošenja. S to svojo matematiko je zagnal projekt, ki je obsegal dva Temelja, vsak je bil postavljen na svoj konec galaksije. To so bili prvi Temelji in Drugi Temelji. Skupina znanstvenikov je pripravila matematični Načrt, ki je začrtal delovanje obeh Temeljev tako, da namesto 30.000 letni vakuum čaka galaksijo le 1000 let prehoda v novo, mogočnejše Drugo galaktično cesarstvo.

Prevajalec Igor Harb in urednik Aljoša Harlamov sta odlično opravila veliko in pomembno delo, saj tako pomembno delo kanona znanstvene fantastike pač ne odpušča polovičarstva.

V Temeljih spremljamo razvoj t. i. Prvih Temeljev od mesta znanstvenikov do pomembne politične in gospodarske sile galaktičnega roba.

Drugi del sage z naslovom temelji in cesarstvo je sestavljeno iz dveh daljših pripovedi - General in Mula. Gre za dve različni zgodbi z različnimi glavnimi junaki. V zgodbi General spremljamo spopad med ugašajočim Galaktičnim cesarstvom pod njegovim zadnjim sposobnim generalom in zadnjim močnim cesarjem. V drugi zgodbi pa spremljamo vzpon Mula, nenavadnega mutanta, ki grozi, da ogrozi Načrt. Na tej točki se prvič pojavi omemba Drugih Temeljev.

Tretji del sage, Drugi Temelji, je takisto sestavljen iz dveh zgodb. Mula išče Druge Temelje je nadaljevanje zgodbe Mula, a Temelji iščejo Druge Temelje, pa opisuje sikanje skrivnostnih Drugih Temeljev.

Avtorjev vzor je bilo delo angleškega zgodovinarja Edwarda Gibbona - Zgodovina in propad rimskega imperija (.The history of the decline and fall of the Roman Empire - 1781).

Prevajalec Igor Harb in urednik Aljoša Harlamov sta odlično opravila veliko in pomembno delo, saj tako pomembno delo kanona znanstvene fantastike pač ne odpušča polovičarstva. Kot poznavalec in ljubitelj sage sem bil seveda tudi precej kritični bralec. Vsekakor je bila odločitev, da se cela trilogija zapakira v debelo knjižno opeko trde vezave, odlična odločitev. Gre za zaokroženo celoto, ki jo je treba brati skupaj in na knjižni polici imeti skupaj.

Prevod in samo obrtniško izvedbo knjige lahko ocenim kot odličen. Igorju Harbu se vidi poznavanje žanra in prevajalska kilometrina, a Aljoši Harlamovu njegove uredniške izkušnje. Ker je zadaj resna založba, smo dobili resni književni biser.

Kaj pa samo podajanje vsebine?

Pripovedi se vidi njen čas nastanka. Liki so precej neizraziti, pravzaprav so v službi pripovedi brez kakšnega resnejšega razvoja. Ženskih likov do sredine drugega

dela sploh ni. Šele lik Bayta Darell je prvo žensko bitje, ki ga srečamo na literarnem popotovanju skozi Temelje. A tudi njej se prevečkrat v roke ponuja vloga gospodinje in je tipičen ženski književni lik v znanstvenofantastični prozi tistega časa.

V zadnjem delu imamo cele tri ženske like, najpomembnejša je Arcadia Darell, navihana najstnica. Obe drugi soudeleženki sta bolj ali manj statistki. Takšna likovna umetnost je bila značilna za tiste čase znanstvenofantastičnega pripovedništva in seveda tega ne štejem za minus. Samo okolje pripovedi je logično izvedeno in tudi po toliko desetletjih ne izpade zastarelo. Po domače, tehnološko okolje se je dobro postaralo, kar ne moremo reči za večino takrat spisani del.

Pomembna je socialna in družbenopolitična nota dela. Tudi v naši zgodovini smo se srečali in se žal srečujemo z upadom pomena znanosti v družbi. V Temeljih nam avtor prikaže nazadovanje tehničnega razvoja, kot je propad atomske tehnologije, pri nas pa se srečujemo z druge vrste dvomov v znanstven napredek in srečujemo cele vrste organiziranega odpora proti znanosti. Celota je odlično pričevanje o človeški zgodovini in prinaša opozorilo, da ne smemo zaspati na lovorikah, ker napredek ni nekaj samoumevnega.

Temelji so izšli v zbirki Moderni klasiki, kar vse pove o pomenu knjige.

Kupiti ali ne kupiti?

Vprašam vas, če še niste kupili knjige, zakaj je niste? Vredna je vsakega centa. Ne morete se imeti za ljubitelje fantazije, če nimate izvoda knjige v svoji domači zbirki.

Bojanovo upanje - Bomo kdaj videli v slovenščini še kakšno delo iz sage o Temeljih? Kaj pa Roboti in cesarstvo, ki nekako povezuje robote s Temelji?

Slike naslovnic celotne sage Temelji. Vsi štirje deli poleg izvorne trilogije so nastali kasneje. **Forward the Fundation** je zadnja knjiga I. Asimova, spisana 1992.

RAZPISI

Splošni razpis za Supernovo

Revija izhaja dvakrat letno, spomladi in jeseni. Revija živi od prispevkov, zlasti zgodb in pesmi. Sprejemamo tudi eseje in recenzije knjig s področja spekulativne fikcije.

Sprejemamo samo prispevke v elektronski obliki. Samo tipkopisov ne moremo sprejeti in bodo zavrnjeni.

ZAVRNJENA BODO BESEDILA SLOVENSKIH AVTORIC/-JEV, KI SO NAPISANA V TUJEM JEZIKU.

Datumi:

⇒ **1. februar** za spomladansko številko (izide v času pomladnih konvencij)

⇒ **15. julij** za jesensko številko (izide pred Fanfestom)

Naslovi za pošiljanje

E-mail:

⇒ celjsko.literarno@outlook.com

⇒ bojan.ekselenski@gmail.com (urednik)

Uredništvo:
Celjsko literarno društvo
Gledališki trg 4
3000 Celje

Želimo si sledečega:

⇒ Kratka zgodba: do **7500 besed (45.000 znakov s presledki)**, za daljše zgodbe se bomo odločili glede na prostorske možnosti, po potrebi bomo avtorje prosili, da zgodbo skrajšajo na zahtevan obseg

⇒ Esej: do **7500 besed**,

⇒ Recenzija: do **3500 besed**,

⇒ Poezija: skupaj **do 300 vrstic, pesem do 150 vrstic**.

Prva stran se ne šteje v obseg besedila, na njej **morajo biti sledeči podatki**:

⇒ Naslov dela

⇒ Ime in priimek,

⇒ Veljaven poštni naslov, kamor pošljemo avtorske izvode

⇒ Veljaven elektronski naslov za komunikacijo

Avtorji in avtorice besedila do nadaljnjega odstopijo v brezplačno objavo. V primeru, da bodo finančna sredstva dopuščala izplačilo honorarjev, se bodo z avtorji(-icami) podpisale ustrezne pogodbe.

Fanfestov razpis 1: Alternativna zgodovina

Časovna potovanja so eden od temeljev znanstvenofantastične književnosti. V ta kontekst sodi tudi alternativna zgodovina. Svetovna umetnost je glede te tematike precej bogata. Posebej ogromno je del, ki opisujejo zmago nacistične Nemčije v 2. svetovni vojni. V slovenščino imamo prevedena dva takšna dela - Mož v visokem dvorcu (The Man in the High Castle) od Philipa K. Dicka in Veliki Rajh 1964 (Fatherland) od Roberta Harrisa. Mnogi se tudi spomnimo Vrnitev v prihodnost 2 (Back to the Future 2), kjer je nazorno prikazano, kako igranje s potovanjem v času ustvari točko preloma in alternativno zgodovino.

Kaj je pravzaprav pripovedna osnova alternativne zgodovine?

Vedno je prisotna t. i. točka preloma. To je zgodovinski trenutek, ki se obrne drugače od zgodovinskega dejstva. Ta trenutek definira drugačen, alternativni, tok zgodovine.

Predlagamo vam, da ste izvirni. Zgodbe na temo, da Ulrik II Celjski ni umrl, smo že imeli. Če se zgodba dogaja v Celju, je sicer plus, ni pa nujno.

Vsekakor strgajte domišljijo z verige!

Pravila natečaja:

⇒ Dolžina zgodb ali pesmi – max. 7500 besed, v elektronski obliki (ne bomo dlakocepili, če bo kakšna beseda več).

⇒ Zadnji rok za pošiljanje za pripravo za tisk: **15. 8. 2024**

V Sloveniji pošljite izdelek v elektronski obliki na naslov:

⇒ Bojan.ekselenski@gmail.com

⇒ Fanfest.festival@gmail.com

Fanfestov razpis 2: Časovna past

Tudi časovna past je povezana s časom, oziroma manipulacijo s časom. Že sam naslov pove, da gre za past, ki protagonista ali antagonista porine na popotovanje v času.

> Alternativno zgodovino in časovno past lahko združite v zaokrožen pripovedni paket.

Idej, kako literarno obdelati potovanje v času je ogromno, omejitev je le domišljija v spregi z zdravo pametjo. Če je kraj dogajanja Celje, je sicer plus, ni pa nuja.

Pravila so preprosta:

⇒ Dolžina zgodb ali pesmi – max. 7500 besed, v elektronski obliki (ne bomo dlakocepili, če bo kakšna beseda več).

⇒ Zadnji rok za pošiljanje za pripravo za tisk: **15. 8. 2024**

V Sloveniji pošljite izdelek v elektronski obliki na naslov:

⇒ Bojan.ekselenski@gmail.com

⇒ Fanfest.festival@gmail.com

Fanfestov razpis 3: Distopija - pekel na zemlji

Za dodatno začimbo prilagamo še tretji razpis. Tako bo vsak našel kaj zase.

Distopija je nekakšna zimzelena klasika. Vsi poznamo Orwellov 1984. Potem imamo tudi slovensko, precej svežo, literarno obravnavo srhljive prihodnosti, ki mogoče sploh ni tako daleč - Potovati z Orwellom od Jožeta Biščaka. Priporočam v branje, saj vas knjiga ne bo pustila ravnodušnega.

Tudi filmskih upodobitev distopičnega sveta je kar precej. Ene boljše, druge so pač pofl.

O distopiji si preberite članek v Supernovi 10, kjer so podani osnovni napotki, kako spisati berljivo distopično pripoved. Ni vsaka črna prihodnost že distopična.

Seveda lahko distopijo zmiksate tudi s časovno pestjo in&ali alternativno zgodovino. Kraj dogajanja je sicer priporočljivo Celje, a nikakor to ni nujno potreben pogoj.

Omejuje vas lahko le domišljija ...

Pravila so preprosta, le »kopij-pastana« od prejšnjih razpisov:

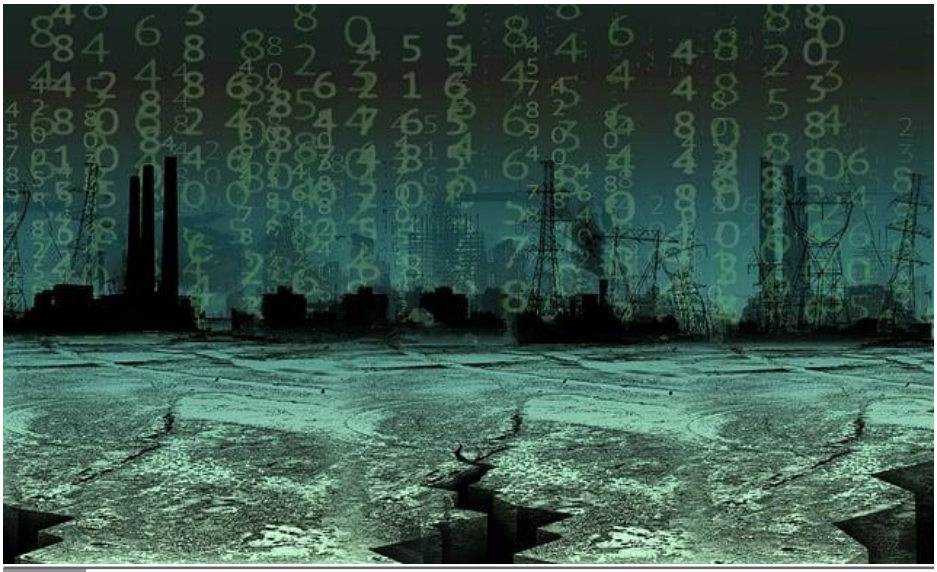
⇒ Dolžina zgodb ali pesmi – max. 7500 besed, v elektronski obliki (ne bomo dlakocepili, če bo kakšna beseda več).

⇒ Zadnji rok za pošiljanje za pripravo za tisk: **15. 8. 2024**

V Sloveniji pošljite izdelek v elektronski obliki na naslov:

⇒ Bojan.ekselenski@gmail.com

⇒ Fanfest.festival@gmail.com

Razpis za Vsesledje

Revija Vsesledje je splošna revija za kulturo in literaturo. Izhaja 1x letno, praviloma oktobra, ko je predstavitev, ki je ena od osrednjih prireditev Celjskega literarnega društva.

Odgovorni urednik revije je dr. Zoran Pevec.

V reviji objavljamo:

⇒ poezijo (zaželeno je nekaj pesmi, da ima urednik določen izbor), prozo (kratke zgodbe), esejistiko, recenzije, dramatiko (kratka dramska besedila)

Pomembno o pripravi besedila za objavo:

⇒ **Besedila morajo biti v elektronski obliki** (wordov format) poslana po elektronski pošti kot priloga, seveda s priloženimi podatki o avtorju(-ici).

⇒ Rok za pošiljanje za tekoče leto je **1. junij.** Prispevki, ki prispejo kasneje, se objavijo samo po dogovoru z urednikom.

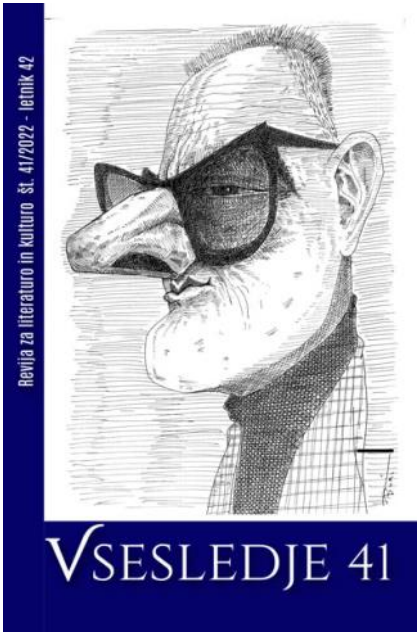
Poseben del revije je **Mlado Vsesledje** za šolajočo mladino.

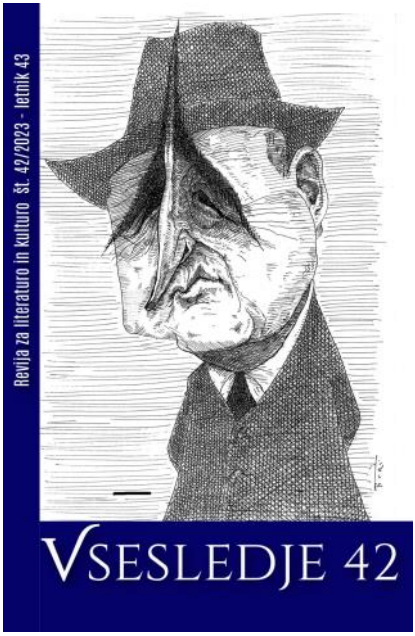
Pošiljanje prispevkov:

⇒ celjsko.literarno@outlook.com (društvo)

⇒ zoran.pevec@gmail.com (odgovorni urednik)

Obiščite tudi spletno stran http://cld.si in http://cld.si/Vsesledje.html

NAROČILNIK

Cena posameznega izvoda:

6 €

Celoletna naročnina (plačate s položnico ob prejetju spomladanske številke):
9,60 € (cena za 2 številki z 20% popustom)

Naročila Supernove

Revijo je možno naročiti. Fizične osebe lahko revijo naročite kar preko maila.

Kako to storite?
Pošljite na celjsko.literarno@outlook.com podatke, ki so potrebni za naročilo:

⇒ Ime in priimek
⇒ Naslov bivališča
⇒ Vrsto naročila - tekočo številko ali naročilo do preklica.

Po prejetju vašega naročila vam na naslov pošljemo položnico glede na vaše naročilo.

Po časovni osi Celjskega literarnega društva

V letu 2024 vas Celjsko literarno društvo vabi na literarne dogodke in delavnice. Spremljajte nas na spletnih straneh:

- http://cld.si
- http://fanfest.si

O Celjskem literarnem društvu

Članarina

- 10 €
- Družinska članarina 11 €
- **Članarine NE plačajo učenci, dijaki, študenti in brezposelni**

Kaj nudimo?

- Brezplačno literarno izobraževanje v okviru društva.
- Brezplačno udeležbo na Slovenskem knjižnem sejmu in sejemski predstavitev v okviru dejavnosti društva.
- Brezplačno udeležbo na predstavitvah ustvarjanja članov in članic društva.
- Brezplačno izdelavo preloma za tiskano knjigo in svetovanje pri izdaji.
- Izdajo E-knjige.
- Objavljanje v publikacijah in revijah, ki jih izdaja društvo (Revija za literaturo in kulturo Vsesledje, Literarna revija za spekulativno fikcijo Supernova).
- Obveščanje o razpisih in natečajih.
- **Brezplačni izvod knjige Mlada literatura**

Delovanje društva

- Mesečna srečanja vsako 1. sredo v Celjski kulturnici
- Literarne prireditve - običajno vsako 3. sredo v mesecu od septembra do junija
- Sodelovanje z Glasbeno šolo Celje
- Izdajanje revij Vsesledje in Supernova
- Sodelovanje na Slovenskem knjižnem sejmu
- Organizacija Fanfesta, slovenskega festivala fantazijske književnosti
- Sodelovanje na različnih kulturnih prireditvah

Osebni podatki, ki jih društvo zbere na razpisih, se uporabijo samo za komunikacijo z avtorji(-icami) in za pošiljanje avtorskih izvodov. Kontaktnih podatkov ne delimo in ne objavljamo.

FANFEST 8

CELJE,
18. - 20. 10. 2024